

Botan.

~~4740.~~

Bot. RT.

1095

Legis

1. peld.

1095

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Polem.

4740 Igasság Próba követnek

NYERT PERI.

Melyben

RMK I.

1095

Ujjonnan a' Reformata Eccle-
siának, a' Római Apostali Hiten
fundált Ecclesiával való edg yessége
röfittetik-meg; s-a' Pápiſta Eccle-
siának penig azzal való ellenkezése
s- ujsága, most- is (s- az Gönczi
Chronicából- is) meg- mutattatik;
mellyeknek Deliberatuma, a' szent
Pál Igasság Próba köve ellen erigált
Cassai Uj- Próba Kö- ellen,
ki- adattatik.

NEMETHI MIHALY.

Azon igaz Apostali Hiten épült Ró-
mai Ecclesiának edgyikalázatos Ta-
nítója által.

Nyomtatott M. DC. LXIX.

4740
140 Igasság Próba kövének

NYERT PERI.

Melyben

RMK I.
1095

Ujjonnan a' Reformatata Eccle-
siának, a' Római Apostoli Hiten
syndált Ecclesiával való edg yessége
rőssítettik-meg; s-a' Pápista Eccle-
siának pedig azzal való ellenkezése
s- ujsága, most- is (s- az Gönczi
Chronicából- is) meg- mutattatik;
mellyeknek Deliberatuma, a' szent
Pál Igasság Proba köve ellenérigált
Cassai Uj- Proba Kö- ellen,
ki- adattatik.

NEMETHI MIHALY.

Azon igaz Apostoli Hiten épült Ró-
mai Ecclesiának edgyikalázatos Ta-
nítója által.

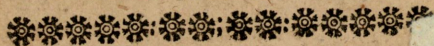
Nyomtatott M. DC. LXIX.

Jerem. 6. v. 16.

Igy szól az Ur, álljatok az útakon:
őslásfátok-meg, és tudakozzatok a' ré-
gi ősfvényekről, melyik legyen az igaz-
ság: és azon járjatok, hogy a' ti lelke-
teknek legyen nyugodalma: és azt fe-
leléteek, nem megyünk. Hanem. (Jer.
14. 12. a' mi gondolatink után megyünk.

Az igaz régi Nemefi czimerekkel
és keresztyéni virtusokkal
fennlő Férfinak.

Nemes és Nemzetes

SZUHAI MÁTYÁS

Uramnak, à T. és Nemes Aba-Uj.
Vármegyének főbbik Hirves Tanácsos
Assessorának. Igaz Haza-Fiának &c
és az Apostoli Híten épüle régi Római
Reformata Ecclesiának buzgó Oszo-
lopának és őltalmazójának és

Nemes és Nemzetes

PATHAI JÁNOS

Uramnak, az T. és Nemes Zéplény
Vár-megyének érdemes Assessorának
&c. és a Tokai Ecclesiának edgyik há-
sége és buzgó Oszlopának; né-
kem bizodalmas Patronusimnak:
Kegyelmet és bekeséget.

AJANLO LEVEL.

Nemzetes Uraim,
mint szóllyon szent
Pál az igaz Izraélita
Rómaiakról (az 9.
résznék 6--8. versében) nyilván
vagyon: *mert, úgy-mond, mind
Izraéliták azok, kik Izraeltől va-
lók &c.* az mellyel azt tanittya-
szent Pál hogy nem mind igaz
Izraélita az, a' ki az testi száрма-
záfra nézve Izraeltől száрма-
zott; hanem azok igaz Izraéli-
ták és Abrahám fiai, kik az *igi-
retnek fiai*. Melly szent Pál éra-
telme szerént, midőn én-is, az
Római nével dicsekedő Pápistá-
kat igaz Apostoli Hiten lévő
Rómaiaknak nem Ienni. (az i-
gasságnak Próbakővéből, t. i.
az szent Római leveliből) meg-

mutat-

AJANLO LEVEL.

mutattam volna: mivel annak
csak *nevét* viselik, meg tagad-
ván annak minden ágazatit, a'
mint meg-mutattam az szent
Pál Római leveléből. Melly
munkácskám *Igasság Próbakő-
vének* titulussal alatt ki-bocsát-
ván, azt-is meg-próbáltam,
hogy minket *Ujítóknak s eretne-
keknek* nem igazán vádolnak az
Pápisták: mert mi, az szent Pal-
túl építettett Római Ecclesiával,
Hittel és Vallással, mindenekben
meg-edgyezünk. De mivel, a'
kikre Isten (Rom. 9. 8.) álom-
nak lelkét bocsátott, az igasságnak
ellene támadnak az magok ve-
szedelmével, (Act. 13. 10.) ez
ellen az én Munkácskám ellen-
is *Cassán* edgy *Név-telen, Ujító*

A 3

próba.

AJANLO LEVEL.

Próba-köves, 8-hónapok alatt
koholt, Uj Római P. kövét fel-
emelte, hogy azzal az szent Páli
igasság próba kövét, el-roncsa;
de áldott az Urnak Sz: Neve,
ki engemet *Idétlent*, (1. Cor. 15.
8.) (a' mint az *Öreg Uj Próba kö-
ves* nevez) meg-segített, kinek
segítő kegyelme velem lévén,
az Cassai, emberi találmányoknak
kövecseből öszve rakott *Uj Pró-
ba követ*, mellettem lévén szent
Pál, eleiről fogva utóllýáig, an-
nyira köszörültem most-is az i-
gasság Próba kövéhez; (segit-
vén az Gőnczi Chronica - is,
mellyből az *Öreg Uj-Próba köves*,
probállýa Vallását) hogy azt
merő Porhanyú Palla kőnél is aláb
valóvá tőttem, s-el-is fúvám.

azt

AJANLO LEVEL.

azt egy-mástól, még az *Mártiusi*
szeleknek mentében; de több
okai között, az *pénztelenség*, ed-
dig ki-bocsátani nem engedte.
Vévén azért eszemben *Nemze-
tes Uram* az kegyelmetek Istenes
indulattyából származot maga
ajánlásit s-immár rész-szerint
való effectuálásit, úgy indulék
fel, ennek az Igasság Próba kö-
vének *Nyert Perinek*, ki bocsátá-
sára, egyéb - aránt, magamtól
erre-való elégtelen voltomat,
czekély állapotomra nézve,
megvallom. Ez munkácskám-
ban mit miveltem nyolcz na-
pok alatt (*jővén kezemhez a' Cas-
sai Uj P. kö*, 13. *Martii* el-végez-
tem 21. *Martii*) kegyelmetek
bölcs itéletire hagyom: meg i-

A 4.

tel

AJÁNLO LEVÉL.

télvén azt is mint felelt az Cas-
sai Új Próba köves az én köny-
vecskémme, bizony nem
egyébbe, hanem *szitokkalátok-
kal*; Calvinusnak és más tudós
Attyáknak, hamis citálásával,
felelt az *igasság* ellen. En pedig
mint az Apostoli Hiten épült
Római Ecclesiának tagja (*Rom.
12, 14, 17.*) nem szitkozódok;
hanem Sz: Péternél (*1. Pet. 3.
15.*) az léleknek alázatoságá-
val felelek: a' mellyet-is, *Nem-
zetes Uraim*, kegyelmetek, bizo-
dalmas alázatossággal, mint i-
gaz Apostoli Hiten épült Római
Reformáta Ecclesiáknak buz-
gó *Ofzlopinak*, nékem is *Patro-
nusimnak* ajánlottam; mellynek
vételeben, nem a' ízemélyt s-
an-

AJÁNLO LEVÉL.

annak munkáját, hanem az I-
sten Dicsőséget s. Vallásunk
igasságát, (mellyet óltalma-
zok) tekincse. En is kegyel-
meteket, az Istennek óltalma
alá ajánlom. könyörögven az
kegyelmek életeért, hogy I-
sten ő Felsége Sz. nevének Di-
csőségére s. romlot Hazánk
hasznára virágzó egésségben
sok ideig tarcsa meg. Írásm Göm-
örön. 1669. 2. Juli.

*Nemzetes Uraimnak
alázatos Szolgája.*

SZ. NEMETHI MI-
HALY. G. S. M.

A 5 I. Czík-

I. Czikkély a' Titulusról

Amellyben az Titulusnak im ez három szavaiból: vén szakál, Ősz, sekopasz, az Reformata Vallásnak igazsága meg mutatatik.

I. A' Cassai új Proba-kőnek titulusa: A' Régi Római Keresztén Hitnek igaz Proba-kőve: mellyel valami Gőnczi rosz Proba-kő, merő porhányu Czigány Palla kinek lenni meg mutatatik: kívül N E M E T H I M I H A L Y á Calvinista új Vallást a' Római Sz: Régiségnek vén szakálával Őszíteni, akarván kopasz Vallását, nyilván ki-jelenti. Fel. A' Igazság Proba kőve ellen erigált, Vj Római Hitnek Proba-kővére, énnékem, igaz Hazám törvénye szerint, semmit nem,

kellene

kellene felelnem: mert a' ki igaz igye mellett perlekedik, annak nevét se Residuiáját meg-jelenteni, egyéb aránt a' Procurátor meg nevetették és a' fel tet causa elő nem vétetik a' Birákúl, nem tudván kinek kelleffék deliberatamot adni. Mind az által mivel Basilius szerint: ad caluniam tacendum non est &c. epist. 65. ex superabundanti meg felelek s. meg próbálom ha az igazságnak Proba-kővének keményfégét (melly a' Sz: Pál Római levele) a' Cassai, emberi találmányoknak fővenyébül, koholt Vj P. kőve meg állhattya-e?

II Mivel a' Cassai Vj Proba-kőnek koholója, az Igazság P. kővének csak a' utólyát próbálgatta eleit s-középit (félrvén ön porólyének romlását) meg nem merte koczogatni, jer kezgyűkelőlmí, és eleit, utólyát s-középit vizsgáljuk meg miglen porrá lészzen. Elsőben is nézzük, mi (zül ki ez Titulusból: A' régi Keresztén Hitnek igaz P. kőve. Fel. I. ez hogy az Új P. kő koholó, nem

A 6

méri

méri ugy fel tenni a' Titulust, mint én fel tettem: *A' Apostolról fundált K. Római Ecclesiának igaz Próbá-köve*: mert hogy a' Apostoltól fundáltatott volna, a' *mái Római Ecclesia*, azt csak egy szóval sem próbálta; hanem leg elsőben is a' *Gönczi Prédikátor SZÉKELY ISTVÁN* Chronicájából próbállyá; p. 2. így szól: *Hát nem régi-e a' Pápista Vallás?* Bizony régib a' Igaz Reformáta Vallás: mert mi Sz: Pálból bizonyitunk ki tennitott, *Anno Christi 35.* azt mondgya a' *Gönczi Chronica*, p. 82. a' kinek írásán fundáltatik a' mi Igaz Vallásunk te pedig csak az Chronicából is *aban 91.* kezdet. p. 2. 2. Meg vallyuk, hogy a' mái Rómaiak Keresztýének ugyan; de nem az Apostolról fundált s. dicsirt *Régi Római Keresztýének*: a' mellyet én a' S: Pál Római Keresztýéneknek írt leveléből, elle ne áthatatlan képpen meg - próbáltam; hanem mi nálunk maradim ez szép Titulus: *Az Apostolról fundált Keresztýén*
Régi

Régi-Római-Reformata Ecclesia; mi-glén az Római Keresztýéneknek írt level-lel, Vallásunkat ellenkezni meg nem mutattyák, mellyet kellett volna cselekedni az *Cassai új P. kövésnek*; de itt csak hal-gatással felel.

III. Másódszor csudállyuk az *Új P. kövésnek* természetit, ki írásának kezdeti meg-mutattya hogy nem igaz Római. Rom. 12. 16. 17. *mert szitokkal kezdi írását s. mond: rosz Próbá Kö. Fel: Rosz tehát tenéked a' Sz: Páltól Isten illeséből irattatott levél: mert én azt mondot-tam Igasság P. kövenek p. 5. (nem az én kis könyvem) mellyről 3 regulakat is p. 11. Nyilván, ha Doctor vagy, azok társá vagy, kik az Sz: Írást: *Holt, bűnök, Eretnekségnek, okának, versengésnek, annyának &c.* Mondgyák, mint meg mu-tattam, p. 19. 20. te újjobban *rosznak* nevezed: A' Sz: Pál pedig *Isten Hatal-mának* mondgya, Rom. 1. 16.*

IV. Le akarja az *Igasságnak Próbá-kövés*
A 7

követ helyétül írni, s mond: *Gönczi* (rosz Próbák) F. 1. Bezzeg kár, hogy nem olvasta volt jól meg, az én könyvecskémnek titulussát s elől járó beszédet: mert ott meg tanulhatta volna, hogy én azt nem a Gönczi-patákból szedtem; hanem az Sz: *Írásnak* tiszta tollamattyaiból szedegetté hazámban és idegen országban Déákul s annak utánna, a gyengék kedvéért, úgy fordítottam, magyarrá; hogy ezzel is efféle *Új P. Kö* közholoknak ellene álhasfának mely már még is volt; az Vré légyen az dicsőség.

2. Ha szintén itt szedegettem volna is, nem csak a *Gönczi* Ecclesiá-év volna ez: hanem szélese világban minden nemzetek közt lévő Istennek fiai-é s leányi-é, kiknek adta Isten *Rom. 1. 16.* de im látom, hogy magadénak nem ésméred az Sz: Pál Rómaiakhoz írt levelét mert *Gönczi* rossz Próbák könek mondád 3. Köszönd meg neki igaz Apostoli *Hiten* fundált *Gönczi* Ecclesiá, hogy a Sz: Pál leve-

levelét te Próbák kövednek mondgya: mert ezzel meg vallyá, hogy annak az Ecclesiának Hitenben vagy, mellyet az Apostol építet s dicfit, *Rom. 1. 8.* Ez volna ám az Apostolul fundált igaz *Római Ecclesiának*, egyik része!

V. Viszontag mocskolgya, a Sz: Pál levelét mellyet én, *Régulának* s *Tudomány*nak formájának mondtam. p. 26. mellyet ő: *Porhányó Czigány* Palla Könek mond. Bóldog Isten melly illetlen dolgok következnek inner:

1. Nem volt hát a Sz: Pál írása, s-nem is Istennek hatalma ma az *Idvesség*-re, mint ő mondgya s-mi is hiszünk, *Romanorum 1. v. 16.* 2. *Nem magamolhatóan mag*, tehát az Szent Írás, mint Szent Péter s-mi-is vallyuk, *1. Pét. 1. 23.* 3. *Czigánytúl vötte* tehát Sz: Pál az ő levelét, maga Sz: Pál az tudományát az Vrtul vötte s-minékünkis attá, *1. Cor. 11. 13.* Ezek következnek ám inner: mert, én a Sz: Pál leve-

lét:

lét mondotram *Igasság P. kövének*.
 4. A *Pallaszóból* penig ez is kijű, hogy
 az *uj Próbá Köve*, tudós lehet az *nap*
nyugoti nyelvekben; a' honnét szökrak
 származnia az olyan *Palla. kö* koholók:
 mert ha, *Sidó, Görög* &c. nap kellett
 nyelv volna talám meg találom az *Le-*
xicumokban; Ha penig ugyan *Siddi-*
zálni akar, ezzel a' *Palla* szóval magára
 támasztja az *Czigányokat*: mert *חִפְּזִי*
palah, in praterito perf. Hiphis חִפְּזִי
phla annyit télsen, mint, el-választott
 20: és így az *Igasságnak P. Köve*, lehet
 az *Czigányoknak* is annyiban próbá kö-
 vé, a' mennyiben a' Sz: Írásból benne-
 teket megcsáfíthatnak, a' minéműket ta-
 lálhatz mind *Patakon* s. mind *Cassán*, kik
 az ögyengések - szerént meg felelnek
 néktek.

VI. *Harmadszor*, a' *titulusban* há-
 rom nevezettel illeri *Vallásunkat*.
 1. *Calvinista* *uj vallás*. E. (1) Bezzeg
 ezt kellett volna a' Sz: Pál leveleiből meg

mutatni,

mutatni, hogy *Calvinus* előt nem volt.
 mert én azt mutattam meg hogy *Vallás-*
sod nem volt Sz: Pál idejében s. azért új
 és minapi. (2) A' mi *Vallásunk* nem,
Calvinus Tudománya, hanem *Istennek*
igéjén fundált igaz *Próphétai* és *Aposto-*
li Tudomány, *Eph. 2. 20.* Mellynek
vallásában Calvinus-is volt. (3) Be-
 csüüllük *Calvinust*, mint az *Evangeli-*
umnak hűséges *prédikálóját*; de az
Vallás dőlégében, az ő *nevé*ről, nem aka-
 runk neveztetni (mint *ti a' Pápától*)
 tudván azt hogy a' *testiek* nevezik ma-
 gokat emberektől, *1. Cor. 3. 4.* azt is
 tudgyuk, hogy nem *Calvinus*; hanem
 a' *Jesus Christus* feszítet meg érettünk,
1. Cor. 1. 13. az ő *Nevé*ről akarunk
Christiannussoknak, *Aff. 11, 26.*

VII. 2. *Koppasz* *nak* is mőngya
Vallásunkat; de itt is dicsiri *Vallásun-*
kat (1) mert ha *koppasz* *Vallásunk*, bi-
 zony *regibb* az övéknél; mely nem *ko-*
pasz, hanem *Iffú*, ki mind anyizor *ist-*

adig

adik valamennyi Pápát élmér. A' mi Fe-
clésiánk pedig több fejet nem élmér a'
Jesusaál Ep. 1. 2. 2. a' ki volt, vagyon. és
lészen mind örökké. Apo. 1. 8. (2) mert,
kopasz a' mi vallásunk, az az, a' sok nyo-
morúság külső-ékeffégét el-húllattya,
melly miat ez világ fiai ütöt csúfollyák,
Elisenussal; de meg menti Isten efféle
csúfolástul Ps. 94. 14. 3. mert kopasz
a' mi vallásunk és fekete színű az Isten-
nek Ecclesiájával, Enck. 1. 6. mint az
Kedarénussok szatara külső-képpen; de
ugyan szép az belső kegyelmekre nézve
mint a' Sálomon sátorra, v. 15.

VIII. Harmadszor, ősz szakál-
nak, mondgya: ved eszedben Uj P. Kö-
ves, (1) Hogy tisztelletes tehát a' mi
Vallásunk: mert tisztelletes az igafság-
nak utában talált őszség, Péld 16. 31. a'
Vallásunk pedig az igafságnak utában
találtatot, ha a' Sz: Pál írása igafságnak
uta, mellyen épült a' mi Vallásunk.
(2) Meg-kezel tisztelned a' mi Vallásun-
kat

kat ha vén szakállú: mert az ki ábrázal-
hatatlan Istent-is úgy írjatok ki, s-ugy
tisztelitek, a' Istennek parancsolati ellen
Esa 40. 18. még-is a' parancsolatoknak
bé-töltésével dicsekettek. (3) Nem vé-
lzem immár magamra mellyet mondasz:
hogy ez ősz szakállal, Németi akarja
őszíteni a' Calvinista Ecclesiát: mert
minek elötte én vólnék már vén ősz és
kopasz volt a' mi igaz Ecclesiánk, mind
az óv-smind az új testamentumban, a'
mint meg-mutattam az Sz: Pál levelé-
ből. Nem én csináltam tehát vallásom-
nak ezt a' tisztelletes vén szakállat; hanem
Isten, az Próféták, Apostolok és Evange-
listák által tisztelte meg ezzel a' szép sza-
kállal, kiknek tudományán épült, vallá-
sunk, Eph. 2. 20. egyéb-aránt árok
vólnék én, ha ahoz az Istentől csinált é-
kes szakálhoz, csak edgy szálát fűznek-is,
Gal. 1. 8.

IX. Negyedszer, mivel az Pereš-
nek nevért sohol nem találom Relatoriá-
jában

jában, énnékem semmit nem kellene te-
lelnem, hogy így mellet nevét ki-nem
merte tenni; de még-is felelek: mert,
tudom jól kicsoda peresem nevét-is ad-
hatuám, mivel gyermekségemtől fogva
ismérem s-azért mond ő-is engemet,
mindenütt, idetlennek s-erőtlennek. Meg-
vallom hogy Idetlen vagyok hozzád ké-
pest (1) mert még 28 esztendőket mu-
lattam el a' ti hús-hagyo-keddektől
fogva még-is csudálkozom rajta, hog-
te hatvan esztendő s-tájban lévő megéle-
medet öreg ember illy idetié Tanítócs-
kának irására olly idetlenül felelő,
mindeneknek csudájára. (2) Idetlen va-
gyok én is. Pállal, 1. Cor. 25. 8. és gyer-
mek Jeremiással, Jerem. 1. 10. de ez
illyen idetleneknek szokot az Jesus Chri-
stus meg-jelenni; és ez illyen gyerme-
keket szokta Dicsősége mellet el-külde-
ni, hogy az világnak bölcsseit és hatal-
máit, ezek által meg-igyeenicsse.
Jer. 1. 10. 1. Cor. 1. 27. Solt. 8. 3.

(3) Mel-

(3) Mellyikünk lézen idetlen az Val-
lás dőlőgában, a' Sz. Irásnak Calvinus-
nak és a' Gönczi Chrónicának citálásá-
ból, világossan ki-tetczik. Eddig a' ti-
zulusról.

II. Czikkely, az elől- járó beszédéről.

Itt meg-mutattatik a' Pápistáknak
az J. Chri. és az Eccl. való el-szaka-
dások, az Uj P. könyfnek szavaiból.

I. Az elől járó beszédben leg-el-
sőben-is, tudatlanokká akar bennünket
tenni és rettegők-ké s-mond: Vettek
már eszekben a' Calvinista Tanítók
melly kárhoz az az régi szent Tuo-
mánytól való el-távozas. 1. Tim. 6.
20. &c. E. Ally-meg itt. (1.) Nem
most tanulták meg az Reformatus Ta-
nítók, az Apostoli igaz Tudománytól
való el-szakadásnak veszedelmes voltát;
hanem régen meg-mutatták a' ti el-sza-
kadástól

kadástokat az Sz. Pál Próféciájából, 1. Tim. 4. 1. --- 4. A Szent Lélek pedig nyilván mondja, hogy az utolsó időben el-szakadnak némelyek a hittől, és olyakhoz figyelmeznék: kik meg-tillyák a házasságot, és efféle elteleknek meg-életét mellyeket Isten teremtet: hogy azokkal ház-adással ellyenek a hűvek és kicsodák ezek? s-miért, nem merted ezt a locust citálni az szakadásnak veszedelmes vóltára? Azért bizony ro-lad szól; hanem nást citálj, 1. Tim. 6. v. 20. hogy mar engemet idéltet ezzel meg-csaly; de ez-is ellened vagyon; mert így szol az Apostol. Timothé a nálad le-tött Depositumát s-tudomány meg-tarcs: Vallyon mitsoda depositum-rol szol Sz. Pál, bizony nem egyébről hanem az Igaz tudományról kit gyermek-ségétől fogva tanult a Sz. Írásból, 2. Tim. 3. v. 15. kinek cikkelyei ezek, szabad meg-ház-asodni: 1. Cor. 7. v. 9. szabad akar mikor bujt enni: 1. Cor. 10.

v. 25.

v. 25. nincsen hát nálatok a Szent Pál deposituma: mert ezeket meg-tillyátok, azért a Timotheus sententiaja szerént veszedelmes a ti el-szakadástok. Így tettek meg elsőben mellyikünk ideilen a Vallás dolgában.

II. Nem vesztjük reánk miez szava-dat: melyben hogy az egygyűgyűköl meg ne tapasztalessanak. E. i. Minem takargattyuk vallásunkat a mi halgatoink előtt; sőt nyilván tanítjuk a Jesus Christus parancsolattyaiból, hogy visgállyák a Sz. Írást, Joh. 5. 39. s-abbol az Beroa-Városbéliekkal, visgállyák meg ha az Istennek urát igazságban tanítjuk. Act. 17. 11. s-meg-is tsele-keszik ezt a mi tudós halgatóink s-miis meg-engedgyük nekik, hogy annál inkább, bővülködgyek ő benne a Jesus C. beszéde, Col. 3. 16. De ti azért nem engeditek meg nekik a Sz. Írásnak szabados olvasását s-a mi könyveinknek is visgálását, hogy meg ne tanulják újságát

vallá

vallástoknak: mert így bizony a hasunk
és erősenyünkinkáb telnek; a tiétek pe-
nis meg-üresednek, mellyet fel-tettetek
 a Reformátiókor, a mint ez a magatok
Pralatusi meg vallyák, *Hist. Con. Trid.*
in Cens. Pralat. de reform. Ecel. De
 még a ti nálatok tudós Vri rendek-is
 néha meg-visszafutnak beuneteket akara-
 totok ellen: mint Károly körül egy mé-
tóságos ember a Scientia mediat ki-
 vette akorbéli Káplanya szájából, látva
 hogy nem tudja jól defendálni a Jesuit-
cák perit.

III. Azt is mondgya hogy, nem
régen koholt Vallásunk. F. Vaj régen
 (1) Mert fundamentumára nézve mely
 az Jesus Christus *1. Cor. 3. 11.* Még Pa-
 radicsomban atta Isten ki, *Gen. 3. 15.*
 Az Aszonyi állat magva &c. Melly
magon Szent Pál az Jesus Christust érti,
Gal. 4. 4. Kibocsátá Isten az ő Fiát,
ki Aszonyi álatattól lő &c. A tiétek pe-
nis ott nem volt mert ti azt a Bóldog
Szűz

Szűz Máriára vizitok. (2) Ez szón
Koholt, ha azt érted hogy találtsat, te-
 hát nem új; mert a mi meg-találtatik
 az nem újjonnan teremtetik; hanem a
mi el-tévelyedet vólt, az hozatik elő,
 mint az el-vesztet dragma, *Luc. 15.*
v. 8. így a mi Reformátorink fel-talál-
ták az Evangéliomnak világánál, az em-
 beri találmányok között el-révedet igaz
vallásunkat. Ha pedig ez szón Koholt, azt
 érted, hogy újjonnan csináltat, az
chymiahoz semmit sem tudsz: mert a
koholás olvasztást s-tisztítást jegyez.
 így meg-vallyuk hogy új vallásunk, az
 meg-újításra nézve, mert az Istennek i-
 géjének tízével, *1. Cor. 3. 13.* az em-
 beri találmányoknak salakját s-rostlá-
ját (melytől fok esztendők alatt el-burít-
 tatot vólt) vallásunktól el-választották,
 a mi tudós Alchymista Reformátorink s-
erre a szép tisztaságra, melyben most
fénlik, hozzák. (3.) Meg-mutatam én
 az Szent Pál igazságos Proba kö-
véből

véből, hogy nem új a' mi vallásunk; hanem a' tiétek új s - miért hogy a' miénk ujságát s - a' tiéteknek pedig óságát az Szent Pál leveléből meg nem mutogatád? azért bizony mert sem *bezz* szerént, sem igaz értelmé szerént nem érted.

I V. Eléb mégyen s - *Traditiókkal* vádollya vallásunkat s - mond: *mint né-mely felső országokban lakó világ fia, issin hajokat, patikában csinált porokkal hintegetik meg, hogy őszóknak láttasának.* F. (1) Ne vádold az igazságnak utában meg - őszült igaz vallásunkat olyan emberi találmányoknak őszítő porával: mi nálunk olyan porral nem kereskednek, hanem tinálatok kereskednek azokkal. a' mint a' G. Chronica ide alább meg-tanít. (2) A' mi fejünket az igaz vallásban meg - őszítő, nem por, hanem lelki *Balsamum olaj*, *Psal. 133. 1. 2. &c.* mely nem az emberi találmányoknak Patikájában (mint a' ti olajok)

tok) hanem az remothatatlan Isten igé-jének patikájában árulatik. *1 Pet. 1. 23.* Tiétek azért, az a' ti Iffiu fejeteket őszítő emberi találmányoknak pora: melyet én az Isten Lelkének szele által ide aláb le fuvok és Iffiaknak lenni benneteket, ujjobban meg mutatlak. (3) Nem csak az Iffiak; sőt többire s - kiváltképpen a' meg öregedet *vének* szokták hajokat azzal az jó szaguporral meg hinteni; hogy annak jó szagával vidámcisálmagokat: így a' mi öreg s - sok nyomorúság alatt el senyvet Ecclesiánk, az ő tagjait, az Isten igéjének balsámon olajjával, meg szokta hinteni, hogy a' nyomorúság alatt légyen mivel lelkeket enyhíteni. *Solz. 23. 5.* De ti nem igen kengetitek az szegény kötség fejét, az Isten igéjének olajjával, mert jobbnak tartjátok a' *Misért* annál és a' *Breviariū* Facult. Paris. cent. Eras. tit. 12.

V. Aláb szál az porozóval s - mond: *De a' mint az hívősgos Iffiaknak hajok*

kat csak azok islik volna-képpen ősznek
 a ki anak mesteriségét érti, így Lu-
 ther és Calviniſta Vallásnak-is újságát
 &c. Fel. (1) Mondám hiszem fel-
 lyeb, hogy többire tiszteletes vének
 szokták fejeket porozni: az hívſágos if-
 fiak pedig annélkül-is reczenek magok-
 nak ti-is mivel ugy űltök mint Királyné
 Alzony |s-boldog Sxerenceſe vallástok-
 nak jegye, igen tetteitek magatoknak s
 azért nem akarjátok az Isten igéjének pa-
 tikájában csinált balsamon olájjal ken-
 getni, ifjúi fejeteiket. (2) Meg-tanúl-
 tam volt én az mi fejünkre öntöt Sz. Irás
 balsamon olájának mesteriségét, s-azért
 merrem az Sz. Pál igazság P. kövéből,
 igazs-tettetés nélkül való vallásunknak
 őszséget mutatni; és a ti ifjúi, talál-
 mányoknak porával meg-hintetet s-fe-
 jéréttetet, fejeteiket fel fedezni, hogy
 eszéken vegye, az alattatok nyögő sze-
 gény kötség, praktikátokat a miénk pé-
 nig fellyeuck tülecek, *Matt. 16, 6.*

(3) Vaj

(3) Vajha tudná a tülecek el czábitta-
 tot kötség, a ti Palla-kő őszitő porotok-
 nak czaloka mesteriségét, és őszve vet-
 hetné az Sz. Irással, bizony fel-kiáltana
 még egyſzer, módván: *migremus hic*, mit-
 a Reformatio előtt fok Fejedelmek, Car-
 dinálok s-Püspökök fel-kiáltottanak, *vi-
 de Hiſt. Conc. Trident.* (4) Vgy hiszem,
 hogy hat hónapok alatt mind Szath-
 márt s-mind Caſán eleget mſterkét-
 tettek (ez kis könyv alkalmatoſágával is)
 az mi igaz Eccleſiánk őszségének le-rázá-
 sában; de vallyon, vala-e annyi mſter-
 ségtek, hogy meg-rázogattátok volna?
 nem volt bizony: mert még csak hozzá
 sem merétek nyulni, hanem csak körül
 nyargalád, te társaid képében: itillye-
 meg Isten s-mind ember, hogy csak
 egy ſzávára-szent Pálnak né feleltél: le-
 véléből vallásunk újságát meg nem mu-
 tattad, sem a te új vallásodnak régiségét
 azon levélből, ellenünk meg nem mu-
 tattad: mellyért én-is ideilen Tanítónak

A 3

mond

mondalak s-vizszádom imez szavaidat
pag. 22. *Azért a' vallásod is oly idét-*
len mint magad: mert az Vj-P. Köben
idétlenül próbálad vallásodat.

VI. Már bé-rekeszti elől-járó befé-
dét s-mond: *Azért jer rázogassuk-*
meg egy kevesé amá kéznélküle-gör-
dült, Dan. 2. 34. és a' világot be-tölső
nagy bagygyé lött, igaz P. Könek az ő
fontyszerént: világossan meg-mutat-
wán: hogy Luther és Calvinista, &c.
F. (1) Jól tselekedéd Vj P. Köves, hogy
az igaz Reformata Ecclesiának tiszteletes
őz szakállának rázogatasához készülvén
legitőt hívsz. mondván: *jer rázogassuk-*
meg: mert, nem hogy te magad; de
még az egész Római Anyaház-is, nem
mert még annak rázogatasához kezdeni:
mivel a' Sz. Pál leveléhez s-köntöséhez
ragaszkodott, mellyet nem akart meg-
rázogatni, féltvén iffui szakállának el-
hullását: bár te se kezdettél volna hozzá,
mert ennyire szent Pál el nem futta volna
vallás=

vallásod iffui szakállát. (2) Csudálom
hogy mersz az *Daniel Proba kövéhez*
nyulni, holott a' szent Pálét meg sem-
merted illetni; de nem csudálom: mert
csak berü-szerént érvén az Sz. Irást,
nem tanultad-meg Doctor lévén, hogy
a' *Daniel Köve*, ugyan a' szent Pál P. Kö-
ve, tudni-illik a' *Jésus Christus* az ő tit-
kos testével az *Ecclesiával* edgyütt: ki
egyedül való fundamentomos köve a' mi
Ecclesiánknek, 1. Cor. 3. v. 11. Kirül az
Vj-Rómaiak el-szakattak, mind magára
az *Jésus Christus*ra, s-mind az ő Ecclesiá-
jára nézve. *Magára nézve:* mert az
*Jésus Christus*on kívül más *utaz-is* meny-
országgra, más *Közben-járót* az Isten előtt
való esedezésre; más érdemet, a' meg-
igazulásra, más *áldozatot* a' bűnnek bo-
csánattyára keresnek a' *Misében, In-*
dulgentiákba, Jó cselekedetekben, &c.
Az Sz. Irásnak bizonyága ellen, *Johan.*
14. v. 6. 1. Joh. 2. 1. 2. 1. Cor. 1. v. 30.
Hebr. 10. 14. Az *Jésus Christus Eccle-*

fiájátul is el-szakattál, a' ki a' nagy hegy jelent, mely a' kicsiny köből nevedet: mely nagy hegynek egyik balma az Apostolus fundált Római Ecclesiá volt, melytől el-szakattál a' mint az Igasságnak P. Kövéből meg-mutattam. Ládd mint járál a' Daniel Próba kövével elemedet idéstlen Tanító, meg ne mordits többször mert rád esik a' Daniel Követekéje s-el-romlasz. *Matth. 21. 44.*

VIII. Hogy peniglen a' Daniel Próba kövéhez és abból nevedet Apostoli hiten épült régi Római Ecclesiához nékünk abban meg-öszülteknek egész jussunk legyen (néktek' pedig semmi sincs) úgy meg-próbáltam Könyvecskémbe, hogy arra semmit sem felelhetél a' Római levélből: azért en-is elől-járo be-szédedre tő elmékedésemre, a' te szavaidnak visza adásával rekesztém-bé: mivel az *Uy P. Köves*, meg nem mutathatta az Római levélből az Reformatá i-az Ecclesiának uyságát, az ny Római Vallás-

Vallásnak annyi köz van az előded Római (Apostoli) Hitnek régiségehez mennyi egy gyermeknek az vészakálhoz. Ezt tőled tanultam, s-ne nehezted, ha visza adtam.

III. Czikkely Az elől-járó

Paragaphusoknak, rászogatásairól.

1. Paragaphus.

Ismét ő maga szavaiból, kívánsága szerént az mi Vallásunknak régisége és az ő vallásának Uysága mutattatik meg.

I. A' Paragaphusokat minemelőrté illetném tarsuk meg ezeket. (1) Ha merne compareálni az *Uy P. Köves*, indubitán maradna: mivel az Apostoli hiten épült Római Ecclesiának *cánoni, regulái és articulusai* ellen; idegen országnak (az az Embereknek) *cánonival*, és *regulaival*, akarja. Vallásának igazsága

fágát állatni: mellyet csak: az külső
Politiciában-is nem engednek meg
az igaz haza fiait, kik hazánk articulussí-
val óltalmazták, hazánk szabadságát.
(2) Ha igaz Római Pólgár vagy, miére
Sz. Pállal nem apellálasz az Római tanács-
ra *Akt. 22, 25.* hanem más Republicá-
nak affessorira. En penig Sz. Pállal *idet-*
len lévén. *1. Cor. 15 8.* Mint igaz Ró-
mai Ecclesiának Pólgára egyedül, csak
a Római levélre appelláltam s-citálta-
lak s-most-is azt mondom: *Szabad-é*
néked engemet igaz Római Civiss külső
emberi bizonságokra citálnod a miné-
mű a te Conciliomod, mellytül hogy
nem vészem az Sz. Irást *idet* lennek: *éret-*
lennek s-hamis lelkének mondasz: s-a-
zért is nem vagy igaz Római, *Rom. 12.*
v. 17. (3) Peri vesztet vagy; mert ezek-
ben a Paragraphusokban, az igaz Római
Ecclesiának *Réguláit*, nem az Sz. Apo-
stoltól, hanem a Conciliumoktól veszed:
Az Sz. Pál penig az *Virtúl* vőtte, *Rom. 1.*

1. 7. és 1. Cor. 11. 23. (4) Mi is
vesztük az Apostoli *rudományban* igazán
következet Conciliumoktól az szent Irást
a mennyiben annak meg-mutató ezkö-
ze, és óltalmazója annak, *1. Tim. 3. v.*
15. de annak méltóságát nem-függesz-
tyük az Concilium akarattýára, mint Ti,
kik azt taníttátok; hogy, az *Concili-*
umoktól függ az szent irátnak méltósága;
egyéb-ként az ő szentségét, nem próbál-
hattya, az Ecclesiának bizonsága nélkül,
mint szintén az Alkorán, lásd *Bell. de*
ver. Dei, l. 4. c. 4.

II. Ezek elegek vólnának az 12. pa-
ragraphusokra; de még is lássunk egy-
nehányat benne; így kezd az elsőt, p.
1. Az gyermek szakálhoz csak csérna
szállal is körnek néha szakált, *Ecce de e-*
zen csúfos hamiságát Német hinek
meg vorkollya Calvinus Apja: a Pápi-
sták dolgát ez er három száz esztendő-
re irván. F. I. A mi igaz Ecclesiánk
nem gyermek; mert nagy-szakállúnak.

Ősznek és kopasznak mondád: hanem a vétek gyermek ki az emberi találma-nyokkal jáczodozik, a mint majd megvetczik. (2) Nem is czérnával kötöttszállá van az mi Ecclesiánaknak: mert *Ősznek* irád csúf képpen; a' czérnával kötöt vendég szakál penig a' ti vallástokát ékefitő *comediákban* szokot megöszülni. (3) Nem csuda hogy az igafságnak útában meg-*őszüle* Ecclesiánaknak szakállához újjobban új szakált akartok kötni: mert Idvezitőknek is tövis Koronát kötének s tönk fejében hogy az az az Ő Királyi Koronáját fejéből le-vondák, az csúfolás után; de ugyan Isten fia marada Ő Felsége, még az Ő Ellenségi-mek vallás-tétele szerént is, *Matth. 27. 54.* Így a' mi Ecclesiánk is meg-marad az Ő igaz Őszségében; akár mint csúfollás-tok kötöt szakállatokkal. (4.) Az Némethi szavai nem csúfságosok: mert az szent Pál szavait szóllyá, mellyekerte hammire nem értelz, azért igen csúfos dolog

dolog az Ecclesiának ilyen Doctórának lenni.

III. Vgyan nem akarám, némelly *Catholicus* jó-akaróimért az Calvini st. bizonságokat ímez kérdése: *Uj-é*, ugy mond, az *Pápiſta Vallás? produm calni*; de látom hogy minden kívánsága az az *Uj P. kövesnek*. Láſtuk azért a' Pápiſtáktól fok szidalmat szenvedet *Calvinus*nak bizonságát, kit értelem nélkül citál, *lib. 3. c. 5. n. 10.* azért nem meretele-irni; de én le-írom: *Quum erga mihi obſiciunt &c.* Miker azért nekem az ellenkezők az vetikelőmben, hogy az előt ezer és három száz esztendővel bé volt vétetvén az halottakért való könyörgés; én viszontag az kérdem ö tőlők, melly Isten igéje által s micsodás jelen-ség által és micsoda példára lőtt legyen. Hallátok Pápiſták idétlen Próczatorotoknak *allegatio*ját Calvínus Apám-ból! Nem azt mondgya hiszem, hogy az *Pápiſta Vallás* 1300. esztendőkkel volt;

Hanem (1) ellenvertést emleget s azt mondgya, hogy a' Pápisták *vetettek* az nekí eleiben. (2) Szokást emleget: *szokás volt*, ugy-mond; bizony tehát csak szokásból áll vallásod s nem az Isten parantsolattyaiból, mint a' Calvinusé. (3) Nem szól Calvinus az egész emberitálmányekból álló Pápista vallásról, hanem annak egyikik cikkelyéről az halottakért való imádságról, melyet Szent Pál ellen tanitorok, 1. Tess. 4. v. 13. (4) Továbbá ez szokásnak bizonyítására harmat kíván társaidrúl: *Isten igéjének, igaz jelenésnek, és hiteles példának* tanu-bizonyosságát. Kellene ám itt a' Szent Pál levele, az igaz jelenés és Sz. Irási példa! mert ő ugyan ott azt mondgya: hogy a' kik az halottak-ért imádkozták: mint *bolondokat meg nevette a' Sátán*. Csufossan meg torkolá hiszem Calvinus, s ha élne bizony vizsgálta adhatna: a' mit neké igaz citalásomért mondasz. p. 158. *Ah hamis lélek! ily vastag hazugságodért*

godért meg ver az Isten. De ő, mint hogy velem edgyüt Sz. Pál tanítvanya volt nem szokot szirkozódni.

IV. Mivel az *Uj Próba-Könyv*, el-
lenem Calvinusból próbál nagy ere-
tlenül vallását, szabad legyen énnékem is
egy szóval Calvinusból próbálnom val-
lásunk igasságát s-régiségét. Azt ké-
dem. Edes Attyám Calvinus: Vjé a' mi
Vallásunk a' mint az Pápisták nevezik?
E. Nem uy: *Novum quod appellant &c.*
az az. Hogy *Vj tudománynak* nevezik,
azzal az Istenen méltatlan *boszszús*
résznek &c. ő nékik hogy *ny legyen* abba
nem kételkedem, kiknek az *Textus óma-*
ga-is Vj, usság az Evangelium-is: de a'
kik Sz. Pálnakim-ez predikációját ré-
ginek és mérik: Hogy az *Jesus Christus*
meghólt a' mi bűncink-ért, &c. *Rom. 4.*
v. 25. Az olyanok nem találunk semmi
Uyságot minálunk. Hallod mit beszél-
get testised, a' mi Vallásunknak régis-
égéről: s-ez volna ám az Calvinus bi-
zonyysága

zonysága szerint az igaz Római Vallás!

V. Immár lássuk az Gönczi testület melyet citál a Pápista vallás régiségének erősítésére, pag. 2. Székely István, úgy mond, ugyan Gönczi Prædikátor, írja régi Magyar Chronicájában hogy az Római Keresztényeknek Papi öltözetek zárlós keresztiek &c. voltak még Sz. János életében, Anno Christi 91. Hat nem régi-e az Pápista vallás? F. I. Doctortul szép Consequencia: az Római Keresztényeknél Papi öltözetek &c. voltak: azért régi az Pápista vallás. De igazabb s szebb ez az Sz. Pál idejében ezek nem voltak azért uya Pápista vallás. (2) Gyarló s ideetlen Doctortul hehez, hogy csak Chronicából s Kalendáriumból próbáld vallásodat, itt, és p. 153. Vallyon én, az én igaz vallásomnak régiségét az Gönczi Chronicából (melyhez énnekem több jussom volt mint neked) próbáltam-e?

(3) Szeret

(3) Szent János életében azok a Pápai találmányok nem voltak: mert az ő haláláig az Római Ecclesia szűzen maradt, azt írja Egesippus, az II. Seculumnak egy igaz, Római tagja. An. 160. Szent János jelenéséből is kitetszik hogy az ő idejében még nem volt; hanem csak meg profétálta az ilyen találmányoknak eredetét. Apocal. 9. v. 2. 3.

(4) Azt sem mondgya a Chronico, hogy a Római Apostoltul fundált Római Keresztények között voltak volna azok: mert ott csak nevezeti is nincs az Római Keresztényeknek, hanem így szól, p. 96. ad an. 9. Kelemen Pápa &c. Papi öltözeteket szerze az Ur-Facsorájának osztoztatására: az tizen-két Apostol helyében, tizenkét Cárdinál szerze és Püspöket: &c. A Papoknak zárlós keresztet parancsola viselni, a Templombeli gyülekezestkor. Hallod Ugy-Próba Köves, mit beszél az Chronica, azt mondgya hogy Christus Vruuk születése

után

után 91. esztendőök előtt nem volt vallásfod: mert ezeket nem Szent Pál, avagy az Apostolok közül valamely; hanem Kelemen Pápa szerzette az kilencz esztendőök alatt. Az honnét így argumentálok magad szavaiból a' Chronica után: A mely Vallásnak ez elől számlált találmányit Kelemen Pápa találta az nem volt Kelemen Pápa előtt; de a' Pápista vallásnak ez elől számlált találmány is Kelemen előtt nem voltanak: Azért a' Pápista-vallás ny. Probo minorem; a' Chronicából: mert an. 91. találtattanak.

VI. Továb-is Chronicáz s-mond. p. 2. Ismét azon Chronicában. Anno Christi 102. A' Római régi Keresztényeknek az Roma-béli Szent széket, minden székek felett tartották. Hát nem régi-e a' Pápista vallás? F. It sem igazán nó-táriuskodol (1) Mert nem szól az Régi Római Keresztényekről; sőt nevét-is az Keresztényeknek nem említi. (2) Az Római Széket szent nek nem mondgya, hanem

hanem azt találmánynak mondgya, p. 97. ad An. 102. *Anacletus Pápa &c.* Az Római Sz. Széket mindenek felett parancsolá lenni: Ismet hogy a' Paraszt az egyházi embert tisztelne; és a' Misesben minden embert parancsola communicalni. F. Vy hát az Pápista vallás (1) Mert azt mondgya a' Chronica hogy Anacletus előtt, az több székeknel szenteb nem volt a' Római széke; hanem Anacletus parancsolta, hogy fellyeb valónak tartásék: mivel Sz. Pál idejében a' többinél nem volt fellyeb-való, kiis a' Magistrátusfi széke alá vettetet volt. Rő. 13. 1. 2. (2) Az Chronicából is kitéczik: mert azt mondgya, hogy annak előtte az parasztok-is nem becsülték azt fellyebb másfoknál az abban-való egyházi rendekkel edgyűt; hanem Anacletus parancsolta annak az egyháziakkal való tiszteletit. (3) Azt is nem mondgya, hogy a' Mise volt az Római régi Keresztények között, hanem: hogy Anacletus paran-

parancsolta abban mindeneket commu-
nicálni: Mellyet most *Sacrificulus* lévén
meg nem tartat: Mert a' *Misében*, csak
magad eszeli-izsolmának semmit nem
adtz, mellyért fély amaz kívántad átok-
túl p. 11. Az *Szent Irás*-is ugy kel,
ugy mond: reáértetni, mint az *Aposzto-
l*októl kélderet egy háziak vették: Más
ként ha az *Angyal* mondaná is átok lé-
tyén, Gal. 1. 8. Ha *Anacletus* az Apo-
stoloktól ugy vötte, hogy mindenek co-
municálynak az *Misében*, te miért nem
vartod meg? od magad: Mert bizony
rajtat eszik az átok. Vy hát vallásod az
mondgya az *Chrónika*: mert ezek *Ana-
cletus* elöte, a' Római igaz vallásban nem
szálatnak.

VII. Előbb lép az *Chronikás* *Uy*
Próba-Köves s. mond p. 3. Anno 119.
azon *Chronica*ban, a' régi Római Ke-
reszttyének, az *Ur-Vacsorájában* *Oszt*-
ával éltek; a' *Templom Ajtajához* sós
*víz*et szenteltek; A' *Misé* bor-hoz vi-
zet föl-

zet fölörtek. Hat nem régi-e a' Pápiста
vallás? E. It-is né igazán irod a' *Falsi*ót.
(1) Mert régi *Kereszttyén* Rómaiakról
nem emlekezik a' *Chrónika*; hanem így
szól, p. 98. ad. An. 119. Sándor Pápa
&c. *Hof*tiát szerze, sós vizet szentel-
tete a' *Templom* ajtajához kapún állani,
a' *Misébe* az borhoz vizet öleste, azt
is szerze hogy a' paraszt székben meg
ne itélhesék az egy-házi embert. Vy
hát a' Pápiста Vallás: mert mind ezeket
Sándor Pápa szerze; a' mi Vallásunk pe-
nig régi a' szent Pálé-val (1) Mert abban
az *Vr. Vacsorájában* kenyér, és tiszta bor
völt. 1. Cor. 11. és 10. (2) Mert Sz.
Pal az egy-házi embereket az *Magistrá*-
*tus*si ítélet alól ki nem vészi Ró. 13. 1. 2.
de ti ki vesztitek, azért ny vallástok

VIII. Még-is faggattya a' Gőnczi
Chrónikát s. mond, p. 3. Ismét azon
*Chrónika*ban Anno Christi 140. A' ré-
gi Római *Kereszttyének*, Karácsonnap-
ján mindenik Pappal, három *Misé*
szolgál

szolgáltattak: a 40. napi böjtöt megtartották: Hát nem régi-e a Papista vallás? F. Itt is nincs emlékezet az régiigaz Római Keresztyénekről, azért új vallással, azt mondgya a Chronika p. 99. ad. An. 140. Telesphorus Pápa &c. ez nagy Karácson napjára három Misét szerze, minden Pápanak mondani: az Evangeliumot: is ez, varrá a Miséhez: tovább, az negyven-napi böjtöt Húsvet napja előtt árok alatt hagyá böjtölni. Hallad új Próbá-köves, mit mond a Chronika nem azt mondgya hogy ezek voltak az régi Keresztyéni Római Ecclesiák: hanem hogy ezeket szerzes-várra Telesphorus. (1) Az Karácsoni hármis Misét: mert, ez Szent Pál idejében nem volt. (2) Az Evangeliumnak futtatásával való olvasását: Mert Szent Pál idejében a miénkben is fel szóval olvasák, Rom. 10. 16, 17. Hogy az által hitet szerezzenek; nem csuda hát hogy a tullek el-ezabbítottak kölség hitet nem szerez-

szerezhet az Evangeliumból: mert futtatogva olvastatik néki az Evangelium, egyébkor ritkán hallják mert azt tanítványok hogy hasznosb a Mise sok prédikálásnál, igaz bizony, a Papok erszényének hogy hasznosb, de nem az kölség lélkének s-erszényének. (3) Az 40-napi böjt is nem volt az előtt, hanem Telesphorus átok alatt hagyá: mert Szent Pál idejében nem volt, ki mindekkor megengedte az húsvételt csak botránkozás nélkül lőtt légyen. Rom. 14. 14. &c 1. Cor. 10. 25. Vj hát a Papista Vallás: a miénk penig régi.

IX. De itt mely igémeg-nótáltamagát az Chronicás Doctör, mikor az Chronicának bizonyosságát rendel le nem írja a mint következik; azt mondgya nékem a Chronika, hogy edgy nagy Gödröt ugrot által. Hiddel azt Chronicás Doctör, hogy mind próbá kövestül, belé taszítalak a Gödörben, melyet nékem akartál állni a Gönczi Chronicából, nem, mehet!

hetcz! imé fel-találám Sándor és Te-
lesphorus között, Sixtusul áfot gödrét.
p. 98. ad ann. 130. Xistus Pápa, Pá-
palkodék Rómában tiz esztendeig. Et-
től fogva a Pápák lassan lassan mind tá-
vollyab mennek az Isten igéjétől. Bizony
valóban nagy gödör a' melly Xistus pá-
pától való Római Pápákat el-nyél s-csu-
da hogy az Vj P. köves által ugordhatta;
de én viszta hívom s-bél verem ezzel az
argumentummal. Az melly vallásban
Sixtus Pápától fogva el-hadták az egy-
házi fő-rendek az Isten igyét, az új-
Vallás; de a Pápista Vallásban az edgy-
házi fő-rendek Sixtus Pápától fogva el-
hadták az Isten igyét; azért az Pápi-
sta vallás új vallás. Probo minorem
Chronicából. Benne vagy bizony már a
gödörben; kiálthad tárfaidat, mig ki-
vonaszna; mert mi szent Pállal ki-nem-
vonaszunk, ki az Isten igye mellől el-nem-
állunk, hanem meg-halni is készek va-
gyunk azért. Act. 21. 13 és Rom. 8.

38. &c. Ezt nyered Doctör a' Gönczi
Chronikával.

X. Minek utánna a' Chronikától ki-
ben bizik vala az Sixtus vermében ta-
szitator vólna, mivel tárfai az gödör szé-
lire nem mernek menni. így ohajtya a'
Chronicának segedelmét p 4. Vonyki, jó
Chronica, lám azt irod, ad. an. C. 151.
hogy, a' Papságra menendőket olyan
graditsokon viték felvén az Régi Ró-
mai Keresztyének, mint e' mai nap is
a' Pápisták; t. i. Acolituságon, sub-
diáconusságon; a' Papok tetejét is pi-
lisre nyírvén. Monda' Chronicas; ha e-
zek az én szavaim vólnának j vallás-kép-
pen, tégedet, ki-vonálak, az idéilen
Tanítót vetném belé; de a' mint látom,
jobban érti ő az én Historiamat, s-azért
ragaszkodik olly igen szent Pálhoz, ki
más gradusokat állat. Eph. 4. 11. adott
némellyeket Apostolokat, Evangelistá-
kat; Pásztorokat és Doctrokat s-en-is
ő véle tartom, azért csak ulyly ott; mert
én így.

én így írok vallásod újságairól. p. 99. ad
an. 151. Higinns Pápa &c. ez szerző
a' Pappá létekor az gradusokat, t. i. az
Acolitust, Subdiaconust Diaconust osz-
tan a' Papságot. Más-is vagy on a' kit ő
szerze, melly sz: Pál idejében nem volt:
a' Templomotok babonászentelése és a'
Bérmálás: azért új vallásod, ha Pápi-
sta vagy.

II. Paragraphus.

*It is kívánsága szerént az Új Pró-
ba köves vallásának újságaz
Chronicából meg-mutattatik;
mellyel az miénknek régisége
meg-próbáltatik.*

I. De mint járek a' Chronica miat,
az gödörben nyögő Chronicás Doctor-
ral, hogy ki nem voná az Chronica en-
gem riogát, mondván, p. 5. Im meg hal-
lád, Iderlen Gönczi Tanító, a' nálud-
nálregibb Gönczi Prédikátort Székely
István

István. F. (1) Meg hallam bizony,
mely szépen beszélget vallásodnak újsá-
gáról; s-azt-is hallom, n. valóban
nyögsz az Sixtus gödrében s-ot-is ma-
radcz, valamig az Chronicával nem tar-
tod (2) Jól vagy on hogy Gönczi Taní-
ónak mondasz: mellyel akaratod-ellen.
is megkel vallanod, hogy nem vagyok
szintén oly iderlen, tudatlan, értelessen,
az Istennek titkainak fáfárlásában, a'
mint te mindenütt engemet nevesz: mert
ily híres Ecclesiá, tudatlan és iderlen ta-
nítót nem tartot, s-nem-is tart.

II. Mire-való immár ez promóció
szavad. p. 5. és hogy Göncznel mesz szel
ne köldgyelektanálni: hallad tovább-is
azon Gönczi Prédikátort, a' ki az ő
Magyar Chronicájában így le-irván a'
régí Keresztények dolgait, mellyeket
most-is a' Római Catholicusok tartanak,
elmégyen azon le írásban egész őt száz
esztendeig. F. (1) Protestálok. Imé
meg-vallod hogy csak az őt-száz eszten-
C 2 dök

dők alatt való találmányokat vallyák ma az Római Pápisták: mely kezdetet, *ab An. 91. a' mint meg-vallod, p. 2. nem volt hát Christus Vrunk születése után 91. esztendők alatt. új hát. (2)* Meg hallám hog' belé veté az gödörben, de nagyobb hallok: mert azt mondgya, igen nem nyughatol az gödörben, de bizony majd éppen bé temet: a' gödörben, a' verem ízélin-való találmányokkal. (3) Jó hogy meszeb nem küldet (hoszas bűjdosásim után) bizonyfáért: smert innet-is meg-mutathatom Vallásodnak Vjságát.

III. Tegyük fel hát a' kérdést, melyet az én két kérdésemből csináltál: *Új-jé a' Pápista vallás? E. Vj* melyet illy Argumentummal próbálok. *Valamely vallás, az Szent Pál rendelése ellen az Pápák találmányival igazgattal-riks-azokat idvefég reménység alatt tartja, az Új vallás; De az Pápista vallás, az Szent Pál rendelése ellen, az*

Pápák

Pápák találmányával igazgattatik &c. azért a' Pápista vallás új. Az minort edgy-résztént most próbálám meg az Chrónicából; az igafságnak Próba Kövében-is meg próbáltam: most újjobban azon minort az Chrónicából próbállyuk-meg: mert meszzeb nem bocsátot az Chrónicás Doctor. Kelemen Pápától fogva Anicetusig ezeket az találmányokat próbálók a' Chrónicából, ab an. 91. ad an. 166. Mife öltözetek: Cardinállok: Püspökök: Horgas-borok; Zászlós Keresztek. Római székek szentsége. Mife, Ostia, Sós. viz, Vizes-bor. Az edgy-házi embernek senkiül való nem-félgése. Negyven-napi böjt: Acolitus-ság. Diaconitus-ság, Termálás &c. melyek által igazgattatik ma a' Pápista vallás.

IV. De mennyünk alább az öt száz esztendők szerént: s kezdgyünk a' dologhoz. I. Új vallás az ApácZaságot és idveféséges dolognak hinni: mert ez nem-volt az sz. Pal idejében, hanem szá-

bad volt az leánzóknak férhez menni,
 1. Cor. 7. De ezt Pius Pápa rendele,
 Chronica. pag. 99. Anno 155. 2. *Uj*
vallás az húfnak böjt napon=való nem
étele: mert ez Szent Pál idejében szaba-
dos volt, 1. Cor. 15. és Rom. 14. Ha-
nem Montánus eretnek Barát szerze azt
mondgya a' Chronica p. 100. An. 177.
 3. *Uj vallás a' Papoknak és minden*
szerzeteseknek feleségtelenségek; mert
az Apostoknak volt, az Sz. Pális- taníttya,
1. Tim. 32. és Sidók. 13. 4. Hanem
Calixtus Papatiltá meg, Chron p. 102:
An. 719. 4. Uj vallás (teremtet-ál-
latokra) s-az Evangeliumra eskünni:
mert Isten és Idvezítőnk külömben tanít
Deut. 6. 13. Matth. 4. 10. Szent Pál is
csak az Istenre esküszik, 2. Cor. 1. 23.
hanem Cornelius Pápa szerzé, Chron p.
104. an. 254. mellyel mivel az mai Pá-
pisták meg-nem elégesznek; hanem eskü-
küsznek, az Angyalokra és minden szent-
tekre, felhetnek ez Próba kövéfnek át-
kátul.

kátul. p. 11. 12.

V. 5. *Uj vallás az Szenteknek in-*
nepet űlni s-Templomot építeni s-sen-
telni azoknak tisztességekre: mert, ez
sem az O sem az Uj Testamentumban,
nem volt; hanem minden Istennek vá-
lasztotti Istennek szenteltek mind inne-
pets- mind Templomot. Mozes, Isten-
nek, nem Abrahámnak, Isaáknak, Jákób-
nak szentelt innepet az egész néppel, Ki-
jöv. 23. 14. 15. Aháron szentele ugyan
innepet az őntőt borjúnak; de valóban
meg-adá az nép az árát, Ki-jöv. 32. 77.
Éc. Salamon-is Istennek Templomot
épít; dené Dávidnak vagy más szentnek,
hanem Istennek szentelé s-innepet űlle,
1. Reg. 8. 18. Éc. Azt kérdem rülled
hol volt Szent Pál idejében az Szent István
Szent Péter és a' B. Szűz Mária Tem-
pluma, ezek a' Szétek Szent Pál idejében
mind Istenhez mentenek volt lelkekre
néve, s-még-is Szent Pál idejében Ró-

mában egyiknek sem volt Temploma; hanem Ephésumban olvasunk a' Pogányoknak *Diannának* szentelt Temploma felől, *Act. 19. 27.* Az mely ellen az Sz. Pál ugyan-ot prédikállot, De ezinnepek és Templomoknak Szenteknek való szenteltetését, *Bonifácus IV. Pápa* az *Pantheon* Templomát, az az, minden Istennek templomát, az Szűz Máriának szentelé, a' mint a' *Chronica* tanít p. 130. *Anno 607.* és *Felix Pápa* rendele az meg holt szenteknek innepét a' mint látod a' *Kalendáriomból*: (ő is, mint hogy *Kalendáriomos* is vagy, oda igazít tégedet) ennek feleste Templomot rakata nekik &c. Továbbá meg tiltta hogy szentelt Templomon kívül, senki ne keresztsellen. Sezenig *Misét* nem mondgyon papsága vesztesége alatt. *Ch. p. 106. Anno 275.* Kérdgyed most: Ujjé a' *Pápiſta Vallás*? azt mondgya a *Chronica*, az (1) Mert csak *Kalendáriomból* bizonyíthatni az Szenteknek innepi szente-

zenteléseket. (2) Mert a' Sz: Keresztésget babonás-képpen Templomhoz kötöti: mint ha az *Jesus Christus* keresztsége nem volt volna igaz, am-az sok Embereknek keresztségekkel edgyüt, kiket az Keresztelő *János* az *Jordán* vizében, a' Templomon kívül keresztelte meg, *Matth. 3.* (3) Mert az isteni tisztetletet a' *Misének* színe alatt, az Templomhoz kötöti, mellyel azt cselékeszi hogy idvezítőnkiről az örökké-való Papságot levonsza, hogy ő Felsége többet tisztelte Szent Attyát, az pusztában, mezőben, hegyeken, mint a' *Jerusalémi* Templomban: Szent *Palról* is le kellét volna ugy vonni az Papságot: hogy az piacon és az Tömlöczben prédikállot, *Act. 16.* Sőt *Felix Pápa*d, rólad is le voná most papságot: mert sokszor prédikállal az útczákö és mezőkön az processiókkor: Uj hát vallásod azt mondgya a *Chronica*.

VI. 6. Uj vallás az meg holt szenteknek

teknek koporsójokat tisztelni búcsú járással: mert Vrunk ezt phariszeusi vallásnak mondgya, *Matth. 23, 29.* Szent Pál idejében sem tiszteltek őket azzal; hanem *Damaszus* Pápa szerzé, azt mondgya, az *Chronica p. 112. Anno. 365.*

7. Új vallás, hogy az *Ecclesiái szentélyeket* senki meg ne irílhesse: és senki szombat napon húst ne egyék: Mert mind a kettő meg volt Szent Pál idejében. *Róm. 13.* és *14.* hanem *Innocentius I.* Pápa szerzé. *Chron. p. 118. An. 403.*

7. Új vallás az *Szentekek képeit* tisztelni: Mert ezt az Isten meg tiltotta. *Exod. 20. 4. 5.* Szent Pál is kárhoztatta, annak csinálásával edgyűt *Róm. 1. v. 3.* hanem ezt *I. Leo* Pápa átok alatt parancsolá, azt mondgya a *Chronica p. 120. Anno 441. 2.* Mellyet ma is meg tartnak az *Pápiák*, tisztelik az *Szentekek* képeit, a' mint ezt az *mindenpapi szem* látható példa bizonyította.

VII. 8. Új vallás az *Keresztjén*
Imperá-

Imperátort meg átkozni véike-ért: Mert Isten csak azok-felől való szívbeli gonosz gondolatot-is, meg-tiltotta, *Ecclesiast. 10. 18.* és a Szent Pál-is azok-köz-való engedelmesléget, s-nem átkot parancsol, *Róm. 13. 5.* Sőt könyörög mivelünk edgyűt az méltóságosok-ért, *1. Tim. 2, v. 2. &c.* Hanem *Gelásius P.* engedé meg azt mondgya az *Chronica p. 123. Anno 493.* az *Imperátort* úgy mond, az ő véike *Szerént* szabad meg átkozni: Mellyet sok *Imperátorok* véghez vitték az Istennek Parancsolattya és az igaz Római vallás ellen, például erre *IV. Henricus* Galliai Király és többek &c. Félhetnek hát tülletek az *K. Imperátorok*, *Feljedelmek &c.* a mikor kívánságrokat né cselekedhettétek mert így átkozá meg az *Imperátort*, *XXIII. János* Pápa, és *XII. Benedek* Pápa, *Ch. p. 189. 190. ad An. 1317. és 1336.*

9. Új vallás az *halottak-ért-való Misse és Könyörgés*, mert az *Vrban el* alut-

tak, azt nem kíványák 1. *Theo. 4. 13*
 és 14. Hanem *Pelágus* Pápa parancso-
 lá az halottak-ért való szolgálatot.
Chronica p. 126. Anno 552. Ma is meg-
 tartják a' Pápista Papok: Mert né volna
 annyi Lélek váltáságban adatot jószá-
 gok. 10. *Uj vallás, a' bérkekés hamu*
búza, gyertya &c. szentelése az Uj-
Testamentomban: mert Nagy Gergely
 Pápa szerzé ezeket, azt írja a' *Chronica*
p. 128. Anno 592. Kérdgyed immár *Uj*
Próba-Köves: *Uj-e a' Pápista vallás?*
 Azt mondom az *Chronicából* (magad ki-
 vándága-szerént) *Vj!* bizony *Vj!* mert
 ezek a' fok emberi találmányok mellyek
 ben ál az Pápista vallás) *Christus* Vrnok
 születése után 91. esztendőül fogva ta-
 láltatának, a' mint magad az első Para-
 graphusodban-is meg-vallod mikor val-
 lássodat 91. esztendőül-fogva kezded
 számlálni; nem vihervén fellyebb az
 Apostoltul fundált igaz Római Ecclesi-
 ára vallásodnak csak egy cikkellyér is

mint

mint én fel-vittem minden fundamen-
 tomos cikkellyér igaz Vallásunknak:
 Melyet sem az Szent Pál Római levelé-
 ből, sem a' *Gönczi Chronicából* nem
 ronthatál.

VIII. Mivel csak *Chronicából*
 próbálád vallásodat; azt kértem tuled:
ha immar öt-száz esztendőket alatt, meg-
 bírálád a' *Gönczi Chronicát* azokban a'
 miket az *Vj* Római. anya-szentegy ház
 ról mond: s. nem is akariz tovább tanulni
 küldeni. p. 5. Mennyeke-t tovább az öt-
 százról, az *Harodik százra?* Altal
 mennék bizony; de eléglok emberi ta-
 lálmányodat mutatam meg ezekben az
 esztendőketben-is; és ha tovább mennék
 az *Hét-százra* nálladnál nagyubbakat
 talam még-is szomoritanék, kiket el-
 csábítottatok: mert az *Gönczi Chroni-*
ca, mellyet meg bírálál nagyot mond
 a' felől. p. 129. ad *Ann. 605. Sábá-*
nus Pápa úgy mond: *pápalkodék Rómá-*
ban egy esztendeig. Ettől fogva a' Pá-

C 7

pák mind

pák mind *antichristusok* és *Lucifernek* helytartói, ez bizony nagy ám! mellyet nem én; hanem a *Chrónica* mond, a kire engemet igazítottál: s-ez volt bizony az oka, hogy vallásod próbálásában nem igazított tovább az öt-száz esztendőknél, de hihető dolog; hogy nem olvastad volt által a *Gönczi Chrónicát*. Itt is kellene ha *Provinciálisod* megintene, hogy olly könyvet citálj vallásod állatására, mellyből vallásod el ne romoljon. Mind ezeket köszönd az *Chrónikának*, nem énnékem: mert az én íráshozban efféléket, csak egy virgulát sem láttál: mert én nem akartam abban *Chrónicázni*.

IX. Ez áthatatlan *Chronicás*, egy szavával azt mondgya, hogy a *Gönczi Chrónicával* tovább ne mennyek. §. 2. s-még is *Calvinus*ra igazít, néha már egyszer benne hatta *Calvinus*, mond azért p. 6. A' melly öt-száz esztendők folytában, azt mondgya *Calvinus*, hogy

semmi

semmi változás nem volt a' *Regi Romai Keresztyén tudományban*, *Inst. l. c. 11. 11, 13. & L. 3. c. 2. n. 3.* Fel. Nem igazán citálad vallásodnak erősítésére *Calvinust* az öt-száz esztendeig talált találmányok felől: Mert ő csak egyik czikkelyérül szól találmányiroknak s-mond: *Siquid nos moveat &c. Ha valamennyire* úgy mond, indíthat a' régi *Anyaszentegyház*nak méltóságaitohát gondollyuk meg azt, hogy közel öt-száz esztendeig mikor az *Keresztyén Religio* még dísziratosban, virágoz-nék és a' tilzárabb tudomány erejében volna, semmi bálványképek az *Keresztyéneknek Templomában* nem vóltanak. Mit nyerél *Calvinussal* VjPróba-köves? Ezeket (1) Hogy vóltanak az igaz Reformáta *Ecclesiáknak* tagjai az öt száz eszteddők alatt, kiknek *Templomokban* képek nem vóltanak mint ma, a' miénkben nincsenek. (2) Hogy bálványok az faragot és írot-képek a' *Templomokban*. (3) Hogy nem az

nem az Őt-száz esztendőkbéli keresztyének azok a kik Templomokban képeket tartanak. (4) Nem mondgya Calvinus hogy semmi változás nem volt volna az Keresztyéni indományban; hanem azt mondgya hogy még akkor tellyességgel az sok emberi találmányoknak hamvai-val, el nem fedeztetett volt, mint im ez szokból ki-teczik: *dicsírelesen, isztokban felet; mellyekben fel-téli, hogy már akkor is kezdett vólte homályosodni s végre olztán az Ő külső abrázattyár-nézve, ugyan elboritator vólte mint a meleg és fénlő tűz, az hamuval, mint Calvinus mondgya, Hogy sok ideig ismeretlen és eltemetett vén maradt abban az emberi istentelenség véikes, in* *Præfatione Inst. ad Regem Gallia.*

X. De lassuk az Calvinus szavait, *Lib 3. cap 2 n. 3* Ezt is értelesen citallya: mert or csak egy betű is nincs az Pápista vallásnak régiségenül, hanem azon *carpallya* a Pápista Declorokat, hogy

hogy a' szegény Kőtségnek, az *Idvezítő* hitet (mely az Istennek és az Ő igireti-nek igaz ésméretiben s-abban-való al-hatatos bizodalomban áll) *tudatlan-ságnak* nevezeti alat adgyák ki. Itt is kellene az *Próvinciális* intéle, hogy mászförjobban meg olvasnád Calvinust.

XI. Ezeket a' Calvinus szavait, mi-vel sem *betű-szerént* sem *értelem-szerént* nem érti az Vj Próba-Köves, így con-cludal, *p. 7, 8. Hát nem régi az Pápista vallás? Mert vólte,* úgy mond akkor *az egy szin alat-való Ur-vétele, a SX. Mife &c.* Fel. (1) Csudáld Kegyes Olvasó ezt a' következtést, mellyet Calvinusból ki hoz: Hiszem Calvinus mind ezeket irásiban kárhoztattya még-is abból így okoskodik, ezuj Sópista: *Régi te-hát a' Pápista vallás.* Maga azt mondá Calvinus hogy az bálvány-képek nem vóltnak az Őt-száz esztendőben az Ke-resztyéneknek Templomokban. 2. Csak most mutatóm még a' *Chronicából* hogy ezekért

ezeket az tülled elől izamtált találmányokért: új vallasod: Mert az Római Apostoli Ecclesiában sem az Apostolok után lévő *elsődedi* Ecclesiákban (mint a miénkben is) ezek nem vóltanak.

XII. Vjjabb álhatatlanságát mutogattya az Vj Próba köves: mikor ígírete ellen harmadszor a Gönczi Chronícátúl az Lutherista (az ő izavai) *Centuriátorok*-hoz igazít. Jeles dolog! az elebb Gönczről *Genevában* küldte *Calvinus*-hoz most *Genevából*. *Magdeburgomban* igazít, de mivel vannak, vélünk együt Calsán, annak a *Centuriának* őltalmazói azok közelebb lévén megfelelnek hale mered írnizavait; de ird lecsak, bizony ki-igazítanak *Magdeburgomból*, mint *Calvinus Genevából*.

III Paragraphus.

*Ebben az Paragraphusban ki-tekertetik a Szentírás az Pápi-
sták kezekből.*

I. Immár

I. Immár az *Uj=Próba kövesnek* kívánsága-szerént, meg-mutatván vallásának *ujságát*, vonnyuk-el mi Reformátusok tülle az Szent Írást: Mert ő valóban húzna az emberi találmányoknak kötelével; de bizony nem eresztém.: Mert az Apostolok között állok, a' mint maga-is mondgya, p. 8. *Ally meg itt; az Apostolok között, kik az Szent Írást írták, és a' között a' mikor ti reformálni avagy inkább deformálni kezdettétek az Istennek Ecclesiáját, más fél ezek esztendők folytakel: Mind azokat az esztendőket által ugordván, más úton hágtatok-bé &c. Joh 10. 1. Fel 1 En meg állottám az Apostollal az Igaság p. kövében s-el is vonnám tülled az Szent Írásnak egyik nemes részével az Római igaz Ecclesiát, te penig az Uj Próba kövel együt, el ugrál az Apostolok közül, s-kivül lapangasz az találmányos emberekkel. 2. A' mi eleink nem deformálták az Istennek Ecclesiáját, mikor azt az Isten igejének*

igejének világánál az fok emberi talál-
mányokúl meg tisztogatták; hanem a'
Római Pápák deformálták az öt-száz esz-
tendőket talált találmányokkal, a' mint
a Chronica tanittya s. igazán más ajtón
hágtak bé a Pápák az Ecclesiában. 3. Ha
deformálták az Istennek Ecclesiáját a' mi
Reformátorink, hogy az *Indulgentiák-
kal* kereskedőket elsőben is ki-tolzitot-
ták az Istennek Ecclesiájából; tehát Id-
vezítő Vrunk is *deformálta* volna, az
Jerusalem-béli Templomot, hogy ki üz-
te abból az adókat s. vévőket tielől jaro-
itok voltak, *Matth. 23. 12. 13* Es
hogy az *Törvényt* az Phariseusi megvesz-
tegető találmányokúl az Jesus Christus
meg-tisztítottá deformálta tehát az Isté-
nek törvényét, s. így lád hogy a' mit mi
reánk fogtok, ugyan azonnal vádollyá-
tok édes Mesterünket, maga jövendölés-
se-szerént, *Matth. 10. 24. 25.* 4. Az
más-fél ezer esztendőket nem ugrottuk
által; hanem az Római birodalmat el-

borított

borított Paspistai setétség alatt (az látha-
tó gyülekezetre nézve) fogva tartatt van
nyöktünk s. nem láttattunk; de ugyan
fénlet azért ott is minékünk az Isten *E-
vangeliomnak ragyogó világa, 2. Pet 1.
v. 19.* mit az Aegyptomi setétségkor, fénlet
Israelnek az *Nap Gofen földén Exod. 10.
v. 23.* 5. Hogy mi bé nem hágtunk ha-
nem mindenkor ben vóltunk s. mais ben
vagyunk az Apostoli igaz Római Eccle-
siában az Igáságnak Próba Kővébül el-
lene álhatatlan-képpen meg-mutattam;
mellyre nézve, te read s. társaidra illik,
Szent János szava, melyet citálál: mert
Szent Pál után nem jársz; hanem a' Pápák
leleményin, a' mint az Chronicából meg-
mutattam azért ti ugrottatok más ajtón
bé az Ecclesiában. 11. Kerül fordúl az
Vj Próba Kőves s. bé akarja lopni magát
s. mond p. 9. *Az igaz ajtón s. úton ugy
járjátok ha az Szent Irást úgy venné-
tek, a' mint az Apostolok attak: nem ri-
nékrek attak pedig immediate &c. At-
ta pedig*

tapenig Szent Pál Kelemen Pápának
kírúl emlékezik Szent Pál Phil. 4. 3

F. I. Igazúton s-ajón járunk, a mint
meg mutattam, ha igaz út s-ajtó az Sz:
Pál Írása: mert mi nem Chrónicázunk
sem nem Kalendári-zalunk, mint te.

2. Hogyti, más úton jöttetek bé meg-
teczik: mert Szent Pál után nem jársz,
bizonyosság erre az *Új Proba-Köved* mel-
lyben csak Chrónicálz és halandó Embe-
rek találmányin horgász mellyeken soha
Szent Pálal minket meg nem fogsz, vala-
míg az kerítéfen kívül jársz. 3. Talám

azt akarnád hogy Chrónicátul s-halandó
emberek méltóságátul vennők az Szent
Írást: vaj nem veszük mi; hanem az Vr-
tólveszük Szent Pállal együtt 1. Cor. 11.

v. 23. 4. Immediate mi veszük az Szent
Írást az Apostoloktól, nem ti: Mert az ő
idejektul fogva, *continua successione* mi
nálunk volt s-vagyon s-lélzen, az Apo-
stoli tudománnyal együtt; ti peniglen az
Pápáktól veszitek és azoknak Conciliu-

mitul

mitul meg azokat-is a kikerítésoha az Apo-
stolok Szentírásnak nem esmértenek, bi-
zonyzágerre *Arius Montanus. accesserint* inquit: & *huic editioni libri Gracè scripti, quos Ecclesia orthodoxa Hebreorum Canonem secuta inter Apocriphos recenset.* Ezeket az Apocriphus köny-
veket nem az Apostoloktól; hanem az
Pápa Tridentinumi Conciliuma attá né-
ktek, *Sess. 4.* Azért nem Ti, hanem mi
veszszük *immediate*, minden közben ve-
tés nélkül az Szent Írást az Apostoloktól.

III. 5. Meg mondam fellyeb, hogy
az más fél ezer esztendőök alatt az Római
birodalmat el borító Pápistai setétség-
ben vóltunk fogva, mint az Israel *herven*
estendeig *Babyloniában*: de ott-is nál-
unk vólt az Istennek igeje, az magános
tiszteletre nézve, mint az Israelnél-is;
noha közönséges helyen nem hirdette-
tet, *Psal. 137.* Nem lévén még jelen
az szabadulásnak ideje, *Esá 43. 14. 6.*
Talám Sz: Pált-is Pápistává akarod ten-
ni mikor

ni mikor azt mondod: *Szent Pál* *atta Kelemennek a' Szent Iraft* Fel. Nem engedem azt meg. (1) Mert meg mutattam a' *Chronicából*, hogy *Kelemennek* nincs semmi közü Sz: *Pállal*, annál inkább a' *szent írással*, ha ő találta a' *Pápi őltözöket* *Cardinálokat*, *zászlós kezeseket* &c. p. 96. ad. ann. 91. Mert ezeket *Szent Pálnéki* nem *atta*, az ő *írásiban*. (2) Kérlek felely-meg *hájó Chrónicás* vagy: Miért nem *atta Szent Pál Linus és Cletus* *nak az Iraft*? Hiszem mind kettő közelebb-való volt *Szent Pál-hoz*, mint *Kelemen*: Mert Sz: *Pál* *tanított*, *Anno Christi 35. Linus Anno Christi. 70. Cletus, Anno Christi 80. Kelemen* *penig Anno Christi 91. tanított*, azt *mondgya a' Chronica p. 88. 95. 96 &c.* De *talám azért* nem *atta Linus, és Cletusnak*, hogy *ők* nem *találtak* volt *annyi lelelményeket*, mint *Kelemen*. Bizony nagy vakmerőség Sz: *Pált az Istennek valasztott* *csényit átok-*
alá re-

alá rekesztened, *Gal. 1. 8.* Oda *rekesztet* *penig*, ha a' *Szent Pál* *atta Kelemennek* az *Szent Iraft*, hogy *abból Papi őltözöket* *Római Szent szeket*, *Misé,* *sós vizet* &c. *emellyen*; de *mi az Szent Pált az átok alól fel-szabadítottuk*: *mi-vel az ő írásiban* *ezek* *nem találhatnak*, *hanem a' mint írod Kelemenél* *kia' Szent Iraft* *Szent Páltól* *nem vőtte*. IV. 3. *Itt meg-teczik* *mellyikünk érti a' Szent Iraft* *betű szerént*, *mikor az Szent Pál*, *ím ez szavait*, *Kelemen Pápára* *magyarázod*: *Phil. 4. 3. Légy segítség azoknak*, *ugymint kik az Evangeliumnak dőlga-ban én velem együtt munkálkodnak*, *a' Kelemennel és a' több segető társaim-malegybe*. Fel. 1. *Jeles iras-magyarázó* *vagy*: *Kelemenről* *emlekezik*, *azért Kelemen Pápát* *érti rajta*, *ez szerént az magyarázat szerént*, *minden Mátyás az Apostolok közül egyik vólna*; még *talám te is oda számílatnál*, ha *Mátyás* *neved*: Mert az Apostolok *Mátyást vá-laszták*
D
laszták

latzták Judás helyében. *Aff. 2. 26.*
 De ved eszedben azt hogy sok *Mattyas*
 nem az *Jesus Christus* tanítványa: mivel
 nem elégzik meg, az egy *Jesus Christus*-
 nak közbén járásával, és az *Szent Pállal*
 nem tartya. A ki pedig a *Textussal* meg
 nem elégzik, és *Szent Pállal* nem tar-
 tya, nem a *Christusé 2. Cor. 6, 15, 16.*
 (2) Hogy pedig a *te Kelemened*, nem
 az *Szent Pál* *Kelemené* volt légyen, Sz:
Pál, im ez izavai mutattyák: *En velem*
együtt munkálkottak Kelemennnel: de
Kelemen Pápád nem együtt munkálko-
 dot, hanem ellene tanított *Szent Pálnak*,
 a' sok leleményeknek találásában, a'
 mint a *Chronica* tanít p. 96. ad A. 91.
 (3) Ha *Kelemen Pápa* rúl szól, azt
 kérde: miért nem emlékezik *Linus*-
 rúl, és *Cletus*-rúl kik nem ellene taní-
 tottak, hanem együtt munkálkottak az
Szent Pállal azt mondgya a *Chronica*
 p. 95. ad An. 70. *Linus Pápa* tanította
Rómában ez azt szerze hogy az *Afz-*
szony

szony Ember ne menne meztelen fűvel
 a gyülekezerben, s ezzel az *Szent Pál*
Parancsolattya erősítette ki hasonló
 parancsolatot ad az *Afzonymokról*,
 1. Cor. 11. v. 6. Ismét *Cletus Pápa* ta-
 nította *Rómában*. Ez azt szerze, hogy
 a *Tanítók* a népet az *pradikatio* után
Apostoli áldással áldanak meg, keresz-
 tet reájok verven: Ez áldást *Szent Pál*
 vallása szerént cselekkette s parancsolta
Rom. 16, v. 24. De az kereszt vettét,
 nem: *Mert Sz. Pál* azt fohol írásábá né pa-
 rancsolta sem nem tanította. Lád, hogy
Linus és *Cletus* inkább említette vol-
 na *Szent Pál* mint a' *te Kelemened* ki
 ellene tanított *Szent Pálnak*, ha *Kelemen*
 találta amaz sok *találmányokat*, mel-
 lyeket az *Chronicából* elől számlálál.
 p. 2. De hol emlékezik *Szent Pál* *Kele-*
menről (ha ő szerzője amaz lelemé-
 nyeknek) *Prophétiai* lelekkül lásd. *Aff.*
20. v. 29. Az énel *vállásom* után jü-
 nek ti *közütekben* &c. Kik ellen ez ő

dolgokat szólnak, hogy a Tanítványokat elátrassak. El-mehez Kelemen-eddel, ha őtülle veszed az Szent Irást.

IV Paragraphus.

Ez Paragraphus meg ment minket az Eretnekségtől, s az Új Próba-köves nyakában fordította az Eretnekséget.

1. Mivel mi az Ecclesiátul mint meg-csalhatatlan Birátul nem vészük az Szent Irást, így szól. p. 12. Ez volna (t. i. az ő Ecclesiájok) az igaz Próba-kő jó barátom, melyet eleitől fogva igen kerültek minden eretnekek: azont mondván a' mit a' mostani Lutherek, Calvinisták, hogy ók régiek &c. Felel. 1. Nem az Ecclesia az Hitnek igaz Próba-kőve, hanem az Szent Irás mellyből az Ecclesiánk tudománya, meg próbáltatik, *Esa. 8. 20. Luc. 16. 29.* 2. Ti kerültek az Szent Irást, mikor vallástok

kat Pa-

kat Paterekből, traditiókból és Chronikákból mutogatgyátok, és nem az Sz: Irásból. 3. Azért vagyunk-e eretnekek, hogy nem a' Conciliumra, hanem az Apostolokra s azoknak írásokra appellálunk: Eretnek volt tehát Szent Pál is, hogy az Jesus Christust *Moses* re, és a' Próphéták ra vitte. *Act. 26. v. 22.* 4. Nem csak mondgyuk mi, mint az Gnosticus-sok, hogy Vallásunk dolgaiban az Apostolokra appellálunk az Papa ellen, hanem ugyan meg is mutattyuk, Vallásunk igazságát, az Apostolok írásából, mint én cselekettem, az Szent Pál írásából. 5. Hogy a' Gnosticusok, az Apostolokra appelláltak oter Papa ellen, jobban cselekettek te nálad, ki az Szent Pál székiről az Paterekre, Conciliumokra és Chronikára appellálsz az új Próba-kőben. 6. Miben appelláltak az Gnosticusok az Apostolra, miért nem írod meg? talám azért hogy *Manthannus Eretnek* Barát, *Soter* idejében

D 3

áltá meg

tíltta meg az *bűs* ételt böjt napon, a' mint a' *Chroniká* mondgya. p. 100. ad *An* 177. A' melly ellen bár Soter is appellált volna az Apostolra, ki az *bűs-ételt*, mindenkor meg engedte, csak lőt botránkozás nélkül, *Rom.* 14. 7. Ne hasonlíts minket a' *Gnosticus* Eretnekekhez: Mert ők azoknak társok, Kik az *Szent Írásnak* olvasását meg tiltják: az jószágos cselekedetekben bíznak; az írot és faragot kepeket tisztelik: Az tudatlanságot fellyeb becsülik az értelemnél az hitnek dolgában. *Lasd. Damas. de Hære. Nicæ. Thesaur. or. l. 4. hære. 39. Iren. l. 1, c. 24.* Itfekszik ám az *Gnosticus* eretnekségnek négy gerendája!

II. 8. Igylévén a' dolog *Irenæus* érterlenül citálód ellenünk, p. 14. *Plenissima inquit ostensio unam eandem fidem esse, quæ ab Apostolis usq; nunc est conservata. Irane l. 3. cap. 2.* Ez, ugymond az igaz *Próbakő*, ki-
bűl meg-

bűl meg reczik, hogy a' mostani *Római Hit*, éppen az a' ki régen volt. Felelet.

1. Nincs semmi közöd *Irenæus*sal, mert a' mint a' *Chronika* tanít, élt, *An* 177. A' mikor meg az emberi találmányok az Istennek *Ecclésiájában* el nem hatalmaztak volt: nem szól tehát a' mai *Római Hit*ről, sőt még-emlekezeti is nincs a' citált helyben *Rómanak*. 2. Mivel te én tüllem azt kérded, p. 45. *Tudok é Déákúl?* En is azt kérdem te tüléd: *Tudcz é Déákúl?* mert nem ad literam fordídtad *Irenæust*, mellyet mások így fordítának: *Teljes meg-mutatása*, ugyan azon egy *Hitnek*, melly az *Apostoloktól* fogva eddig meg tartatott. *Irenæus* miénk vala mellyet így tekerek ki kezébül (1) *Irenæus* vallásának igazságát meg-mutatta az *Apostolok* írásából, mikor így szól: *Non per alios dispensationem salutis nostra cognoscimus, quam per eos, per quos Evangelium pervenit ad nos &c. lib. 3. adver. hæ-*

res En-is onnét mutattam meg; de te Chronikálsz Vallásod próbálásában. (2) *Irenaeus* nem *Római Hitet* emleget, hanem olyat, mely az Apostolok hiti volt. a' minémű a' miénk mintén az *Római levélből* meg-mutattam; te pedig abból vallásodat nem próbálád az új Próba könyben: Mert az mostani *Római Hit* az *Pápák* találmánya az tanítá, oda fel az *Chronika*. (3) *Irenaeus* sem érted: mert ez szócskakat, *usq; nunc*, a' te idődre magyarázod. Jól-lehet *Irenaeus* azt értette az ő idejéről. Nincs ahoz az *usq; nunc* hoz semmi közöd: *miénk az*: (1) Mert ugyan az Apostolok hiti a' mi vallásunk. (2) Mert igaz következtetés szerént mi nálunk tartatot meg az Apostolok hiti s. vallása. (3) Mert mi az idvességnek útát *Irenaeus* túl mássunnam nem tanuljuk; hanem az *Próféták* *Evangelisták* és *Apostolok* írásából. *Esa. 8. 20. Luc. 16. 29.* Ezt nyegéd *Irenaeus*ál-is.

V. Paragraphus.

A Calvinus Conciliuma markában szakad az öreg Idétlen Új-Próba könyvesnek.

1. Még is tovább kinoszerít, hogy az ő Conciliumitól vegyük az Szent Írást s. mond, p. 16. *Ezen Próba könyvét jobban tulta Calvinus az idétlen Gönczi Tanítóné, lib. 4. cap. 9. num. 8. mondván, hogy az Szent Írásnak igaz tiszta tulajdon értelmét az régi Szent Conciliáumoktól vehetjük &c.* Felelet 1. Akaratod ellen dicsíred *Calvinust*: ki nem csak én nálam; de te náladnál meg-öregedet idétlennél-is ezer gradussal tudósab volt, kinek elméjét még eddig nem értetted, valamenyiszer cí-táltad: s-itt is nem érted, mikor így szól: *Quid ergo? inquires, nullane erit conciliorum auctoritas &c. Micsoda tevéat mondhatnád? ugyan nincs semmi ereje.*

ereje a Conciliumoknak, &c. Igen-
is vagyon de valamennyiszer vala-
mely Conciliumnak decretuma ho-
zatik elő azt akarnám hogy először jól
meg fontaltatnék mi csoda idiben völte
mi okért gyűjtetett s mi csoda emberek
völtanak abban jelen &c. Hallo-dé mit
beszélget Calvinus (1) Nem azt mond-
gya hogy az Szent Irásnak igaz, tisztá,
s tulajdon elné és a Conciliumok-túl
vehettyük: mert itt az Szent Irásnak vé-
teléről emlékezet-is nincsen; hanem
másként szól, az Szent Irásnak mind véte-
léről s mind igaz értelméről, l. 1, c. 7.
n. 5. *Manet hoc fixum Spiritus San-
ctus intus docuit, solide acquiescere in
Scriptura* &c. 2. Azt mondgya, hogy
meg kell vizsgálni a Conciliumokat mikor
s miért gyűlt s kik völtak benne: mi-
is valóban meg szoktuk vizsgálni a ti
Conciliumotokat, mert hasonlók völ-
tanak az Tridentinumi Concilium-hoz,
ki felől abban jelen lévő *Dedit huius* Pé-
csi Püs-

csi Püspök illy emlékezeteslén iterrane
inquit, *Episcopi illi conducti triplici
ut utres rusticorum musicum instru-
mentum, quos, ut vocem mittant, in-
flare necesse est. Nihil habuit cum illo
conventu Spiritus Sanctus commertii.
omnia erant humana consilia. quae in
immodica, & sanè pudenda Pontificum
tuenda dominatione consumeantur. Il-
luc responsa tanquam Delphis aut Do-
donâ expectabantur: Illinc nimirum
Spiritus Sanctus quem suis Conciliis
praesse iussant, tabellarii manticis in-
clusus mittebatur.* &c. in Epistola ad
Maximil. II. Caesarem. Illyen Con-
ciliumtúl vötted am te, még penig árok
alar az Szent Irást, s erről s ennek értel-
méről függesz te az Szent Irásnak ma-
gyarázatyában s azért haragszol, hogy
mi-is attúl nem vesztük. 3. Azt mondgya
meg, nem kell még vetni a Conciliumo-
kat, ha az Szent Iras regulája szerént vé-
gezi s- intézi az dolgot s- illyen módon
D6 mondgya

mondgya immár hogy az Niceabeli
Constantinapoli, az első Ephesumbeli
és Cal. donbéli conciliumokat bé ve-
hettyük, kik sem az áldozó Papok mélt-
óságát, sem a' Papák Conciliumbéli
Főségét nem oltalmazták, citáld ha te-
czik s- meg felelünk Szent Pallal, Heb.
9, 28. Az Christus egyszer meg- áldoz-
ta magát és Rom, 13, 1. Minden léz-
lek az felső hatalmasságnak engedelmes
légyen. Hát nem régibb-e az Reformata
vallás a' Pápista vallásnál? Igen is azt
mondgya Szent Pál. Ez volna ám az igaz
Római Apostoli Concilium.

VI. Paragraphus.

A Berengarius Pápista vallásra-
való viszsza térésének oka meg-
jelentetik: és az Pápistáknak az
régí Római Ecclesiátul való el-
szakadása az új Próba-köves
szavaiból meg-mutattatik.

I. Mivel

1. Mivel az új Próba-köves ninsen
az régi Római Ecclesiában az Szent Pálé
utánna télti Berengariusnak s- mond,
p 17. Minden tebecségével az idét-
len Gőnczi Tanító leg-fellyeb Berengá-
riusig igyekez te vinni a Calvinista val-
lásnak íst &c. Fel 1. Valóban idétlen
őreg ember vagy, hogy eszedben nem
vőrted meddig vittem én fel Vallásomat
az Szent Pál Rómaiáknak írt leveléből,
a mellyből meg-mutattam hogy Szent
Pál vőlt a' Calvinus vallásának íst, nem
Berengarius. Kér én csak Historiai-kep-
pen hoztam elő p 67. Fellyeb-is me-
hettem vőlna *Extrámura*, ki élt 850,
és többekre-is, mellyet mászor meg-is
cselekeszem. 2. Hova lehet náládnál
idétlenebb, ki csak a' Chronikából ví-
vél-fel vallásodat Christus Vrünk szü-
letése után 91. esztendeig: Ott-is fel-
lyebb vittem én vallásomat (noha én
nem Chronikázok) mert Szent Pál-ra
vittem ott-is, ki élt An. C. 35. 3. Be-

D 7,

berengarius

rengarius előtt, hol voltunk? kérded: meg mutattam, hogy Vallásunkra nézve Szent Pálul éppítetett igaz Római Ecclesiában voltunk; a' Izmélybéli meg nyomoníratatra nézve, az Vj Rómaiak között loppangottunk az honnét ki is jöttünk az Istennek parancsolattya szerént, *Apoc. 18. 4.*

I I. A' mitpenig Berengarius-rúl költesz, nem helyes: mert ő nem azért mondotta vissza az *U-vacsorája* felől való igaz értelmét, hogy az Oltariszeniség ellen az Szent Irást nem citálhatta: hanem hogy halálos *sententia*-tokat el kerülhetné, félelemtől viseltetvén cselekedte, a' mint *Lomfrancus* bizonyította; de minek utánna tülletek meg- menekedet, meg-vallotta hogy erővel s halálnak retentésével kérték kibőlöle, mint a szegény Szent Péterből az Christus meg-tagadását; de annak-utánna ilyen szókra fakadt ki: *Romana Ecclesia non est Sancta sed Ec-*

sed Ecclesia malignantium: Concilium vanitatis &c. Hospin. in praf. ad lib. conser. Berengarius azért mind halálig meg maradt az *Vr. Vacsorája* felől való igaz tudományban ki felől így ír *Bertoldus Constantiai Præbiter: Berengarius nova heresis de corpore Domini author &c. Licet eandem sapissimè in Synodo abjuravit, ad vomitum tamen suum, canino more non expavit redire.*

III. De lassuk immár mely szépen ki rekefzti magát, az Vj Próba-köves, Berengarius alkalmatosságával, az Római Apostoli Ecclesiának kébelébül, mikor így szól: *In ventre Ecclesia veritas manet: quicquid ab hoc ventre separatus fuerit, necesse est ut falsa loquatur, August. in Ps. 57. Fel. 1. Berengarius a ti Ecclesiátokban nem maradt: hanem az Szent Páléban: Mert vissza mondta, a' mit féltében mondott. 2. Az Ecclesiátul azok szakattak-el a' kik az régi Apostoli tudományú Római Ecclesi-*

Ecclésiáról, *Hittel és Vallással* küldömbezni; mi pedig azzal mindenekben együtt érünk, a' mint meg mutattam; és a' kik az Szent Irást nem az Apostoloktól veszik. *1. Cor. 11. En az Urul vőtem, miképpen tinétek is attam &c.* hanem a' Conciliumoktól veszik, mint ti. Erte é öregidőten Vj Próba-köves? *Ex volna ám az igaz régi Apostoli-Római Vallás, a' kitől el-lakattal.*

VII. Paragraphus.

Erre nem székség fokat szólni; mert semmit nem mond itt, a' mire nem feleltem volna; Calvinust pedig itt is minden értelem nélkül citállyá szokásfzerént. A' mi pedig *Agostonnak* im ez szavai illeti: *Scripturarum à nobis tenetur veritas, cum id facimus quod uniuersa placet Ecclesia. Az szent írásnak igassága mi tőlünk meg tartatik mikor azt cselekefsz szük a mi az egész Ecclésiának tetszik, erre azt mondjuk. 1. Hogy az Szent Irásnak igassága felől*

ga felől nem *Agostonnal* kel bizonyítani; hanem az Istennek bizonság-tételével, ki így szól: *az tellyes Irás Istentől illertetett &c. 2. Tim. 3. 16.* Nem az hát az igasság a' mit tetszik az egész *Római Catholica* Ecclésiának; hanem a' mit tetszik az szent Léleknek és az által szóló Apostoloknak, *Ath. 15. 28. mert tetszet az Szent Léleknek és nekünk.* 2. A' szent Írásnak igassága meg-isméretetik, ha az egész közönséges igaz Ecclésia az szent Irást veri *fundamentumának*, mint az Apostolok. *Eph. 2. 20. Rettentetes nagy bolondság is, más Conciliumoktól venni az szent Irást az Apostolokén kívül.* Így ha te is csak úgy veszed, mint az egész *Catholica* (Római) Ecclésia adgya, akkor nem az szent Írásnak hisztek; hanem csak a' Conciliumnak. Mi pedig az Apostoloktól veszszük, *1. Cor. 11. 5-c' volna ám az igaz régi Apostoli Hiten épült Római Vallás.*

VIII Pa

VIII. Paragraphus.

Az Új Próba-köves Ariánusá, Sö-
cinianusá, Manicheusá, tété-
tik, a maga szavaiból

1. Mivel az Új Próba köves a maga
vállását is nem tudja, a' miben ő he-
ver, tudatlansága miatt, engemet akar
abban keverni s mond, p. 23. Hogy ha
még is nem úgy vészede szent írást a'
mint az Ecclesia adgya, Ariánus vagy,
a' ki azért nem veszi be a' Homounos
szót: mert nincs úgy monda szent í-
rásban. Ihola szent írásra appellál az
Ariánus-is. Javallodé D. Németbi?
Ha javallod, Ariánus vagy, &c. Fel-
t Szegény meg öreget ideitlen bez-
zegigen meg vakító a' Concilium, hogy
ugyan nem halgathatod el csak egy Pa-
ragraphusodban is: miért nem még
immer edgyizera' szent írásra? bizony,
ha meg epetcz is, de ugyan nem veszi-
tjük a' ti Ecclesiátoktól (kinél méltósá-
gosabb

gossab a Traditio és Bréviarium) az sz:
Irt 2. Ha Dominetur is, de bizony
viszta adom az Ariánismust, mert te is
ugyan azt vallod írástodban a' mit az A-
riánusok, p. 71. Nincsen úgy mond
Istennek világos írot beszédi a' három
külöm beszédekül az egy állatú Isten-
ségben; tehát azokat Isteni hittel nem
hiszik az Lutherék és Calvinisták.
(1) Ezek teszavaid öreg ideitlen azért
Ariánus vagy. El-meherne az Cassi
Cléricusok Doctor-okkal: Bezzeg nem
így tanít ám Párisban Ludovicus Abely
Facult. Theol. Doct. in Medulla Theo-
logica, ki mi velünk együtt az egy Isten-
ségben lévő három Személyeket az Sz.
Írásból próbállyá az Ariánusok-ellen:
mely egy Isteni alitban lévő három Sze-
mélyeket miidvezítő Hittel hiszünk, s
próbállunk is az Szent Írásból ha nem
tudod te próbálni vagy penig nem aka-
rod, mivel társok vagy, tárcs meg eze-
ket az bizonyságokat, Ps. 33. 6. A' hol
mine

mind a három Személy világossan kité-
terik és *Matth. 3, 16, 17. 2 Cor. 13, 13*
(2) Ha pedig az Szent Írásnak nem
hisz, higy *Athanasius*-nak kit igen dí-
csírít p. 96. Ki így íról: *Ariane, abí*
ad Jordanem & videbis Trinitatem.
Nem vagy Barátya *Athanasius*-nak, ki az
Arianusi az Szent Háromság próbálásá-
ban Sz. Mátthera igazította. *Matth. 30*
16, 17.

II. De hogy *Arianus* ágod jobban
ki-telsék partját fog od az *Arianus*-ok-
nak mondván. p. 72. Tudom az
fnad mondani hogy: *1. Job. 5, 7. írva*
vagyon: Et hitres unus sunt. De er-
re azt mőgya az Ariánus, hogy egyaka-
rattal de nem egytermézzettel. A Sás
beliánus azt mondgya hog' igenis egy de
nő csak termézzettel hánē Személyjel
is. F. It lássa meg mindē igaz Kerelztyén
ember, hogy te meg őregetet idélen,
nem csak Ariánus hanem Sociniánus
és Sabelliánus is vagy: 1. Mert, azok-
nak az

nak az Eretnekeknek ez *instantia*jával
nem kellett volna ellenőnk allanod, kik
az Szent Haróságot abból az 3. helyből
próbállyuk. 2. Mert meg engedted
azoknak az eretnekeknek hamis külö-
böztet'sz szavokat: *egy* úgy mond *aka-*
rattal; de nem *termézzettel*, és *egy*
úgy mond, nem csak *termézzettel*; ha-
nem *személyel* is holot ha igaz *Dóktor*
vagy, ezzel kellett volna rontani idve-
zitőnk ím ez szavaival: *Enes az At-*
tya egy vagjunk. Johan. 10, 30. Melly-
ben nem az *akarat*nak egyséjét tanít-
tya; hanem az Isteni *termézzet*nek
egyséjét, mint meg teczik, az *Sidók*
nak magyarázattyából; *te ember lévén*
Istenné tészed magadat v. 33. Tanuly
a *Sidó*król, ha a keresztyénektről nem
akar sz tanulni. 3. Aly-meg *Sabelliá-*
nussal, ha egy nő csak *termézzettel* hánē
személyel is: Miért hogy az *Attya* *Istē*
nek ősz embernek, az *Fíú* *Istennek* *Istíú*
embernek, az Szent Lélek *Istennek* ga-
lambnak

lambnak ábrázatyában való kifutagását írását az Szent Írásból próbálad, mi ellenük? Miért ugyan azon lócussokkal, nem próbálod Sabelliousnak az egyterméshetben lévő három külömb személyeket? Azért mert te is Sabellianus vagy.

III. A' mi pedig a' *Homousios* szót nézi, jóllehet azon szókkal az Szent Írásban nem tanállyuk, de ugyan ott vagy az az dologra nézve, *Job. 14. 9-11.* melly szót az *Arianusok* ellen, annak átitkos dolognak könnyebben való ki mondásáért találtak az *Niceabeli conciliumban*. It meg mozgathatnám a' gerendát a' szemedben sok találmányitokra nézve, kívül az Szent Írásból nem szól s még is az Szent Írásból mutogatványok, a' minéműek: a' *Mise, sós víz, keresztes verés, Szentek imádása, hallottak-ért való könyörgés, Indulgentia, processio, böcsu járás &c.* A' mi pedig az Szent Írásban világos szókkal

szókkal vagy, azt ragadod az *Arianus* nussal s így rajad e'ik amaz mondás: *A' ki más ala vermetés, maga e'ik belénemzés.* Engem igaz Reformatus Apostoli Hiten lévő *Jesus Christus* Tanítványát *Arianus* alá akaral tenni; de Isté kegyelméből rárad marada az *Arianus* nusság. Kellene ám itt is az *Provis* cialis visitatioja az *Cassai* kis Pápok *Collegiuma* körül.

IX. Paragraphus.

A' *Vasárnap; (mely Urunknak napja vőina)* az *vérnek és fülva holt álatnak meg-étele ki tekintetik az Concilium kezéből.*

I. Mivel hogy a' Conciliumnak es kütt-meg, nem az Szent Írásnak még is a' Conciliumot emlegeti, s-mond, *P. 26. Ugyanyira bizta* pedig az *Eccllesia* értelmére az *Isten* az Szent Írást, hogy ha külső képpen luczik is ellenünk szóllani

szóllani; még is az Ecclesia értelmén bátran megálhatunk &c. Tel. 1. Az Jესus Christus Ecclesiájában nem az Concilium vagy Ecclesia értelmére bízta Isten az Szent Írás értelmét; hanem az Sz. Lélekre, és annak illeszből szóló Prophétáknak s Apostoloknak értelmére Efsa. 8. 20 Luc. 16. 29. &c. 15. 28. Rom. 15. 4 &c. 2. Igazán mondd hogy az Szent Írás, nem csak értelmére nézve; de csak külső képen is éppen ellenetek szól, mellyet elene alhatatlanképpen én az Római levélből meg mutattam; hát ha az Móses első könyvén kezdettem volna; és az Titkos könyvnek végé vege zé volna; bizony inkább mondanád hogy ellenetek szól 3. Micsoda ember volna az a' ki annak az Ecclesiának értelmén állana meg a' ki ellen szól az Szent Írás; hiszem átok vagyon annak fején, Gal. 1. 8.

II. Hogy pedig azt mondd: az Vasárnapot az Lutherek és Calvinisták

az Eccle-

az Ecclesia értelme s akarattya szerent üllik, azt nem találád mondani: Mert mi az Jესus Christus és az ő Felsége Apostoli értel ne szerent üllük. az Sídó Szombath helyett, melly az Jესus Christus halála által el törültetvén, az hétnek első napjára vitettetett által az Jესus Christus fel-támadásával; mellyen, az Idvességnek munkájá-nak végben vitele után, meg nyugodnék az Jესus Christus: Miképpen az Isten is az világnak teremtésének uránna, meg nyugot, az az, meg szünt a' teremtésnek munkájától annak emlékezetire rendelvén a Szombathot. Gen. 2. 1-3. Vgy az Jესus Christus el-végezván az idvességnek munkáját, mint edgy Vj Világnak teremtését, az ő fel-támadásával az Urnak napját (mellyet most nem helyessen Vasárnapnak hívnak) magának szentelte. A' mellyet meg is erősített, azon a' napon való meg-jelenésivel, Joh. 20. az Sz. Léleknek azon a' napon való el-

B

bocsátá-

bocsátásával. *Act. 2.* az szc. Jánosnak is tört jelenésével. *Apoc. 1. 10.* Így az Apostolok is megok szent gyakorlásával ezen napot szentelték meg. *Act. 20. 7. 1. Cor. 16. 2.* Az'rt mi nem a Conciliumok értelme szerént, hanem az Jესus Christus értelme szerént üllük meg az Vasárnapot; hanem ti vattok azok, kik az Ecclesiá értelme szerént, üllitek minden innepekkel edgyütt az Vasárnapot; ne fogd azért reánk a' mi tiétek: mert nekünk nem kel, elég nekünk az Jესus Christus. *Phil. 1. 21.*

III. A' mi penig a' vérnek és fül-vá hőlt állatoknak meg-ételét, nézi abban is nem állának az Lutherék és Calvinisták az Concilium elméjén, tudván, azt hogy az Apostolok csak ideig tartóztatták meg magokat affelének meg ételétül, míg az Sidókat és az pogányokat az Jესus Christus Evangéliumának világánál edgyé tennék, és meg ne botránkoznának az Ceremóniáknak hirtelen-

való el-

való el-temetésében és törülésében; de mind azok meg-engedtettenek nékiek csak lőtt botránkozás-nélkül, mikor, oston az Jესus Christus tudományában, meg-erősítetttenek: mely nem-ál, érelben és italban; hanem igazságban béke-ségben, és Szent Lélek által-való ö-römben. *Rom. 14. 17.* s ez volna ám, az Római igaz Apostoli vallás! De te, mivel az Római igaz Apostoli tudománt nem tudod helytelen citálad *p. 25.* az Szombathnak üllése, és vérnek étele fe-lől, azokat az Sz. Irásbéli helyeket; és ha te az Conciliumoknak értelmei szerént tartod azokat, az Szent Irás értel-mén kívül jársz s az Szent Irásnak szegelet köve el-rontya vallásodat mikor az Ecclesiá értelmén nyugzol meg azokban is, a' melyekben (a' mint mondd *p. 28.*) rendelest reher az Ecclesiá, a' melyek ellen külső bőrvél világossan szól a' szent Irás. Mely szavadból a' Jē ki akaratom ellen, hogy az Ecclesiá

nem igazságnak oszlopa. 1. Tim. 3. 25. ha azokban térsen rendelést, a melyek ellen külső bűtűvel világosított az Szent Írás; mint az *Tridentinum Concilium* ellen: mert az Szent Írásnak külső bűtűje nem szakaszthatik-el annak igaz értelmétől (igy akarván Isten kiadni szent akarattját) a' mint te-is csak külső betűjét-is, nem tekerheted ki kezéből a' Római Keresztyéneknek írt levelnek; annál inkább annak igaz értelmét, melyet *én fundamentum*ul minden hitűnek ágazatira nézve le-tettem, kikre kell vala felelned.

IV. Ez pedig hogy mi kiket csúf-
képpen *Calvinistáknak* mondasz, csak
esigáznók az Szent Írást mint szólsz,
p. 28. vizsgálj adgyuk tenéked, ki mint
emberi találmányokra az sz. Írást te-
kered, mint maga a' Kelemen Pápa tra-
ditioi alkalmatosságával, kire magya-
rázád a' Szent Pál Kelemenét, *Phil. 4. 7.*
nagy értelesen, melyre ide fellyeb bő-
ven meg-feleltem.

X. Pa-

X. Paragraphus.

Itt az Új Próba Kövestől az Szent
Írás el-vétetik és az Idvezűd
bit, s a Manicheusfá tétetik a'
maga szavaiból.

1. Immár a' kilenczedik paragraphus-
boligy *concludál* pag. 28. Azért ezen
az Ecclesia bizonyosságán kívül, a' mely
Lutherék és Calvinisták az Idétlen-
Gönczi Tanító után járnak, azoknak
sem Sz. Írások nintsen, sem pedig sem-
mi Isteni hitek *Éc.* Felelet. En-is ezt
vizslla adom: azért valaki te veled i-
détlen öreggel és az Ecclesia (a' miné-
mű a' Tridentinum Concilium és töb-
bek) értelmén jár kinek az Szent Írás
ellenemond s tanít, azoknak sem Sz.
Írások, sem Isteni hitek nincsen. Szent
Írások nintsen (1) Mert, az emberi ta-
lálmányokat fellyeb betsűlli Conciliu-
mok s azoknak Doctori az Sz. Írásnál,

sőt a' Breviariumot is jobbnak tartják
a' Szent Írással, mint meg-mutatam.
könyvtéskémben, Doctorok szavai-
ból. (2) Mert a' Conciliumoknak ma-
gyarázatján s = nem a' Szent Írással ál-
lattyátok meg, mint *Hosius*ok tanít:
*Si quis habeat interpretationem Ro-
mana Ecclesia etiam si non videat. quo-
modo cum textu vel conveniat, vel pug-
net. habet tamen ipsissimum verbum
Dei.* Hallod, tinálatok az Ecclesia ér-
telme Sz. Írás, nem az Istennek akarat-
ya. *Isteni hírek* is nints a' kik tégedet
követnek. (1) Mert te az *Idvezítő* hi-
tet, nem bizonyos *ismeret*nek és bizo-
nyos bizodalomnak, hanem tudatlan-
ságnak nevezeti alar adod - ki halgató-
ídnak, a' Concilium értelme szerént:
*Si quis dixerit, fidem justificantem ni-
hil aliud esse, quam fiduciam divinae
misericordiae, &c. anathema sit.* Szegény
Pápista kölség átok vagyon feje-
den ha az *Idvezítő* hitet *Isten* irgalmas-
ságá-

ságában való bizodalomnak mondod,
maga a' Szent Pál mondgya: *Tudom ki-
nek hittem, &c. 2. Tim. 1, v. 12.* (2)
Mert a' ti halgatóitok magános hittel
nem hihetnek, hanem az Ecclesia
hitivel, azaz: azt kel hinní, a' mit az
Ecclesia hílsen; és így a' szegény kölség-
nek híti az Ecclesiára vitettetik, nem a'
Jesús Christusra, mint az Abrahamé és
az ő Háié, *Rom. 4. 3.* Szent Pál idejé-
ben penig a' Rómaiak mi velünk egy-
gyüt tulajdon hitek által éltenek, *Rom.
1. 17.* Ez volna ám az Római igaz A-
postoli vallás.

II. Agostont nem értvén maga-
dat *Manichaus*á térszed, így szólván,
pag. 30. Ezen kívül semmi más bizo-
nyos utját nem találja Szent Agoston
kívül az hit, &c. Felel. 1 *Manichau-*
sok Ecclesiájában vagy hát, ha *Augu-*
stinus a' ti Ecclesiátoknak értelme sze-
rént hízi a' Szent írást: én penig ugy
né szollok, tudván azt hogy Augustinus.

nem szoll magáról mint akkori keresztyénről, hanem mint régi Mánichæusrol, és Szent Irás tagadórul; de minek utánna meg tért, nem az Ecclesiá értelme szerént vötte a' Szent Irást, mert így szoll; *Quis autem nescit Sacram Scripturam Canonicam, tam V. quam N. Testamenti cereis suis terminis contineri, eamque omnibus posterioribus Episcoporum l. teris ita praponi, ut de illa omnino dubitari & disceptari non possit. l. 2. c. 3. Cont. Donatistas. (2)* Manichæus vagy tehát ha a' Szent Irást az Ecclesiá értelme szerént vészed, és ha Szent Máthé irását csak annyiban hiszed Sz. Irásnak lenni, a' menyiben a' Concilium mondgya: mi pedig azért hiszszük az Szent Máthé irását Szent Irásnak leni: mert látni jeleket látunk s olvasunk benne Augustiussal egygyüt mint meg. hallád.

111. Szent Pétert is tárfoddá akarod tenni, minket tudatlanokká a-

karl

karl téní mikor így szoll p. 31. czczel nem a' Szent Irás felett való az Ecclesiá, hanem a' ti értelmek felett, a' Sz. Péter - is ki - jelentette a' Christust, Matth. 16. 18. Felel. Vaj nem a' mi értelmünk felett való az Sz. Irás, melynek igaz értelmet veszfzük a' Szent Irásban szöllő Szent Lélektől, Psal 119. v 18. hanem a' ti értelmek felett való, kik, annak értelmére soha nem juthatok, valamig az Ecclesiátul veszfitek, ki nem igazságra vezérlő Doctör, mint az Szent Lelek, Joh. 14. 17. kinek vezérléséből tanullyuk mi a' Szent Irásnak értelmét. 2. Igen - is a' Szent irás felett való méltóságú a' ti Ecclesiátok: mert azt mondád, hogy rendelést tehet a' Sz. Irás ellen, pag. 28. mely szavidat így erősíti Pighius Barátod: *Ecclesia auctoritas, non tantum nō inferior, non tantum par imō quodam modo & superiorem & notior em esse auctoritate Scriptura, &c. Eccl. Hiera. lib. 1. cap. 7.*

Itt fellyeb valónak téfzi társod az Ecclesiást, a' Szent Irásnál, felely hafelelheczen Pighiusnak: mert *Eccius* is így szól: *Scriptura non est authentica sine auctoritate Ecclesia. loc. com. edit. Ingolstadt anno 1527.* 3. Nem vagy Philosophus: mert a' szent Péter vállás tételei, ki-jelentésnek mondád; holott a' szent Péter a' melly J. Christusnak igaz Isten-ségér az Atya Isten ki-jelentett volt, *Matth. 3. 17. és 17. v. 5. Ez az én szerelmes fiam. &c.* arról téfzen vallást. De a' ti Ecclesiástok nem az Istenöl adateztott Szent Irásnak Isteni méltóságáról téfzen vallást; hanem annak az ő méltóságával, méltóságot és hiteltád, mint magad mondod p. 63. *Ezt pedig csak az Ecclesiástól tudhattuk meg bizonyosan, &c.* s lád mint el-eséla Szent Irás mellé addig ragaszkodol az Ecclesiához, kihez az Szent Irás dolgiban nem kellene ragaszkodnod; non opus habet divina Scriptura hominum

sapi-

sapientia, ut intelligatur, sed revelatione Spiritu S. Chrysost. homil. 21. in Genes.

XI. Paragraphus.

Itt edgys. két szóval az Ecclesiának nem helyes némely jelei rázogattatnak meg.

1. Hogy helytelenül (mert másut vólt volna ennek helye) az Ecclesiáról, annak jeleire mégyen s. mond. pag. 32. *Honnét ismerhetni meg pedig az Ecclesiát &c.* F. 1. Itt is mint nem Szent Irásnak fia, *Agostonból próbállyá* ő az Jesus Christus Ecclesiájának jeleit mi pedig az Jesus Christustól tanuljuk, ki az Igének igaz s. tiszta prädikállását és az Szent Sacramentumoknak ki-szolgáltatását adgya az Ecclesiának, igaz s. megcsalhatatlan jelének, *Matth. 28. 19.* Azért el-menvén tanácsatok minden népeket, meg-keresztelvé őket &c. 2. Melly tiszta bölcseségű legyen az a Ecclesia

cléfia, mely az Szent Írás ellen végez, mint a *Tridentinum Concilium*. *Dudithius* sod valíása szerént, magad-ként is p. 28. meg-írásheti a' keresztyén ember. Szent Pál im ez szavaiból: *Ha a' Menyei Angyal hirdetne senéked valamit a' kívül a' melyet néktek hirdetünk légyen átok Gal. 18.* Ti pedig éppé az Sz. Pál Római level kívül hirdetitek a' Kölségnek vallástokat, s-azért, nem hiszünk mi néktek: mert tudgyuk Próbálói a' lelkeket, kik a' Christus nevében el jűnek. *Matth. 24. 4. &c.*

II. Az számtalan sok Népeknek, s Nemzeteknek egyenlő értelmek, nem igaz jele a' Jéhus Christus Ecclesiájának.

1. Mert Christus Vrunk e' földön jártában az Pharizsufoknak, Írástudóknak és Sidóknak számlalhatatlan sokasága edgy értelemben volt az Jéhus Christus tudománya ellen, s még is ördög Árttyáktul valóknak mondgya őket *Joh. 8. 44.*

2. Így az Tizen-két Tanítványok és azokkal

zokkal lévő keves számú embereknek gyülekezetek nem volna igaz Ecclesia: mert többen voltak az ő sírlmokon örülő világ fiai. *Joh. 16. 20. 3.* Oltsó Idvezitők is nem meg számlalhatatlannak, hanem kicsiny seregnek mondgya az ő juhait, *Luc. 12. 37. 4.* Augustinus is azt mondgya: *Noli nunciare turbas hominum, &c. Paria per viam angustam incedunt, Psal. 39.* Te pedig az iokasággal tágas uron jár sz Idvezitők parancsolattya ellen, s hova inaultál meg tanulhad, *Matth. 7. 13.*

III. Az Vjcsuda tételek is ma nem igaz jelei az Ecclesiának: 1. Mert kik újabb csudákkal erősítik vallásukat, azok nem a' Jéhus Christus tanítványitúl prädikállor vallásban vannak: mert az a' vallás az Apostoloktul annyira meg erősítettett csuda tételekkel, *Matth. 10. 8. &c.* hogy immár több csuda tétel nem kívántatik: melyet a' Jéhus C. tudományán kívül lévőek cselekesznek,

2. *Thess.* 2. 9. 10. 11. 2. Augustinus is azt mondgya: *Non dicat ideo verum est quia illa & illa mirabilia facit Donatus. &c. quia prädixit Dominus quosdam futuros esse fallaces, qui nonnulla signa faciēdo, etiam electos si fieri possēt fallerent &c.* Ti is meg-csallyátok tehát az Izegény kötséget, kinek vallásokot Isem fényvesztő csudákkal szoktatok mutogatni, de újak vattok, ha az Jesus Christus Apostoli meg nem erőssítették vallásokat.

IV. Az régiség-is magában, ha igazság benne nem találtatik nem lehet jele az Ecclesiának. 1. Mert Cyprianus azt mondgya: *Consuetudo sine veritate est vetustas erroris. &c.* 2. Ha régiséget kel hánnis verni, régib bizöy a' mi Vallásunk: mert az Oy Testamentumra nézve az paradicsomban kezdetett: az Vj Testamentumban pedig Rómában tanítottott szent Páltól, de a' tiétek a' mint a' Gönczi Chronicából meg-mutattam.

kilencz-

kilenczven egy esztendőől fogva szedgettetett az Vj Római Pápáktul: lásd oda fellyebb.

V. Csudálom hogy mérészled Anastasius Pápát a' szent Péter Római széké ültetni; holott a' Gönczi Chronica azt mondgya hogy szent Péter Rómában nem vólt pag. 93. adan. 44. Az Római Keresztényének azt mondgyák, hogy szent Péter lött volna első Papa Rómában, &c. De ez az szent Írásból könnyen meg-hamisittatik.

VI. De mit mondgyak im ez szavadra pa. 34 ezeken kívül tartt ugyan azon Ecclesiában minden félben szakadás nélkül való mostani Római Püspökség a' Római Papok következőe &c. Fel. Ha Augustinus érte te az mai Római Püspököket, szabad legyen nékem a' Gönczi Chronicából tanulnom, micsodások a' Római Püspökök: lásd p. 8. adan. 34. Azok csak az Egyházi nepek a' kik az Evangeliumat hirdetik

Chri-

Christusnak hivatala szerént, annak-
okaért a' Pápát, Ersekeket, Püspököket,
Canonokat, Papokat, Eparátokat, nem
a' Christus szerzette (lásd te magad ki
szerzette én le nem írom) sem elnem bo-
csátta őket, &c. Odább mégyen azt
mondgya: De minemű Páfsztorok la-
koztanak legyen Rómában és mint ö-
riztéc farkasmodra a' Christus juhait,
azokrol immár mind rend szerént szól-
lyunk, kiket jobban házoknál az ő szö-
rókről meg-ismérhetünk. s. ládd mie
beszélget a' te kedves Chronikád a' te
Papi kövérkezéstdről. Bizony bár itt-is
intene a' Provincialisod, hogy ne citáld
mászor a' Chronikát, kitűl így pirul-
meg orcsád.

XII. Paragraphus.

Erre egyebet nem mondok, hanem
azon kérlek ne dicsekedgyél sem
következőstekkel, sem Ecclesiá-
soknak fényes tudomány s-
szent

szent életű emberivel: mert
külömben tanít Platina, Janus
Pannnonius, &c. és a' Chronica,
mellyet én most el-halगतok. Kö-
szönd ezt-is hagy Paragra-
phusidra illy bőven irtam.

Római Uy. Próbá kűnek

I. Részé.

Itt meg-tetűzik hogy sem Logicus,
sem Theologus nem az Uy-Próbá köves,
mert nem szedte fel a' dolgot úgy az
mint kellett volna. I. Így kezdi-el az
Uy Próbá Köves, az részeket, pag. 41.
Már könyverskédnék kilécz részecskei
szerént lássuk mint téphesűk ki Uy-
Vallásodnak gyermeki szakállát. Fel.
I. Eddig ha jó Logicus volnál, azokhoz
kezdettél volna: mert eddig, mind a'
gyepűn kívül kullogtál. s. most-is nem
metsz bé-jűni, igaz s rendes úton az ré-
szeknek ajtaján: mert eszedben vőtted
hogy Sz.

hogy Szent Pál vígyaz az részekben. 2. Hogy Vallásunk nem *Uj*, meg-próbál-tam az Igafságnak Próba Kövéből; melyel ellenkezőt, te, azon Szent Pál leve-léből, nem mutathattál: azért olly *Uj* a' mi Vallásunk mint az Szent Pál tudománya. 3. Nem *Gyermek* a' mi Vallásunk, ha szakálla vagy on: mert, mi nállunk a' gyermekeknek nincsen szakállok: hanem ti szoktatok vallástoknak ékesgetésére, az *Comédiákban*, az gyermekeknek szakallat kötni, hogy vallástoknak *Ujságát* az kötött szakállal éltalmazzátok, a' Köfség előtt. 4. A' mi Vallásunknak; igafságnak útában meg-öszült szakallat nem engedí Szent Pál tenéked: mert a' hol ennek szakálla szaggattnék, ott hullana-el az Szent Pál szakállá-is. Ne járúly közel Szent Pálhoz, s-a' mi Vallásuk szakállához: mert úgy járíz mint *Elimas*, ki meg-vakula, hogy az Szent Pál Vallásának szakállához akar vala kapni. *Act. 13. 10. 11.*

II. Tovább lépíz a' gyepon kívül s mondasz: az Szent Pál szavait le-nem mertem írni, de te fel-jedzed. *pag. 42. Rom. 1. 8. s. no mond ki, mi vagy on?* *Hálákat adok, udgy-mond az én Istenemnek minnyásatokért (kik Rómában vadatok) mert a' ti hitetek az egész világon hirdettetik* Fel. 1. Mit ijegedez te engemet Szent Pállal, ki énnekem Atyám, kinek lábainál neveltettem igaz Vallásomra nézve, *Timotheussal. 2. Timoth. 2. 15.* Te felheted ő tülle: mert nem vagy igaz Római, kikért hálákat ad Istennek, ebben a' versben. 2. Ha le-nem írtam-is az ő szavait *berű* szetént; de ugyan le-írtam azt, *értelem szerént*, melly között te külömbséget tenni, nem tudsz: 3. Bizony Szent Pál azoknak *hiteteket* dicsíri, kik az ő Vallásában vadnak a' mi-néműek mi vagyunk igaz *Reformatusok*: nem tiróllatok, kik most Rómában vadatok. Ezt kell vala bezzeg először-is fel-tenni, a' melly két kérdéseket, én

seket, énből az nyolczadik versből fel töttem, s-ezekre kellett volna Logice szép rendel felelni, tudni-illik.

I. Micsoda volt a' szent Pál Apostol idejében levő Római Ecclesia: Olyan volt-e mint ma az Reformatusoké? F. Olyan volt.

II. A Római Pápastakmai Ecclesiája, az az Ecclesia-e a' melyet az Apostol épített s fundált és dicsír. Rom. 1. 9. F. Nem az.

Meg-öregedet tudatlan logicus! ezeket a' két kérdéseket próbáló s-rontó, állítás és tagadás-keppen fel-tört Argumentumokat, kell vala ám meg rázogatni az Szent Pál leveléből s-nem kell vala mindgyárt szakállában kapni, Szent Páltól építettett, igazúj Testamentumbéli Vallásunknak; de mivel azokhoz nem mertél nyúlni: azzal meg-mutattad hogy nem Sz. Pál kötött néked szakállat.

III En mozdíthatnám meg s-femedben amaz tudatlan logicusoknak gerendáját,

dáját, melyet te énnékem tulajdonítasz p. 88. fokot zár össze elei utólya nélkül: Te vagy igazán az ki ez 12. Paragraphusban fokot zürél s-zavarál össze: Mert hol volt azokról emlékezett az én irasomban? Te vagy az, a' ki az Öt Regulákat össze züréd s-zavarád és az kérdéseket által ugrad méltán vizsgálza adom azért a' mit nekem adal p 85. vaksis: vaksis bizony az a' ki valamelly könyvet refutálni akar s- annak szép rendic nem lattya. De ám legyen vaksis én: ha a' te zár zavarral meg-tollott új Proba kövednek üttýár fel-nem kerestem, és a' te rendetlenszén irásodra, szép rendel meg-nem felelek, minden mocok és szitok nélkül, (mellyekkel tellyes a' te irásod) s-igy meg-rázogatom én-is Iffiai salálmányos szakállodat, miglen kihulljon.

IV. Immár az a' Methodicus tudatlan logicus, okát adgya miért nem merem és le-írni, az 8-dik verset s-mond.

p. 41. mert, járd elbar, úgy-mond, az egész világot, de Luther avagy Calviniſta Vallásnak nyomát, az Európának kevés Országán kívül, ſohol nem találod. Fel. 1 Ha ez a tudatlankoskodásod helyes, tehát az Adám Vallása, nem volt igaz: mert Paradicsomon kívül ſohol nem találtatott még akkor ez világon. Ílmét, az Izrael Vallása az Babyloniai fogságban nem volt volna igaz, mert Babylonian kívül ſohol nem volt; sőt még ott-is ſzabadon nem gyakorlatot, mellyről panaszkodik az Iſtennek népe. *Pſal. 131. 3-5. 2.* Nera derék *Geographus* lehetcz, (maga elég darab földet jártal már bé. *Matth. 23. 15.*) mert Nap-keletre, *Afiában, Americában, Egyptusban, az Abiſſinufoknál, s-Görögöknel*; volt; vagyon, a' mi Vallásunk, kiket még az Apostolok fundáltak; a' hová a' Pápiſta vallás bé nem férkezhetett, mivel *Kictorius* Pápa, azokat ki-átkozta hogy véllek együtt nem tar-

nem tartották; a' mint a *Gönczi Chró-nica* mondgya. p. 101. ad an. 201. Ezek a' kereltzének, mi-velünk edgyütt inkább dicsekedhetnek az *Apostoli igaz ſucceſſióval*, mint a' Pápiſtak: mert a' mint a' *Gönczi Chró-nica* tanít, a' *Római* *új-szék*, sokszor Pápa nélkül volt; a' *Pápaság*, úgy-mond, *vacaltizen ött esztendeig* p. 134. ad an. 643. ugyan ott, a' *Pápaság vacaltizen nég y-hónapig*, ad an. 644. Ísmét, a' *Pápaság vacaltizen* p. 135. ad an. 681. *Éc.* Ezt bizonyította *Johannes Stellaris*, írván a' Pápák életéről. Nosza nyomorúlt test! hol voltál akkor Pápiſta Eccleſia, mikor ennyi s-több esztendőig-is *Fejed* nem volt? Hol volt akkor a' Pápátul üggyő Papi rend köverkezefe? Kellene ám itt a' *Gönczi Chró-nica*, ha írt volna arról valamit, s-tudom el-sem halgatnád ellenem citálni.

V. 4. Ha ſzintén csak Európában, vagy annak csak edgy Városában volna is igaz

is igaz Vallálunk, nem következnek. a'te
 idéltlen *Logicád* következtése: azért *Uj*
és nem igaz vallás: mert így az Aposto-
 lokból és edgy néhány emberekből álló
 Jesus Christus el' dedit Ecclesiája, *Uj és*
nem igaz volt volna. Mivel csak edgy
 házban szorult vala akkor mikor a' szent
 Lelket variák vala. *Act. 2. 2.*

5. Mikor így szól az Apostol: *a' ti*
hitetek az egész világon hirdettetik,
 nem azt mondgya, hogy az akkorbéli Ró-
 mai igaz Apostoli *Hitet*, az egész világ
 bé-vette volna; hanem hogy ez világ-
 nak, azokban a' részeiben, melyekből a'
Kereskedők és Kövegek Rómában fel jár-
 tanak: mihezt az Rómaiak között sokan
 bé-vötrék az Apostoli Tudománt, men-
 ten el' hirdettetett, hogy már Róma is
 bé-vötte az Jesus Christus tudományát;
 de azért nem volt mindezt világnak min-
 den részeiben: mert annak utánna vette
 bé *Corinthus, Ephesum, Galata, &c.*
 ha az Szent Írásnak nem hisz, hidgy a'

Gönczi

Gönczi Chréonicának, ki az szent Pál ta-
 nitásának folyását igen szépen le-írta,
p. 88. 89. ad an. 3 s.

VI. Immár mint *tudatlan* Szent Írás
 magyarázó, nem értvén a' 8 dik verset,
 illy *következtést* csinál, *p. 43. attul va-*
gyon, úgy mond. *nyoma, és gyakorlá-*
sa az egész világon a' Sz. Misének; a'
Képek, a' Keresztiek, az Oltárok, a'
Szentelek és Ereklék tisztelgetinek, &c.
Hull hiszem a' gyermeki szakall. Fel.

1. Ah nagy tudatlanság! hol a Szent
 Páltul dicsért Romai Ecclesiának leve-
 lében, *a' Míse, a' ti keresztetiek, hol*
a' Szentelek &c. tisztelgeti; valamig ab-
 bol a' levélből ezeket meg nem mura-
 tod, mind addig Sz. Pál ellensége vagy:
 mert átoknak mondgya ő azt, valaki ef-
 féléket (kiket soha nem tanított) ő-reá
 fo; *Gal. 1. 8. 2. Hull bizony a' te val-*
lálodnak emberi találmányoknak fonalá-
val kötött szakállá: mert ezeket a' te
vallálodnak szakállának szálait, nem Sz.

F

Pál;

Pál; hanem a' Pápák raggarák vallásod állához, mint a' Gönczi Chronikából, ide fellyebb kívánságod szerént megmutattam, *háll hiszem a' Gyermeki szakáll!*

VII. Igy ki fűsülvén az ötödik verset az Vj Romai Ecclesia állából (*követetnē kel az ő bavaít, mert ugy kíványa az idétlenség*) mennyűnk az én elsőregulámra, a' melyben az 5-dik versből azt próbáltam: hogy a' Romában írt levél minden Keresztényeknek adatott annak *bafsnára* nézve; a' melyre ő így szoll, p. 44. minden régi Pogány országit az igaz hitnek engedelmeire hozták a' Romai Pápáktul küldetett Egyházi személyek: *ti pedig sokakat arrul az első Sz. Hitről el-hajtottatok, &c.* Fel. 1. Mit idétlenkedel, lám csak most mondad, pag. 42. hogy a' mostani Pápistai hit az egész vilagon volt; most csak az Europai Pogányok közzé küldöd társaid által; mert Indiáról félve szóllasz.

2. A

2. A Pápáktul küldetett Egyházi személyek a' tülloők el-csábított Pogányokat, nem az Apostoli Romai hitre hozták, hanem a' Pápai hatalom alá hajtották, és a' kik annak nem engedtenek, halállal fizetnek. bizonyság erre sok *historicus*. 3. Dicsőség Istennek! már a' mi vallásunk, mind Nap-nyugati s mind Nap-keleti Indiában virágzik, a' melyről te félve szóllasz: mert ott beneteket nem igen kedvelnek, mert csak aranyat vadásztok. 4. Mi a' Sz. Páltul, Romában tanittatott Sz. Hitről, senkít el nem hajtottunk, hanem most is abban vagyunk; a' kiket pedig, a' mi Istentül küldött Reformátorink közzületek kihivtanak, azokat abból a' Romai Pápák első Sz. Hitekből hittanak ki, mellyet formáltanak Christus Vrunk születése után 91. esztendőktől fogván öt-száz esztendőök alatt, a' mellyet kedvűnk szerént a' Gönczi Chronikából, te magad megmutatál.

F 2

VIII

VIII. Azért mostis, tudatlanul concludalsz a Második regula ellen, p. 44. magatokról szóll z. Pál inkább, mint mi felöllünk, hogy az Isten dicsőségével változtattatok, Rom. 1. 23. Fel. 1. Vaj nem szóll mi rollunk, kik Sz. Pállal edgyütt, csak egyedül Istennek tulajdonítottuk a dicsőséget s tisztességet, Rom. 16. 27. nem a Misének. Képeknék, Erekléknek, &c. mint te. 2. Tudatlan Doctör vagy: mert abban az versben nincsen emlekezet a' Hitről való el-hajrásról; hanem azokat vádollya bálványozással, kik az halhatatlan Istent ki-ábrázolják, embereknek s madaraknak ábrázattyára, tudni-illik, az Atyát öreg embernek, a' Fiut ifjú embernek, és a Sz. Lelket Galambnak ábrázattyában. Immár hol látcz a' mi Templomunkban efféle ábrázatokat? azért nem mi rollunk (zóll az Apostol: mert mi affélékben nem gyönyörködünk.

IX. Tovább lép, s rést akar keresni,

azhaza

az harmadik regula körül, hogy beugordgyék a' gyepün s mond, pag. 44. Azt sem tudod ideilen tanító, az egy Romai Várossal miért hitták Romai Hitnek a' régi Sz. Atyák a Catholica Ecclesiát &c. meg-mondoya Calvinus Apátok, lib. 4. c. 6. n. 16. Fel. 1. Vaj tudom, tudatlan öreg doctör, jobban nálladnál Calvinus Apám irásából, ki így szóll: me non negare &c. Nem ragadom azt, úgy-mond, hogy a' régiek a' Romai Egyházat felelté nagyra tartották, &c. melly dolog: a' mint em aránzom három dologból lőtt (1) Mera úgy vélekedtek, hogy Szent Peter által fundáltatott volna. (2) Mert ott több tudós emberek voltak sokak vélekedésekből. (3) Mert a' Görög-orzági és Affricai Egyházaknak szakadásiban az Romai nyugodalmassabb volt. Lam tudom miért tartották nagyinak Romát; de Hiteket onné a' Sz. Atyák nem neveztek: Te penig Vj-Romai lévén Cal-

vinusban nem találod a te okodat, kit így tész le Calvinusban nem igazán, p. 45. Mert ugy=mond, a régi háborús időben a Romai Anjasz-egyház a bé-vőre tudományt alkatasban sar-totta-meg a többinél: nincs ám ez Cal-vinusban, azért viszlá adhatnám amaz szitkodat, mellyel engem szidez, hogy Bellarminus szavait *formaliter* le nem irtam, pag. 158. de, mint igaz Romai, nem szitkozódok. 2. Még-is jobban tudom te nállad, miért neveztetik ma vallásod Romainak; nem azért bizony, hogy Sz. Pállal tartanátok: mert ő hoz-zá semmi közörök nincsen, meg-mutat-tam; hanem hogy a Romai Vj székbén ülő Pápák rálálmányán éppült vallástok, a mint magyarul-is Pápisfáknak, azaz Pápásoknak, nevezitek magatokat, s azért nem vagytok *Christusok*. Act. 31. v. 26.

X. 3. Továbbá, nem-is nevezeti-vél szóllottam én a Romai vallásnak; hanem

hanem a mostani Vj Romai Ecclesianak alkodásáról, ki még az méltóságos Isten képét viselő, Császárokat, s Királyokat-is szolgainak mondgya, kiket ki-is rekesztett Romabol, mellyet lel-keid ismérleti ellen ki találál jelenteni, mikor így szollasz: p. 46, *Nem tudod azt, hogy sok Romai Császár, Romát soha nem látta.* Immár azt kérde-m tülled (ki ezt nagy alkalmatlanúl hozod-elöl) ki annak az oka? Nem mi: mert, mi bizony ma vinnők-bé az Romai Császárt ő-Felségét, ha mi rajtunk állana. Tudván azt, hogy az vólna az ő-Felsé-ge birodalmának széki (nem a Pápáé) a mint a Gönczi Chronika mondgya, p. 140. ad ann 752. *István Pápa azt szerzé, hogy az Imperatornak lakó helye Romában legyen, ne Constantiná-polyban, régi Imperátoroknak módgyok szerént; Szegény István Pápa meg-be-csülvén ő, az Istennek képét viselő Császárokat, nem vevé el Romai székeket,*

hanem inkább paranosolatot ada, ott lakások felől, s ebben nem nyugvának-meg az ō-utánna következendő Pápák: hanem ki-huzák az Istennek fel-kenetett-eit székekből, s még-is azt mondgyák, s azáltal vádolnak bennünket; hogy mi nem becsüllyük meg a' Császárokat, Királyokat &c. Sőt inkább mi meg-be-csüllyük, mert méltóságokat oltalmaz-zuk a' Romai Pápák ellen, s Isteneknek-is mondgyuk tisztekre nézve, *Psal. 82.* Itéllye-meg tehát mind Isten, s mind az ember, ha nem becsüllyüké mi jobban a' méltóságokat mint a' Pápák, és azok-nak Papjai. Ezt nyeréd *tudatlan* írás-magyarazásoddal.

XI. Még-is kapaskodik a' *regulá-*hoz hogy hé-vehesse magát a' gyepűn, s-mond; p. 46. *Mint ha* előbbie-k vól-nának némely más Ecclesiák a' Romai-mál: *ne akadozz csak a' néven.* &c. Fel. 1. Ally-félre a' gyepűtül, mert bi-zony meg-szúr Szent Pál, ki minek előt-te Ro-

te Romába ment volna, már annak előt-te hirdette a' Iesus Christus Evangelio-mát: más előbbi Ecclesiákban, lásd az A-postoli cselekedetekben; mely az 1. rész 10. és 11-dik verseiből is ki-tettzik. 2. Iol lehet a' *tudományra* nézve nin-csen sem előbbeni, sem utólsóbb a' Sz. Páltul éppítettett igaz Római Ecclesiá-nál: de *idővel* régibb az Istennek O-Testamentumbéli hiveinek Ecclesiájok, melynek tudományát a' Sz. Pál hirdette s prédikállotta a' Romai igaz Keresztýe-neknek, *Rom. 1. 2.* melyben mi-is va-gyunk: Azért mivel te csak az Romai *Név-körül* jársz, a' mit *Calvinus*ból citálsz, p. 46. l. c. 13. n 5 *Mert* így ugy mond, *Calvinus ként mérget mutat* a' *begyedben*, *gorombaságot is a' fejed-ben*: te read illik, és nem én reám (1) *Mert én* nem a' neve-körül jártam Ro-mának, hanem annak tudamánya-körül, mellyet miénknek lenni, a' Szent Pál leveleiből meg-mutattam. (2) *Mert*

Szent Pál azoknak begyében mondgya az mérget, és fejében a' gorombaságot lenni, a' kik az Ο'μορσι szót tagadgyák a' Sz. írásban lenni, igaz, s. való-
ságos értelmére nézve, mint te csele-
kedél az Ariannusokkal Socinianusokkal
edgyütt, p. 23. §. 8.

XII. Immára' *methodicus Logicus* a' negyedik s. ötödik regulákat észve-
zűri s. zavarja, s. mond p. 47. A' Hit-
is, a' kit Romainak nevezűnk, e' vilá-
gon lehetett mig Romában nem volt-is.
Romainak nevezetűvén, Sz. Peter A-
postolnak ott való haláláért. Fel. I.
Mit habosztz tudatlan öreg új vallásod-
ban ha csak lehetett vallásodnak hiti,
mig Romában nem volt is, bizony nem
igaz Romain (nam possibilitas nihil po-
nit in esse actuali reali; sed tantum in
possibili) a' mi igaz vallásunk pedig u-
gyan valóságossan Romában volt az A-
postoltul épült Ecclesiában. 1. Nem
tudod vallásodat: mert a' te Hited nem
Romain;

Romain; hanem *Papista* hitnek monda-
tik a' Pápák találmányitul. 3. Sz. Péter
fundamentoma Hitednek nem lehet. 1.
Mert Sz. Pál fundálta az akkorbéli igaz
Romain Ecclesiát a' Romain pogányokból,
mint Pogányok Apostola. *Act. 13. 47.*
és *Gal. 1. 16.* Sz. Péter penig a' Sidokból,
*Pontusban, Galatiában, Cappadociá-
ban, Asziában, &c.* gyűjtendő Eccle-
siáknak volt fundálója eszközképpen,
1. Pet. 1. 1, 2. és Gal. 2. 7 (2) Mert a'
Sz. Péter első s. második levelével, ép-
pen ellenkezik vallástok minden czikke-
lyiben (mellyet másfzor meg-mutatok)
azért Sz. Péter vallástokat a' Romain Vj-
székben nem fundálta. (3) Mert azt írja
a' Chronika, hogy Sz. Pál; és nem Sz.
Péter, öletett meg Romában Nerotul
az Evangeliomért, p. 92. *ad ann. 35.* Sz.
Péter penig Romában sem volt, p. 93.
ad ann. 44.

XIII. Melyre nézve értelesenül citá-
lád Sz. Péterért: *Tu es Cepha & super*

hoc Cepha edificabo Ecclesiam meam, Matth. 16. 18. *Te kö szál vagy, &c.* Fel. Ertetlenség ez: 1. Mert, nem Sz. Máthénál nevezte Idvezítőnk *Simon Péter*; *Cephásnak*, hanem Sz. Iánosnál, cap. 1. 34. 2. Tudézé Görögül *idélen őreg* nem gondolom: mert így vagyona a tülled citált locus: *ὁ ὡς παρὰ τοῦ καὶ ἐν ταύτῃ περὶ αὐτοῦ &c.* *Te Péter vagy, &c.* nem így. *Te Cephás vagy*, 3. Tudom, hogy a' Iesus Christus magyarázásából a' *Cepha* és a' *Petrus*, kösziklát téfzen, *Joh. 1. v 34.* de eza' köszikla nem Pétert jelenti, hanem a' Iesus Christust, Sz. Pál értelme szerént. *1. Cor. 10. 4.* de ha Sz. Pál nem barátod; hídgy *Cyprianusnak*, ki a' *Kő-sziklán* a' Sz. Péter hitit és vallását f-tudományát érti; *lib de unit. Eccl. cap. 4.* Agoston is úgy ért, *Serm. 13; Ecclesia fundata est super Petram*, (idest Christum) unde & Petrus nomen habet, mint péld. okáért, ti *Pápiistáknak* hivattatok,

tattok, nem azért, hogy mind Pápák volnátok; hanem hogy a' Pápáknak valását vallyátok: Így a' Sz. Péter, is *Cephásnak*, az az, *Kő-szálnak* nevezetik, mert az *Ov és Vj*-Testamentombéli Isten Ecclesiájának egyedül való szegelet kövérül vallást tört; és így miis, kik ezen a' szegelet-kövön éppültünk. *Ephes. 2. 20.* mind *Cephásoknak* nevezetethetnek: mint, a' *Christustúl*, nem Keresztyéneknek a' keresz-túl; hanem, *Christusofoknak* mondattatnánk, *Aff. 11. v. 26.*

XIV. Itt is *tudatlanul* citálad *Calvinust, lib. 4. cap. 6. n. 15. 16.* mert ott Agostonból azt írja, hogy *vélekedés* a' Sz. Péternek Romában való létele nem valóságos dolog, a' mint a' *Chronikais* Calvinussal tartya. A' *Concilium* is Agostonnal tartya: mert a' *Chalcedonbeli* *Concilium* volt *Ann. Christ. 400.* mely *seculumban* élt Agoston is, kinek ellene állott volna Agoston, ha külömben ér-

cett volna. Azért a' könyvecskének első részeis, nem engemet téfszen idétlenné; hanem azt, a' ki ezeket nem érti, Doctor lévén.

II. R E S Z. A' Szent Írásrul.

Itt ujjobban a' Sz. Írásrul' vala. mi mocskot irtak az új Római Doctorok, meg mutattatik az új Római P, köves engedelmeiből.

I. **A**, Szent Írásnak alkalmatosságával így próbáltam. Vallásunk igazságát: *Mert fundamentomul a' Sz. Írást téfszi-fel, s azon fundáltatik, a' Pápiákpenig azt: Cselekedettel, világos beszéddel és kövérkezésekkel elrontják melyre az öreg Logicus semmit nem felel: hanem itt-is azzal vádol s felel hogy a' verseket le nem irtam: Oh nagy*

nagy tudatlanság! ezé a' felelet? Mond azért, pag. 50. im ez locust: *az hit a' hallásból vagyon, Róm. 10. 17. Nem illik a' gyermeki szakáll, ugy-mond, mert csak egy vakarítás sincs ebben a' Sz. Pál szavaiban az Írásrul; hanem a' predikállásról. Fel. Tíjétek a' Gyermeki szakál: mert a' mi vallásunkat ősz szakállának mondád, s az-is, mert az igazságnak utában őszült meg Sz. Pállal. 2. Vaj tudatlan Doctor! mi nem azért citáltam en azt a' locust, hogy az szóval és írással való Isten igéjének külömbségét mutogatnám; hanem hogy nem kellett volna régen, s ma sem kellene, az miéinket a' Bibliának olvasásaért üldözni (a' magatokéival akar-mit cselekedgyetek, kikért-is számot kell adnotok) mert az Írásból s annak predikállásából szerezhet ember, rendessen, hitet magának, Lydiával, Akt. 16. 3. Nem tudosan külömbözteted meg a' Sz. Írást annak predikállásátul: mert valamit a'*

Iesus

Iesus Christus és Apostolok prédikáltak
 annak élő nyelven, ugyanazonokat ha-
 ták írásban, még pedig átokalatt, hogy
 senki ahhoz ne adgyon, *Apos. 22. v. 18.*
19. melyről félhetek ti, kik azt mond-
 gyátok: nem elégséges a Sz. írás (em-
 beri) töldozás vagy találmány nélkül.
Bell. de. verb. Dei lib. 4. cap. 2. &c.

II. Meg akarja körmömet ütni,
 hogy az *Rom. 15. 4.* verséből így okos-
 kodtam: nem kellett volna az mieink-
 nek Bibliájokat az *Persecutió*kkor meg-
 égetni, mert abból reménységet s. vigas-
 talást vehetnénk volna; melyre mond,
p. 51. meg-üti, úgy mond, körmö-
 döt az elől bocsátott 3. *paragraphus*, mi-
 dőn loppa és nem igaz uton járúl sz. az
Szent Íráshoz. Fel. 1. Vaj nem ü-
 ti, ha csak, olly idétlen *paragraphus*,
 mellyet Szent Pállal csak az aérnek bo-
 csáték oda fellyebb: mert csak az leve-
 gő eget veréd velle. 2. Meg-üti tené-
 ked körmöddöt Szent Pál, mert ő velünk
 együtt

együtt oda adgya a Bibliát a Köfség-
 nek; ti pedig azt mondgyátok: *Jobb az*
Köfségnek az Breviárium; hog ysem a
Szent Írás olvasása. *Facult. Paris.*
Cent. Erasmi tit 12. 3. Sőt inkább, mint
 meg-mutattam, mi járulunk igazabb ú-
 ton az Szent Íráshoz: mert mi az Tuda-
 mánybeli igaz követkekezéssel együtt
 nem a *Concilium*októl, mint ti; hanem
 az Apostoloktól vesszük.

III. Hamissol-is, igaz mondásomért
 mint a fő-Pap szolgálai edes Jესufunkat
 s-mond, *pag. 51.* Ertetlenség Néme-
 thitül midőn nagy hamissan mondgya
 hogy az Pápista Catholica Hír az Sz.
 Írás helyében az emberi találmányokat
 teszi s. hiszi fundamentumnak. *F. 1.*
 Nem hamiskodom én, hanem a te Ba-
 rátod ki így szól: Sok idvességre tar-
 tozó dolog ninesen a Szent Írásban.
Bell. l. 4. de v. D. c. 4. A melly idves-
 ségre tartozó dolog nem fundáltatik az
 Szent Írásbn, tehát az Találmányokon
 fun-

fundáltatik Bellármínus szerint; bizony nagy értetlenség rüled hogy nem érted Bellármínusodat. 2. Tudom azért hamisszol; hogy könyvecskémbe le nem írtam Traditioídat; de mire hogy igazságom ki-tetsék. (Jóllehet oda fellyeb a' Chronícából meg-mutattam). maid le, isom Találmányítokat, mellyen fundáltatott vallástok; a' magatokéiból-is: Miscbéli áldozat, Szentek segítségül való hívása, Halottakéért való könyörgés, Pápanak fiúsége, Keresztelt viznek szentelése, Az öt Sacramentumok. Az cselekedeteknek érdeme, magános bűnere való elég-tétele embernek. Bűnnek Pap-fülében való meg-vallása, Köpek tisztizleti, börtölések, A' Szenteknek Innepszentelése, Szűzesség fogadás, Vak engedelmeség, Sós-víznek, és egyéb dolgoknak meg-szentelése, Öcs-ezeken fundáltatik ám Vallástok, kiket Petrus a Soto, Canisius, Costerus, Canus, Lindanus Bellármínus, Vallástoknak

stoknak fő-Oszlopi bizonyítanak, kiket a' Tridentinum Conciliumtól tanultak ki, Sess 4. az Sz. írással azon kegyességnek indu atyjával veszik, Sőt még annál-is fellyebb becsülik Costerussal kiigy szöll: a' Traditioknak méltóságok sokkal nagyobb, az Apostoloktól papirosson nekünk hagyott Írásnak méltóságánál, in Enchirid. cap. 1. P. 44. ez Costerus mondásának okát-is adgya Bellármínus: mert sok idveességre tartozó dolog nincsen az Sz. Írásban lib. 4. de verbo Dei. cap. 4. Bóldog Isten! melly rettenetes Sz. Pál ellen való új-Tudomány ez, ki a' Szentírást mi-velünk edgyütt tökéletesnek mondgya, a' tanításra, dorgálásra, meg-jobbitásra és a vigasztalásra, 2. Tim; 3. 16. 17 és 15. 4. f-ez volna ám amaz igaz Romai vallás! nem a' Costerusé és Bellármínusé

IV 2- A' Találmányoknak nevezeti és méltosági is meg-mutatták, hogy

hogy azokat rőtítetek fundamentomúl: mert a' találmányokat mondgyátok, Finum proba-könek, Goliath fegyverének, Romolhatóan paisznak, az Isten Anyaszentegházának edgyeslen egy Vas-macskájának minden ereineknek meg győző hancz-sárának, minden ereineknek gyógyító orvosságának, a' közönséges hitnek meg-tartó eszközének, a' hitnek bizonyos fundamentomának, és a' Religionak megtartó várának, &c. így szólának, Lincdanus, Canus, Screehius: &c. A Sz. Írást pedig ellenben illy mocsokkal illetitek: mikor azt hasonlítyátok, Esopus fabulájához, ónbókóniós mértékhez, viasz-orhoz, bőlts betűhöz, és ereineknek, s' Isten-nélkül valóságnak okának mondgyátok Hofiussal, Pighiussal, Regurgiusfal, &c. ha az Ecclesiátoknak méltóságán kívül gondolsatik mint azt meg-mutogattam könnyvecs-kémben, látd Grat. Dist. cap. 11. Ecclesiasticarum

Szene

Nem akarunk csak a' jo Evangelisták és Apostolok írásival meg-elégedni, hanem ezek mellé sok egyéb dolgokat rőldozunk. &c. Azért így értvén társaid a' Találmányok felől veled edgyütt, bizony fundamentuma vallástoknak nem a' Szent írás; hanem a' találmányok. Ládd mint meg-mentének Barátid engemet, méltatlant.

V. Vissza adhatnám az 54-dik levelelen le-rött ím e' szavaidatis ezen uttal: Nagyhamisság úgy m. hogy a' Sz. Írást Esopus fabuláihoz, viasz-orhoz, &c. hasonlítanók, &c. Fel. 1. Nem vagyok hamis lélek, mint te szidcz: mert a' Doctör Barátid szolnak úgy, s' állók tanultuk vallástokat, meg-mutatám: Itt is káromlasz, a' fő Pap szolgálával, hogy igazságot szollok. 2. Ha te igaz lelkű vagy, miért nem írod meg Vj-proba kövedben Doctöridnak értelmeket, miért; miképpen szolnak úgy a' Sz. Írás felől? Ha ezeknek te okat nem tudad,

tudtad, tanuld-meg töllem. Azért cselekedték, hogy a' szegény köfségtől elidegeníthessék a' Bibliát, kiből ki-tanulhatnak vallásoknak újságát, s ide céloz Pighius Barátod firánkozó szavaiban: *Miolta nemelleyek az Írásból kézdének disputálni az Evangelicusokkal; Oh firánköz áramelő dolog! és sörnyű romlás mellyet látuk* (tudni illik, a' Ti is) vallástoknak Szent írásból való megmutogatattatása) *következett*, Pighius lib I. de Eccl. 3. Haszontalan protestálisz azért, pag. 54 55. *Hogy nálatok a' Sz. Írást világi dolgokra nem szabad fordítani, &c.* mert ugyan is, mire való tehát ti nálatok, a' fok, Sz. Írásból producált pompás *Comædiák*? s mire való a' fok maradványoknak, és több babonás Ceremoniátoknak Sz. Írás szavaivaló meg-szentelése; ez bizony nem egyéb, hanem a' Sz. Írásnak tréfára való csigázása. Azért sem a' te Conciliomod szava, sem az Agoston mondása nem én reám

ream illik, hanem te reád. s Barátidra, kik ilyenképpen mocskollyátok a' Sz. Írást.

VI. A' *Jeronymus* szava-is, mellyet le nem mertél deákul írni (mivel féltél, hogy viizsa adom) én reám nem ille- nek; Sőt úgy-mond, *hamis értelem-mel a' Christus Evangeliomát, ördög Evangeliomává téstzik.* Fel. 1. Azért téstzem én a' Iesus Christus Evangelo- márt ördög Evangelomává, hogy abból próbálom igaz vallásomat? Távol lé- gyen töllem a' káromkodás (s Istenem nekem ne tulajdonítsa) édes Iesusunkis azt cselekedte volna tehát, hogy a' Pha- rísauszokat a' Sz. Írásra igazította, *Joh. 5 v. 39.* 2: Azért téstzem a' Sz. Írást ör- dög Evangeliomává, hogy a' ti Docto- ritoknak a' Sz. Írásról tört mocskos sza- vait le-irtam? Sörinkább a' Iesus Chri- stus Evangeliomát Istennek hatalmának lenni, meg-mutatom, mikor azokat a' mocskokat, a' Sz. Írásról le-mosom.

Rem.

Rom. 1. 16. 3: Ha Jeronymus szavai a mellyet citálz, bizony káromkodik, (mert az Eretnek akar mint tekerje a maga veszedelmével az Sz. Irást; de soha azzal ördög Evangéliomává a Szent Irást nem teheti, mivel romolhatatlan Magnak mondatik, 1. Pet. 1. 23. A Sidosok is (mint te minket) ördögösek mondták: de ugyan azzal nem ötrék Ő Felségét ördögösek; hanem Istennek örökké való Fianak lenni a Sz. Irás megbizonyította, Rom. 1. 2—4.

VII. Híjában mented azért Doctordat, s magadat, pag. 56. A kik (tudni illik Doctord) ha valamit mondanak is, Jeronymus mondasánál lágyabbat, azon értelemmel mondják, az mellyet Jeronymus: de azt Némethi nem érti, azért káromkodik. Jude. 10. és 2. Pet. 2. 12. Fel. Azt mondd feddözm, bizony a' kia' Iesusnak igaz Tanítványa feddözik a' Dáviddal azok ellen, a' kik az Istennek parantsolatit s igéjit

igéjit mocskollyák, Psalm. 119. Sőt Sz. Pallal meg-is feddéri az Isten lelkével, az Eljmus természetű embereket, kik el fordítyák az Istenek utait, Aft. 13 v. 10. En-is feddözm, hogy ti a' találmányokkal el-fordítyátok a' Szent Irást, mely az örök életre vezérő út. Jerem 6. 16. 2. Akar mitsoda értelemmel mondtotta Ieronymus (ha ő mondtotta) bizony verkezett: mert az Istennek romolhatatlan igéje, se nmá-képpé né lehet ördög igéje, így a' ti Doctortok is akar kicsodás értelemmel szóllottanak oly mocskossan a' Sz. Irásul; de bizony káromkodtanak, és őket soha Ieronymus meg nem menti. 3. Aly meg öreg ideitenség, mert vizsgálta tér ám most szemedre a' hamisítás! mert azt mondd, hogy a' mit mondtok Catholicus Doctord, Ieronymus szóllottak, s még penig lágyabban: meg-engeded hát, hogy Doctord mocskai azok, mellye-

ket én cirtaltam könyvecskémbe-
s-még-is hamissolsz.

IX. 4. Ha én káromkodtam köny-
vecskémbe vagy ha mostan káromko-
dom ellened való írásomban, Isten,
s-ez világi emberek ítéllyék-meg: de
azt meg-ítélték régen az emberek, hogy
te csak szitokkal, s-káromkodással felel s
s-öltalmazod V) vállásodat, s-nem mon-
dod azt Esaiással: *A' főrvényre és an-
nak bizonyosságára, Esa 8. Nemis ap-
pellálsz Sz. Pállal a' Romai Ecclesiá le-
velére, mint én, azért, nem vagy igaz
Romai Ecclesiának fia. 5. Azért az el-
lenem citált locufok-is reád illenek,
mert a' mit én nem tudtam azt én nem
gyalázom, Jud. 10. hanem a' mit a' te
jeles Doctorid mondottak, azt irtam-le
azon szokkal, s-meg-mutattam a' Szent
Írásnak böcstelenségere lenni; Te penig
(hogy a' versnek utolsó commáját most
el-hadgyam) azt gyalázod, a' mic nem
bucdz, mint engemet: *ideitlennek, éret-
lennék**

lennék, éretlennék es hamis lúknék
mondasz, nem tudván te mit közöltt I-
sten ennékem együgyű Tanítványának.
6. A' Sz Péter monda'sis nem én reám,
hanem reád néz: mert azokról szól:
(1) kik a' természetnek indulatgyátul
viseletnek a' vallásnak próbálásában.
(2) Kik szitkozódznak. (3) Kik ma-
goktól kóholnak regulát, mely szeréne
magok élnek, s-a' kölséget-is nyomor-
gat yák, &c.

X. Előbb ugrik kinn a' gyepün,
s-mivel én a' Szent Írás *ő-magában lévő
méltóságának*, nem az Ecclesiának méltos-
ságátul függőnek mondtam lenni;
arra így szól az őreg tudatlan; pag. 56.
*Hát a' Christus Istenségét, Sz. Péter ő
magátul függésztette a' mikor a' Chri-
stus Istenségét ki-jelentette?* Fel. Nem
következik, a' mire czéloszsz. 1. Mert
Sz. Péter a' Iesus Christus örökké való
Istenségét (Matth. 16. 17.) nem jelen-
tette ki; hanem csak vallást tört arról:

itt-is tudatlan Logicus vagy, nem tudván különbözést tenni, *inter manifestationem & confessionem*: Mert már annak előtte az Atya Isten jelentette: a Iesus Christus Istenség íti ki, az ő keresztlésének idején, élő szóval. *Matth. 3. v. 17. 2.* Mert a' Sz. Péter vallás-tételénélkül is, a' Iesus Christus igaz-Isten volt, az ő Isteni természetire nézve, mellyet Sz. Péternek nem a' test és vér, hanem az Istennek lelke jelentett meg. *Matth. 16. 17.* De a' ti vélekedétek szerint, a' Szent irás nem Sz. irás, hanem ha az Ecclesiátok vagy Conciliomotok mondgya annak lenni, *Bellarminusként. A' Sz. irás akkor csak Isten igéje*, úgy mond, *midőn úgy fejtgetetik mint a' Romai Ecclesia kívánnya*, lib. 1. de verbo Dei. cap. 1. &c. & lib. 3. cap. 4. Pázmán Péter penig, *Kalauzában*, így szól: a' Sz. irásnak igaz értelme a' Romai Anyaháztul függ. lib. 7. cap. 2. p. 518. Azért im

látod

látod melly idétlen consequentiát csinál Sz. Péter vallás-tételéből.

XI. Sz. Péternek Tanítványát *Calvinist-is* citállya consequentiájának erősítésére, s. mond, pag. 57. *Tanul meg ezt Mestereidől, hogy az Ecclesia végezése után tudgyuk mellyik a' Sz. irás, &c.* Calv. Instit lib. 1. cap. 7. n. 3. *A' Sz. irásnak méltósága el-igazítás és bemenetel, a' melly által megkésztette sünk, hogy bidgyunk az Evangelionnak, &c.* Fel. 1. Meg-tanultam édes Iesusomtól, hogy a' Sz. irást kell vizsgálnom, s. onnét tudom meg, mellyik légyen a' Sz. irás, *Joh. 5. 39.* mint a' Beroa-városbéliek is a' Sz. irásból tanulták, ha az Apostolok Sz. irást praedikallanaké, *Act 17. 11. 2.* Meg-tanultam Mesteremtől *Calvinistul-is* de jobban te nálad, ki így szól: *Semper Deus indubiāfecit verbo suo fidem, qua omni opinione superior est, &c.* mert Isten mindenkor az ő igéjét kétség-

G3

relevez

zelenne (és hitelmelétővátette) mely minden emberi vélekedést felül múlta és hozzá bízhatni, lib. 1. cap. 6. n. 2. és ímért, Eríffen meg áll azért, hogy a' két a' Sz. lélek belsőképpen tanít, azok a' Sz. írásban állhatatossan megmaradnak, &c. lib. 1. capit. 7. n. 3. szegény meg öregedett sudatlan! nem olvasni volt ő ezeket az én *Meisterem* szavait hanem masból citálta Augustinus felől való Calvinus szavait, lib. 1. cap. 7. n. 3. de azt sem nézte volt meg, az hol azt írja Augustinus felől, hogy ő az Isten ísméretin kívül lévén mondotta, hogy ő a' Sz. írást nem tudta volna szentnek lenni, ha az Ecclesia nem igazította volna el, de azt írja felőle Calvinus, hogy mikor a' Iesus Christust meg ísmérte Augustinus, nem az Ecclesiátul vőtte a' Sz. írásnak méltóságát, hanem Istentől: *non jam hominibus; sed ipsi Deo, &c. Et quid mirum, inquit, si quis nondum Christo cognito, hominum* respe-

respectum habeat. Hallod öreg! nem ísméred ám te még a' Christust, ha a' Sz. írást az emberi Conciliomtul veszed:

XII. 2. Ha mégis az Ecclesiának méltósága utod s. vezéred a' Sz. írásnak igazsága, nem igazgat tégedet a' Sz. lélek? Mert azt mondá Calvinus, hogy, a' két a' Sz. lélek belsőképpen tanít, azok maradnak meg a' Sz. írásnak tudásában. A' Dávid is a' Sz. léleknek igazgatását kívánja vala, *Psal. 119. 18. 3.* A' Szent Pál, és az egész Romai igaz Ecclesiát, nem az Ecclesia méltósága, hanem a' Sz. lélek készítette-el, hogy hinnének az Evangeliomnak, *Rom. 1. 5-7.* A' pogányokból fzedegedett Sz. Pál tanítványit is az Isten készíté-el, hogy hinnének a' Szent Pál prédikálásának, Lydiával edgyütt *Act. 13. 48. és 14. v. 14.* Nem vagy te hát a' Sz. Pál tanítványa, ha az Ecclesiának méltósága készíté-el, hogy hidgy az Evangeliomnak. 4. Nem tagadgyuk, hogy a' Christus

G4 Eccle-

Ecclesiája nem adná azoknak a' Sz. írást, kiknél még nincsen meg *mutatás, javallás, és igazgató* szerént; de tagadjuk azt; hogy annak méltósága a' Iesus Christus Ecclesiájátul függene, annak adására s-meg-mutatására nézve; mint a' Királyi felségtről adatterott *Nemes levélnek* méltósága, nem függ a' Cancellariustól, jól lehet & adgya azt ki. 5. Nem csak el-igazító állatok az Ecclesia, hanem az Írás méltóságának adoja is: mert az *Apocriphus* könyveket is azon méltósággal ajándékoztam meg, Tridentinumi Conciliumod, *Sess. 4.* mellyel Isten meg-szentelte a' Canonicus Könyveket. 6. Nagy tudatlanság tehát, hogy Calvinusból illy szokat merz le-írni: p. 57. *Az Anyaszentegháznak méltósága, el-igazítás, és be-menetel, a' melly által mi elkészítessünk, hogy hidegünk az Evangelionnak: lib. 1. cap. 7. n. 3.* mert ott, *így* egész Calvinusban, ezek nem talál-
tatnak

tatnak, azért te nem citalod jó lélekkel Calvinust, s-még-is engemet szidcz *hamis léleknek*, pag. 158. hogy Bellarminus szavait le-irtam; te pedig hamissan citalod Calvinust, s-még-is *jo-lelkűnek* itiled magadat.

XIII. Immár mivel nem a' Sz. léleknek Szent írásban szollo jeleitől veszi-tek a' Szent írást, hanem az Ecclesiátok méltóságátul, ti reátok illenek im ezek a' szavaid, p. 59. *Eleitől fogva sok rendbéli más Evangelionmok és íráskai is ugy adattak az emberek eleiben, mint ha azok, mind igaz Sz. íráskok volnának, &c. Fel. 1. Ti vartok bizony azok, kik az Apocriphus könyveket ugy adtátok a' Pápistáknak, Concil. Trident. Sess. 4. mint ha azok, igaz Sz. íráskok volnának, kiket sem Ambrosius, sem Epiphanius, sem Origenes, &c. kiket tudatlanul citálz, Sz. Írásnak nem tartottanak; &c. a' te Barátid Lyrannus-Hugo Card. de Sancto Victore &c. sem ilmértének Sz. írásk-*
G s

írásnak lenni Arius Montanussal edgyütt; de talám nem olvastad Doctoridat. 2. Ti voltok bizony, kik más *Evangelio-* mot adtok h' ligatoitöknak. (1) Más bűnért való áldozatot a' misében: melyre nézve nem volt ti *Papok* a' Iesus Christus, mert azt mondgya Sz. Pál: *Ha ez földön volna a' Christus* (tudniillik, test szerént) *még Pap-is nem volna.* Hebr. 8. v. 4. nem Papotok tehát néktek a' Iesus Christus: mert minden nap azon testel vagyon jelen a' Misétekben, melyben született a' Szűz Máriától. (2) Más *Evangelio*m a' törvénynek tökélleres magatok ereje által való bétöltése, és a' jószágos cselekedetek által való igazulás, mellyel Sz. Pál meg nem igazulhatott, *Philip* 3. 9. Azért ti ez miatt az *Evangelio*m miatt, a' kegyelemből kiestetek és haszontalanokká lettetek. Gal. 5. 4. Többet is számlalhatnék. mellyekkel a' szegény költséget, az Iesus Christus *Evangelio*mátul elidegenítetek; de

tek; de számot adtok rula. Ha pedig mi más *Evangelio*mot prädikállunk az *Öv-és Vj-Testamentom*ban ki-jelentette Isten *Evangelio*mán kívül, bár *átok* legyünk Sz. Pállal, *Gal. 1. 8.*

XIV. Nem köverik tehát a' *Calvinisták* a' *Faustus* Eretnekeket, mint te. pag. 60. mondod, azért *hogy be nem veszszi a' Machabausok könyvét.* 1. Mert így Augustinus, Epiphanius, Origenes, &c. mind Eretnekek voltak volna, hogy azt, mint Sz. írást, be nem vették. 2. Itt valóban reád illik ám, a' Iudás 10-dik verse: mert azt gyalázod a' mit nem tudcz. 3. Agoston, nem a' *Faustus* Eretnekeket, hanem a' *Manichausokat* feddette meg, az Ecclesia méltóságából, a' mennyiben *eretnekek* voltak, kik inkább hajlottanak az ember-i tanúbizonyosságra, mint a' Sz. íráshoz; de a' mennyiben a' Sz. írást meg-bírálták, fazzal próbálták tudományokat, annyi-ban ő is azokat a' Szent írásból győztet meg

meg. Te pedig Kerefsztyénnek mondog magad, s még is csak az Ecclesia tanu-
bizonyosságát s annak Apostoli successio-
ját (melytől el-estetek, mint meg-mu-
tattam) hányod, p. 61. 4. *Faustus*-
hoz néktek több közöttök vagyon; mert
Bellarminus, azok közzé a' Doctoritok
közzé számlállya, kik a' szabad akara-
tot oltalmazták, lib. 3. cap. 1. *de grat. à*
liber. Arbitr. Sőtök Barátid, *Faustus*
Eretneket a' *szenkteitek* Catalogusában
írták, de a' mi Doctorink között csak
lappanganisem hadgyuk mi *Faustust*. s
Az *Manichaeusok* sem tartják mi velünk:
mert mi Sz. Pállal, nem válogatunk az
ételben, mint a' *Manichaeusok* csele-
kedtek veletek edgyütt. *August lib. 2.*
cap. 13. de Moribus Manicheorum.

XV. 6. Ha pedig ugyan *Agoston-*
nal bizonyítod a' *Machabeus* könyvei-
nek méltóságát, pag. 62. arra azt mon-
dom. 1. Hogy *Augustinus* bizonyosága
minket nem kötelez: mert ő is ember
volt

volt 2. Miért nem írtad le szavait, ,
mert én különbözöt látok, lib. 1. 1. cap. 5
Distincta est à posteriorum libris ex-
cellentia Canonica auctoritatis Veteris
& Novi Testamenti. quæ Apostolorum
confirmata temporibus. cui inserviat
omnis fidelis & pius intellectus. Hal-
lod öreg tudatlan, nem pirankodik hát
(mint mondog p. 62.) a' Némethi igaz
vallásának szakállá; sőt csak *Agoston-*
bol is öszül tisztességére; de valoba pi-
rula a' te orczád, a' fok helytelen í-eret-
len citálásod miatt: kik mind le von-
nyák, Emberi találmányoknak porával
öszített szakállodnak fejérségét; hát ha
Sz. Pál Romai levelét citálad volna itt-
is, bizony meg-mutatta volna ujja-
ban, hogy mi jénk az Romai igaz Ec-
clesia.

XVI. Továbbá is tudatlanok (no-
ha ő az) s mond, p. 63. 64. tudatlan
ne kárhoztad a' Sz. írásert a' *Papista*
Ecclesiát; melyet ugy becsülhetünk,
G7 hogy

hogy ha éppen meg maradt a' mint leg
elsőben irattatott. &c. a' Sz. irás mēl-
tersága felől azt vālyya az Rom. Eccl.
hogy csak egyedül az élő Istenről származot tam veteris, quam novi. &c. Conc.
Trident. Sess. 4. Fel. 1. Tudatlau az,
a' ki a' Sz. irást hibáinak és fogyatkozot-
nak, hiszi-f. taníttya lenni; mert, ha a'
Sz. irás romolhatatlan, 1. Petr. 1. 23.
bizony meg-tartatott a' Iesus Christus
Ecclesiájában ugy a' mint elsőben meg-
irattatott. 2. Ti nálatok nem tartatott
meg. (1) mert, mindgyárt el-fordit-
tattátok az *Ipsum*-ot *Ipsa*-ra, Genes 3.
v. 15. hogy többet előne hozzák. (2)
Mert meg-toldottátok az Apocriphus
könyvekkel, és fok emberi találmányok-
kal, s-azért mondog, pag. 64. a' szent
irást pedig csak az Ecclesiátul tudhat-
tyuk meg bizonyossan. 3. En nem kár-
hoztatlak, mert Bellarminustul tanultam
a' mit intam a' Sz. irásnak írása felől: *Ap-
ostolus, inquit, non de scribendo, sed
de pra-*

de predicando. vangelio privaria in-
tentione cogitasse. lib 4 cap. 4. de Ver-
bo Dei. mellyel a' Sz. irásnak történet-
szerezt való irását állitja; jól lehet a'
titok láto Apostolnak mindegyeknek
előtte Irni parancsolédes Iesulunk, A-
poc. 1. 2. 3. 4. &c. capp.

XVII. 4. Csuda hogy a' Conciliūodnak
értelmét nem érted Doctor lévén, kinck
nem azértelme, hogy a' Sz. irásnak írá-
sát próbáltya; hanem ez, hogy meg
vālyya külső színnel, a' Sz. irást Istentől
származottak lenni (mert egyéb aránt
eretnekség volna azt tagadni) hanem
hogy a' Szent irás ugy adatott Istentől,
hogy annak méltosága függön a' Conci-
liumoktul; mellyet megis mutat mind-
gyárt azon Concilium; mert az Apocri-
phus könyveket, azon méltoságukká
tevé az Istentől adatott Ov- és Vj- Testa-
mentombéli könyvekkel. Ertsed most
Conciliomodnak szavát, ha eddig nem
értetted, Bellarminus-is meg-tanítaná
a' Con-

a Concilium értelmét ha elvástad volna: *Scriptura divina, inquit, non potest sufficienter haberi ex scriptura sola*, lib 4. cap. 4.

XVIII. Hogy pedig én a' Papista Doctoroknak hasonlatosságát kikhez a' Sz. írást hasonlították az *Ecclesia méltóságán* kívül: tudni illik, *Esopus fabuláihoz, vijasz orhoz*, le-irtam &c. így szöll pag. 64. *mások mondásával a' kiket A'emeihi nem ért; senki ne mossa nyelvét, s' hamissan ne magyarázza ellenünk, &c.* Fel. 1. En valamit vagy Sz. írásból, vagy Doctoritokból citáltam ellenetek értem; de te valamit citáltál nem értetted, a' mint meg-mutatam ide fellyebb, *Calvinusnak és Patereknek* citálásának alkalmatosságával.
2. Ha én nem értem Doctoritoknak elméjeket, kik a' Sz. írás felől olly *mocsosá* szólnak: miért nem irtad meg új Proba kövedben értelmeket? Azért, mert te-is úgy szólsz a' Sz. írásról mint azok, ha az

ha az *Ecclesia* nem adgya néked a' Seent írást. 3. Nem *nyelv más*, a' más ember sententiát citálni valamely dolognak meg-mutatására: mert így te-is nyelv-mosó volnál, hogy a' Gönezi Chronikát értetlenül, magad ellen citálod. 4. Ha csak a' Sz. írásnak *Betűjéről* szollanak-is Doctorid olly mocskosan, mint pag. 65. szollalz, vétkeznek, (1) mert a' Traditioknak csak betűjéről is szebben emlekeznek Doctorid, mint fellyebb meg-mutatam, num. IV. (2) Mert a' Sz. írásnak-is betűje is *Szent* a' mennyiben az Istennek romolhatatlan beszédének külső ki-fejezője s-ábrázolója, s-így az is Sz. írás, s-meg-kölömböztetik az Esopus fabuláitól.

XIX. 3. Nem engedem meg tehát a' mit mondasz pag. 65. *Az Írásnak betűjéről oda engedi Calvinussal az Eretnekeknek, &c.* libr. 4. cap. 17. n. 25. I. Mert, nem engedi Calvinus oda az Isten felől, az eretnekeknek Sz. írásbéli betű

betű szerént való magyarázatnyát; hanem az *Antropomorphitákat* s *Marcionitákat*, ti veletek veti őszve, kik is a' Sz. Írátnak tulajdonítás-köppén való szavait, az Istenről betű szerént magyaráztak; mint ti, a' Iesusnak im-e szavai: *Ez az én testem, &c.* betű szerént magyaráztatok a' Iesusnak magyarázatya ellen, *Johan. 6. 35.* a hol Calvinus minden ellen-vetésekre meg felel. 2. *Eretnek* tehát, Calvinus értelme szerént, valaki a' Sz. írást betű szerént magyarázza az *Antropomorphitákkal* és *Marcionitákkal* edgyütt. Ezt nyeréd Calvinusnak értelme nélkül való citálásával; ne mond tehát többször: *ladd, melly értetlen vagy Nemetti, hogy az magad mestered sem érted*, p. 66. mert jól értem, hogy titeket vét őszve azokkal: de te azt nem vőtted észedben, azért te vagy értetlen.

XX. Még sem szűnik meg a' zúgolódaftul, hanem így szól p. 67. *Istentelen*
bazug-

bazugsága Némethi hamissága mint ha Bellarminus nem az Isten lelkének indításából irattatnak hinné a' *Szent Írást, &c.* Fel. 1. Isten ítéllye meg, hogy ha Bellarminusnak nem ez elméje, ki így szoll, lib. 4. cap. 4. *Ha az Apostolok tudományokat írásban akarták volna tenni. Catechismust írtak volna, &c.* mit télsen ezt. Ezt, hogy az Apostolok Istentől parancsolatot nem vőttek az Írást; de különbent tanit minke a' Sz. írás. *Exod. 17. 14. Deut. 31. 9. Esa. 8. 1. Jerem. 30. 2. Hab. 2. v. 2. Apoc. 1. 2, 3. &c.* 2. Hogy én Bellarminus után igazságot szollok Bellarminusról, te-magad is meg-vallod, pag. 68. azt mondgya Bellarminus, *hogy az Isteni szózat írás-nélkülis lehetne közöttünk*, lib. 4. cap. 4. de verbo Dei. mí penig azt mondgyuk, hogy ma az Istennek rendelését fel-tévén (ki ma az Ő Ecclesiáját Írás által akarja igazgatni) hogy az Isteni szózat írás nélkül ma az igaz

igaz Romai Ecclesiában nem lehet, *Rom*
15. 4. és Joh. 5. 39.

XXI. Hogy én a' Sz. írást az idvef-
 fégre elégségetnek mondtam, arra
 mondatagadás-képpen, pag. 70. *A' mo-*
stani Sz. irások nem elégségesek a' vilá-
gos Keresztényi tudományra. &c. mert
a Sz. Háromságot is nem próbálhatni
világos beszéddel a' Szent írásból. &c.
 Fel. 1. Vallyon mit értesz a' mostani
Írásokon? Sz. Pál mi velünk edgyütt az
 Öv- és Vj. Testamentomon kívül nem es-
 mőt más Sz. írást, *Rom. 1. 1. 2. 2. Ha*
a' Sz. írás nem elégséges állatok a' rra-
ditok nélkül, tehát nem vagytok a' Sz.
Pal vallásán; mert ő mi velünk edgyütt
a' Sz. írást elégségesnek mondgya az em-
bernek ez életbéli tökéllenségére.
2. Tim. 3. 15. 3. Az Istennek szoval
 prédikáltatott Sz. igéje, az Apostolok-
 tul s Prophetáktul meg-irattator, mely-
 hez átok alatt nem szabad semmitis a' dñi
Apoc. 2. 2. v. 11. 4. Hogy egy Isteni-
állásban

állásban lévő három személyek a' Szent
 írásból meg próbáltassanak világos szok-
 kal oda fellyebb meg mutattam egy
 szoval, s azért te *Arianus s Sosinianus*
 vagy hogy azt írod.

XXII. Indebíte vexal, hogy *Pius*
Cardinál szavait citaltam: *Nem látom*
 helyesnek lenni, úgy m' hogy a' Sz. írást
 az egész külségnek hirdetsék: mert az
 gyöngyöket nem kell a' dísznoknak hán-
 ni, &c. in Epist. ad *Erasm.* melyre így
 szoll. p. 79. *Az Ereteleenséghez az em-*
berteleenség is hozzá járul, midőn a'
Papista kötséget dísznoknak és ebeknek
nevezi Németbi. Pius Cardinálnak né-
melly Evangeliumbéli szavait hamissan
el-fordítván. &c. Fel. 1. Nem em-
bertelenkedem: mert, szánakozással
 irtam le, mely böcselen titulussal ille-
 titek a' szegény kötséget *Piussal.* 2. Tá-
 vol légyen aztüllem, hogy én a' Papá-
 sta kötséget dísznoknak és ebeknek mon-
 danám: mert úgy káromkodnám; ha-
 nem

nem ti mondgyátok annak; mi pedig soha ő felőlök úgy nem ítélünk (1) Mert tudgyuk, hogy Isten képmére teremtetett emberek, és hogy sok ezren vannak azok között, kiket még nyóorítottatok, kik Istennek választotti, *Rom. 1. 1—5.* (2) Mert tudgyuk, hogy a Pápista külső gyülekezetben lévő *Királyok, Fejedelmek, &c.* tisztekre nézve Isteneknek hivattatnak, *Psal. 87.* kiket ti az Istennek bocszúságára szolgai titulusal illetetek.

XXIII. 3. Nem fordítom én el *Pius Cardinálnak* szavait hamissan, hanem csak azt mutattam meg, hogy Idvezítőknék im-e szívat: *Ne vesétek a miszent az ebeknek, se a disznok eleiben ne hányjátok a ti gyöngyöket.* *Matth. 7. 6.* Pius nem igazán magyarázta a Pápista kölségre: mert ott az *ebekes disznokon.* értetnek azok, kik a gyöngyökhöz hasonló Sz. irást megvetik; melyet a szegény Pap. kölség nem

vetne

vetne meg, ha ti adnatok nékiek. Azért nem én réám; hanem *Pius* sodra illik, *Bernardnak* im-e szívai, pag. 79. *Os talia loquens fustibus contuderetur iustius quam rationibus reselleretur.* Ütöt botorozd azért az embertelenségért.

XXIV. Immár ő is *szineskedik* foda akarja adni az Szent irást a kölségnek (mond, pag. 80. 81. *Szemtelenül írja Németi, mint ha a kölségtől tiltanok, hogy a Sz. irás ne hirdettesék nékiek.* &c. Fel. 1. Ieles mentség, én a Sz. irásnak olvasásáról szollok s ő annak *pradikállásáról:* miot ha mind *pradikátor* volna az, a ki olvassa a Sz. irást. 2. Edes Idvezítőnk, nem csak az *Ersekeknek, Püspököknek, &c.* (kik igen titkán *pradikállanak*) mondotta: *visgálljátok az írásokat, Job. 5. v. 35.* hanem a kölségnek-is a *Beroë* városbéliekkel, *Att. 17. 11.* 3. Tridentinum Concilium, *Seff. 5.* szintén azt hagyta el a mit Idvezítőnk parancsola

Szent

Szent Iánosnál; hanem csak a prädikálást parancsolja a' Papoknak. *Ezt*, sem kell el-halgtatni a' jó Prädikátoroknak s amazt-is kell a' kölséggel olvasgatni.

XX V. Hogy én a' kölségnek jóvát kívánom. azért ki-átkoz s-mond, p. 82. *Ideilen Németbi azt akarná. hogy edgyenként mindennek Prädikátort tegyünk. holott elég ki vannak átkozva synatos végezesinkben, &c.* Fel. 1. Né-
künk ne prädikally: mert nem prädikátor vagy' hanem Pap, még penig áldozó, a' minéműt Sz. Pál, a' Iesus Christuson kívül nem esmér velünk edgyütt. *Heb. 9. 24--28.* s azért nem vagy Christus Prädikátora. 2. Bár ne prädikál-
lanál a' kölségnek, csak adnád kezébe a' Sz. írást, meg tanulhatná abból-is vál-
láfod uiságát. 3. Hogy ha minket minden Synatotokban ki-átkóztok, az nem
bűség, a' Iesus Tanítványiban: mert a'
Tanítványokat nem csak ki-átkózták; de
ki-is

de ki-is vetették. sőt meg-is ölték le-
fűsünk jóvendölése szerént. *Ast. 5. 4.*
Joh. 17. 1. 3. 4. Azzal mutattátok-
meg hogy nem vagytok Sz. Páltul fun-
dalt Romai igaz Ecclesiának tagjai: mert
Sz. Pált, mi velünk edgyütt ki-átkozzá-
tok, kinek vallásában mi vagyunk, meg
mutattam. 5. Mi mint hogy a' Sz. Pál
vallásában vagyunk, nem átkozódunk;
hanem Sz. Istvánal könyörgünk érette-
tek. *Ast. 7. 60:* mert Szent Pál halga-
toi nem átkozóttak, *Rom. 12. 17.* 6.
Idvezítőnket-is ki-átkozák a' Sidok az
igazságért; de ugyan Istennek Fia mara-
dott. *Joh. 8. 48. 49.* 7. Hogy én a' ki-
átkoztatott Tanítvány-társaimmal az
Apostoltul fundalt Igaz régi Romai Ec-
clesiában legyek, ugy meg-probáltam,
hogy arra csak egy szoval sem felelhet-
tél ellenem a' Romai levélből.

III. R E S Z.

A Harmadik részecskében azt mutat-
tam meg, hogy a' Pápisták ellen-
keznek a' régi Romai Ecclesiával,
Tudománnyal, Sacramentommal és Ec-
clesiái igazgatással, kire mond, pag.
83. 84. Hamis Biro médra mondgya ki
Némethi a' sententiát, mint ha a Ro-
mai Ecclesia ellenkeznek a' régi Szent
Ecclesiával, a' Tudományra &c. Fel.
1. Itt a' Biro nem én voltam, hanem Sz.
Pál, kinek sententiát ellened ki-mon-
dottam. 2. Az én kis könyvetskémben
femmi ki-fogások nem voltak, hanem
csak a' Sz. Pál sentenciái, kik ellen Te
femmit nem excepiáltál. 3. Azt kérde-
m tülled, miért nem mersz így szólni: a'
Romai Catholica Ecclesia nem ellenke-
zik, a' Szent Pálul építettet s' dicsért
Ecclesiával; hanem így szollasz: mint-
ha, úgy mond, ellenkeznek a' régi Sz.
Ecclesiával? Azért bizony, mert a' Sz.
Pálul

Pálul építettet Ecclesiához semmi kö-
zöd nincsen, mivel csak ezer esztendő-
re viszed itt-is vallásodat mostantul fog-
va, pag. 84: Boldog Isten, úgy mond,
a' mit ezer esztendővel ez előtt a' sok
tudos emberek nem láttak, imé most
látta azt meg Némethi: Hol voltakotok
hátezerfelett? El-hagyád ám már a'
Chronicát!

Az Istenről.

A Z Isten felőli való Tudományról
azt irtam vala, hogy ellenkez-
nek ők a' régi Romai Ecclesiának Hiti-
vel: mert az ki ábrázolhatatlan Istent ki
ábrázolják, Rom. 1. 23. kire így szoll.
pag. 85. Némethi vakaságát illy gyar-
ló fedezi, mersz úgy mond, az Istent a'
képekben ki-ábrázolják, &c. Hát a'
Szent Lélek Isten a' mikor Galamb ké-
pében ki-ábrázolta magát, &c. Fel.
1. Vak fi volt hát Sz. Pál, hogy azok
ellen tanított, a' kik az Istent ki-ábrá-
zolták

olták, teremtettt állatok formájában;
 2. A' Szent Lélek nem ábrázolta ki magát *Galamb képében*; hanem csak a' Galambnak jelenségével akarta Isten, a' Szent Lélek által, a' Iesus Christust felkenni az ő hámas tisztire. 3. Szabad Istennek magát ki-jelenteni, a' mint ő Felségének tetszik; de nem szabad az ő Felsége akarattya ellen ki-ábrázoloi, *Exod. 20. 4.*

II. De azt mondod, pag. 86. *Efféle képekkel valami külső hasonlatosság szerint, nem tulajdonképpen jelentetnek ki az Isten dolgai*, *Gen. 3. 8. &c. Fel. 1.* A' borjuknak öntésében is az Israel nem tulajdonképpen ábrázolta ki az Istent, s-még-is bálványozoknak mondgya az Isten, *Exod. 32. 4. &c.* 2. Sem tulajdonképpen, sem külső hasonlatosság szerént, nem szabad az Istent ki ábrázoloi. *Deut. 4. 15. Esa. 40. 25. Mihez hasonlatokat engemet azt mondgya az Ur?* 3. Az Istennek dolgait nem képekben

ben kell ki ábrázoloi, hanem az Evangeliumnak tiszta prädikálásában. *Rom. 15. 4. Job. 5. 39.* Melytől tisztítottok, azért hívjátok a' képeket a' kölség *Bibliájának* úgy vakittyátok meg szegényeket, *Matth. 23 13. 16.* 4. A' locufokat is értetlenül citálod: mert *Gen. 3. v. 8.* Istennek szózatjárul vagy on emlékezet, nem Istennek ábrázatjárul. Iákób sem támogattya képeidet. *Gen. 28. 13.* (1) Mert ott semmi ábrázatrul nincsen emlékezet. (2) Mert az Istent, Iákób álmában látta, Ti pedig éjjel, nappal írjátok s tisztelitek a' képeket. (3) Mert ha Istent Iákóbnak szabad volt volna is ki-ábrázoloi: (mely távol légyen) de annak utánna Isten azt meg-tiltotta, *Deut. 4. 15. &c.* A' több locusokra is elég eza' mit szollék.

III. Mivel azt tanittuk s-mutatjuk meg Sz. Pálból, hogy az Vj Romaiak az Istent függővé téstik a' jó-cselekedetekre &c. nézve, arra mond, p. 86. Ez-

Zelmutatja meg az ideilen tanító, hogy Bellarminust nem olvasta. &c. Fel. 1. Ideilen az, a ki Bellarminusban nem olvasta azt, hogy a jószágos cselekedetek okai a meg-igazulásnak, lib. 4. cap. 18. de Justific. f. micsoda ez? nem függése Istennek a jó cselekedetektől? 2. Olvastam Bellarminust az el-választásnak okául, melyben velünk tartja. Tom. 4. lib. 2. cap. 10. f. azért nem cáptáltam; hanem az Tridentinomi Conciliumot, ki az hathato el-hívást és megfűszertetést az embernek szabad akarattában állatja lenni; Sess. 6. can. 4. s és így függővé teszi a senkitől nem függő mindenható Istent. 3. Az el-választást, a Iesus Christus vízi végben mint az időveségnek egyedül való auctora. Aff. 4. 12. nem a jó cselekedetek, kik az el-választottakban gyümölcsei a hitnek, f. nem érdemi okai az időveségnek, Jac. 2. 18. &c. 4. Ha mégis Isten a jó cselekedetek által a végben vinni az el-

az el-választást; tehát a jó cselekedetek indítottak Istent az el-választásra, nem az Istennek szabados jó-akarattya Rom. 9. 15. &c.

A Képeknek f. Kereszteknek imádasáról.

IV. EL-hagyá a dolgot, igazságomért hitetlenez. p. 89. Az Angyalok, a meg-holtak, az Ostyák a maradványok imádasát hitetlenül fogja veánk, &c. Fel. 1. Ennem fogom hitetlenül rejátok; hanem a Tridentinomi Conciliumnak parancsolatából tanuliam, Sess. 25. Mandat. inquit, Sancta Synodus, imprimis de Sanctorum intercessione, invocatione, reliquiarum honore, &c. fideles diligenter instruant, hallodé ki parancsollya! a mellyet így magyaráz Bellarminus, a Szenteknek képeit nem csak törvényt szerént, hanem tulajdon magoké-

ban-is imádni kell, lib. 2. cap. 27. de Imagin. tehát imadgyátok magokat a Szenteket. Es ugyan Bellarminus, így szól: *Mert minden keresztes imádunk, mivel minden keresztes képi az igaz keresztesnek, melyen a Christus fűgött.* lib. 2. cap. 30. de Cruce. De még nagyobb mond Thamás; *Annak testünk, u m. Isteni tisztelget, a kiből idvességünk felől való remenségünket helyhezsettük. De a Christus keresztes fájában helyhezsettük. Azért annak Isteni tisztelget testünk,* part. 3. quæst. 25. art. 4. 2. A Mitét-is imadgyátok, a Tridentinumi Concilium végezéséből: *Latria cultum, qui verò Deo deletur huic Sanctissimo Sacramento in veneratione exhibent,* &c. 3. Az Angyalokat-is minden Szentekkel imadgyátok a Litániákban. Nem én fogom hát rejátok, a mire minket írástokban magatok gyakorlásból tanulunk, és így azok hitetlenek nem én.

V. Azt-is mondám Sz. Pállal, hogy az El-választottak ki nem eshetnek az Istennek kegyelméből, és bizonyosok idvességek felől; melyre ő mond, p. 89 *Hitetlenül fogja az tis rejánk, mintha Isten meg-csalatkoznék a választottakban.* &c. Fel. 1. Ezt-is a Trid. Concilium mondgya, Sess. 6. cap. 13. can. 16. *Si quis dixerit hominem renatum, & justificatum teneri ex fide ad credendum se certo esse in numero predestinatorum anathema esto, & Can. 16. ibid. Si quis usque in finem perseverantia donum se certo habiturum dixerit, anathema sit.* Ládd itt-is kinek szemében mozgatod a gerendát, s kit hitetlenesz. A mivel mented Conciliomodát, pag. 89. 90. semmire való: a Concilium, úgy mond, *csak azt akarja a Sz. Pál szava után, hogy maga magát senki meg ne ítélje; hanem az Istenre bádgya idvességét.* Fel. 1. Annaka Conciliumnak semmi közü nem volt a Sz. Pallal

ezt mondá Dudichiusok. 2. Ha senki-
nek nem kell magát meg-ítélai, miért
hát hogy a' Concilium, az embernek
szabad akarattában helyhezteni, az Iste-
nnek hivogato kegyelmének vételét,
s-meg-vetését; *Sess. 6. cap. 13. can. 4.*
3. Mi az Istenre hadgyuk idvességünket,
ki minket a' Iesus Christusért idvezit; de
bizonyyal-is hiszszük, hogy idvezülünk
Szent Pállal, *2. Tim. 1. 12.* mely min-
den választottaké, *2. Tim. 4. 8.*

VI. SzPált *idétlenül* citálad. *1. Cor.*
4. v. 4. 1. Mert Szent Pál nem kételke-
dett ott idvességében, hanem a' cele-
kedetek által valo meg-igazulását ta-
gadgya. Lásd *Philip. 3. 9.* 2. Szents
Pál szoll az Apostoli tisztiról, mellyre
jó lelki isméréssel véghez vitt, mellyért
nem vádoltatik lelkében. Immár, mi-
ért inted Tisztel. SZENDREI GYÖRGY
Vramat, p. 90. *hogy engemet meg-in-*
tsen, &c. Bár ne tég Te a' miéinknek
admonitior; mert ha én (vagy más) olly
idétle-

idétlenül próbáltam volna a' Romai Sz-
levélből vallásomat, mint Te a' Gönezi
Chronikából meg-intettek volna; és
írásomat világra bocsátani, nem enged-
ték volna. Tégedet kellett volna a' *Pro-*
vincialisodnak meg-inteni, hogy más-
szor az Auth. orokat jobban meg-olvassad
s-ugy citáld. s-a' Chronikát le-tedd.
mikor vallásodat akared állatni. De ré-
gen meg-engedték néktek a' Chroniká-
zást, még a' *Három idvességtelen Kér-*
déseknek írásakor: kiből is csak Chroni-
ká(z).

IV. R E S Z.

A. Teremtésről.

1. **H**ogy a' Misélő Papör az VI Ro-
maiaknál Teremtőnek higgyék
meg-mutatván, *Gabriel Biel*ből, így
szoll. p. 91. *Gabriel Biel* után. nagy
Bialszarvát mutatva *Némethi, &c.*
H6 bel

Fel. 1. Ha nékem szarvam vagyón. nem Bial szarv az (mert Bialnak valo ez ok-talan szarv) hanem Idveféségnek szar-va az, a' Iesus Christus, melly az igaz Romai Ecclesiában fel-emeltetett. Rom. 1. v. 2. 3. mellyel ki-is öklelé-lek a' Romai régi Ecclesiából, s-a gye-pün kívül heversz. 2. Ha nékem Bial szarvam vagyón, bizony meg-öklelem, mind Gabriel Bielt, s mind a' Trident. Conciliumot, kik a' Misélő Papot. Chri-stus Teremtőjének mondgyák: Biel, qui me, inquit, creavit sine me, nunc creatur a me. In expos. can Missz lech. 3. Melly a' Conciliumnak-is elméje, s végezése. Sess. 3. can. 3. 4. Ne mond hát azt, p. 9. Káromolja Németzi az mit nem ért. mint ha több Teremtőt tartanánk Istennel: hogy im, csak ez kö-zo az Isteni mindenhatóságnak az oltá-ri Szentségben a' Papista Pap. &c. Fel. 1. Ertem Bielt: mert, te-is esz-közkeppen Teremtőnek mondod a' Mi-sés pap

fés papot; jól lehet a' teremtés ez közt nem esmér, mint Isteni mindenhatósá-got kíváno munka. 2. Méltóságosb te-hát a' Misés Pap a' Iesufnál, ha az Oltári szentségekben eszközkeppen teremti a' Iesus Christust: mert az eszköz mélto-ságosb a' dolognál, melly az eszköz al-tal készítettetik, a' mennyiben a' főbb-okkal concurrál. 3. Nem papod tehát néked a' Iesus Christus ha a' Misében teremtetik, és itt a' földön vagyón, Heb. 8. v. 4. 4. A' Misés pap maga teremti tehát magának Christust, mint a' Balvá-nyozok, magoknak Istent fábol. Esa. 44. 14-16.

II. Hogy a' Misés papról le ne vohas-suka a' Teremtői nevet. mond p. 92. Il-lyen eszközös tisztire nézve Sz. Pál-is mások idvezítőjének mondgya Timo-theust, 1. Tim. 4. 16. Nő-már károms-kodgyál itt-is; hogy Szent Pálnak nem csak egy idvezítője vagyón. Fel. 1. Sz. Pál nem misés pap volt: mert ő a' Iesus

Christusnak egyszer való aldozattyával megelégedett, *Hebr. 9. 24—28. 2.* Idétlenül zavarod össze a Teremtésnek munkáját az Idvességnek munkájával: mert a Teremtés eszközöket nem ismer Istenek kívül, *Gen. 1. 1. Ps. 124. 6.* De az Idvességre ródelt Iste eszközöket; tudni illik, a Iesus Christus, az Igének halgatása, Hit, &c. 3. Sz. Pál nem mongya magát Idvezítőnek; sem Timotheus maga idvezítőjének; hanem hogy űk az Isten idvesség hozó igéjének hirdetőse által, meg-tarttyák az üdvözülendőket; de azt a Szentléleknek, nem magoknak tulajdonitták, *2. Cor. 5. 19. 1. Cor. 3. 7. 5.* Nem volt tehát Szent Pálnak több Idvezítője a Iesus Christusnál, *1. Cor. 1. v. 30. Phil. 3. 9.*

Az Isteni Gondviselésről.

I. **H**ogy azt irtam, mi az Isteni gondviseléssel Szent Pállal megeléged-

szünk; de űk a minden Szenteknek is ajánlyák magokat, mond p. 53. Czégéres hamisság mint hamis, az Istennek gondviselésével meg nem elégednénk, hogy im az Istennek Sz. *Anna Patrona Hungaria, &c.* Fel. 1. Ha czégéres hamisság, nem miyénk, hanem töltek tanultuk: mert Ti, Országunkat a Bóldog Szűz gondviselése alá ajánlyátok: mely czégéit így téhen ki Gabriel: *Confugimus primò ad Beatam Virginem cœlorum Reginam, cui Rex Regum, dimidium Regni sui dedit: in Can. Missæ lect. 30. 2.* Mi a B. Szűzet Patronánknak nem tarttyuk: mert ha az Vré az egész föld, *Psal. 24.* bizony a mi Országunknak is Patronussa az Isten önnön maga; *Psal. 37. 3.* 3. Nem igaz Magyar lehetcz: mert a régi Magyarok Erdélyből ki akarván jöni Délszélől: csak az Isten patrocíniuma alá ajánlák magokat, s ő-felségétől kérek Magyar-országot, háromszor *Deus* kiáltván

kiáltván, a honnét *Dés*-is neveztetik, azt mondgya a *Chronika*, p. 151. ann. 888. Hanem mikor a Papák magvait kezdék hitegetni Magyar-országban, úgy rendelék a Boldog Szűzet *Szent István Király* akarattjából Magyar-ország *Patronájának*, Benedeket ismét, Magyar-ország *Prokátorának*, azt írja *Ferrarius in Histor. de rebus Hung.* Nékünk pedig több Prokátorunk nincsen a *Iesus Christ* usnál, *Rom. 8. 34. és 1. Jan. 2. 1.*

II. Odább mégyen, 's-a' Szenteket is Papistává akarja tenni s mond, p. 94. *Ertelesen Németbi! hitetlennek akarnát tenni Sz. Jákóbot-is ki az Angyaloktól-is áldást kért. Genes. 48. 16. &c.* Fel. 1. Ertelemmel mondom, hogy ha Iákób Istenen kívül az Angyaloktól kért áldást, átok volt Szent Pál mondása szerént: *Gal. 1. 8. és Jer. 17. 5* 2. De távol légyen én tüllem, hogy Iákóbot hitetlenné tenném: mert tudom

dom, hogy Iákób a *Iesus Christ* ustól kért áldást: ki az 31-dik részben Iehovának mondatik, mely lemmi teremtetett állatnak nem adatik, *Esa 42. 8.* Szent Iános-is *cap. 1. 4. a' Hét Lelkeken a' Sz. Lélek Istent érti*, kiaz ő sok-féle munkaira neveztetik úgy, lásd *Apoc. 4. v. 5.* Nem én részem azért hitetlenné ezeket a' Szenteket: hanem a' kik azokat az Istentől az Angyalokhoz igazították.

III. Ha pedig Athanásius a' B. Szűzet imádta-is, a' mint mondod. p. 96. de ugyan nem jó ki onnét ez: *ez volna ám az igaz Romai vallás?* 1. Mert, nem Athanásius volt fundálója a' régi Romai Ecclesiának, hanem Szent Pál. 2. Mert, ha Athanásius úgy imádta a' Boldog Szűzet, nem a' Szent Páltul prédikállott Evangeliumot prédikálta, és így atok volt, *Gal. 1. v. 8.* 3. Mert. Calvinus nem azért mondgya Athanásius igaz vallásának, *lib. 4. cap. 9. n. 13.* hogy a' Boldog Szűzet imádta; hanem, hogy

hogy az eretnekeket meg-czáfolta a' Sz. írásból. 4. Nem hiszem, hogy Athanasius szavait citálnád. (1) Mert Calvinus az ő szavait nem nem citállya. (2) a' Chronika azt írja, hogy Athanasius élt *ann. 342.* a' Boldog Szűzet pedig segítségre kezdette hívni *Per. Fullo ann. 475* Forditts azért a' Magyar pénzt, s mindgyárt meg látod, hogy *ny. vallásod.*

V. R E S Z.

A' Törvényről.

I. I T T mindeneket ő őszve zürvén, az én igaz Consequentiámat meg sem meri illetni, hanem, hogy másodszor a' Szentek segítségül való hívásáról szólottam, arra mond p. 98. *mint ha Sz. Pál is a' Romai Szent embereket segítségül híván, Isten gyaránt tartotta volna, Rom. 15. 30.* Fel. Ne tedd Szent Pált is Pápiává: *mert Romai ő nem nem*

nem Pápai. (1) Mert, Szent Pál halgatoinak könyörgésbéli segítségüket kívánván, nem illeti őket Isteni tisztelet; mint ti a' Szenteket. (2) Mert, mi-is egy-mást segittyük könyörgésünk által ez életben, *Iac. 5. 14.* de egy-mást Isteneknek nem tartjuk.

II. Azt is értetlenségnek mondgya az idétlen Doctor, hogy azt mondgyuk: többször hívák, úgy mond, *segítségül a' Szenteket, mint az Istent a' Litániában, p. 99.* Fel. Bizony többször (1) Mert a' Litániának csak azelein s utolján említitek az Istent, a' többiben, mind a' Szenteknek imádkoztok. (2) Mert az öreg olvasón 150. *Ave. Mariát, 15. Mi Atyánkat* mondotok, azért többször hívátok a' Szenteket segítségül mint az Istent, mint hogy többen is vannak ők.

III. Az Óra-pronobis-fal, pag. 99. magadat árulod el, mert ha Christus Tanítványa vagy, meg-kellert tanulnod,

nod, hogy csak Iesus esedezik mi éretünk, azért nincs semmi kárhoztatásunk *Rom. 8. 3. 34. 1. Joh. 2. 1.* Mert ő benne nyugott meg Isten, *2. Cor. 5. v. 19.* Nem excipialhatcz Esaiásra is: mert, *c. 45. 8.* Esaiás nem folyamodik az éghez az Izraelitákkal, kik az égnek sereginek szolgálnak, *Ierem. 19. 13. & 2. 2.* hanem az Istennek szavait teszi le, a népnek szabadítása felől: *eghét harmatozatok onnét feljül, én Ur teremtettem azt.* A Szent Pál keszkenőjét sem imádták az Ephesumbéliek, hanem csak a betegekhez elvitték, melly jele volt az Isteni meggyógyító erőnek, melly által a Szent Pál csudákat cselékedett, *1. Th. 19.* Nincs azért semmi közöd a Sz. Pál keszkenőjéhez: mert azt nem imádták, mint ti a maradványokat: *Salve Sancta facies impressa panniculo. &c.* Ektelen dologra tanítod a kölséget, mikor így szolysz, p. 100. Közülünk is némelyek csak úgy szolván a dárda-hoz, melynek

közi volt a Christus oldalához. Fel. 1. Közi volt Szent Pálnak az ő keszkenőjéhez: de hol hívták segítségre a Romai és Ephesumbéli hiekek, mint ti a Dárdát, *Boldog dárda,* úgy mond, a te általad, által szegezeteknek szerelmével minket sebesíts meg. 2. Ha mind azokat segítségül hivattyátok a szegény kölséggel, a mihez a I. Christusnak közi volt, éppen Bálványozokká teszitek őket: mert a szamar felől is azt mondgyák a Tanítványok: *Dominus his opus habet. Matth. 21. v. 3.* Meggondold mit írtz.

IV. Hogy Szent Pállal a Törvénynek tökéletes betöltését tagadgyukmond, p. 100. Ezen nagyoktatannul akadoz, mint hogy azt is lehetetlennek itéli, hogy a Keresztény ember Isten segítségéből a törvényt betölthesse, &c. Fel. 1. Oktalankodik tehát Szent Pál, mi így szoll: *nincsen nekem igazságom, mely a törvényből volna. Phil. 3. 9. 2.*

Igazán oktalankodik az, ki addig akadoz a' törvény bé-töltésén, hogy magát a' kegyelemből ki-éjti, *Gal. 5. v. 4. 3.* Nem az én szavamát szolled: mert azt állattuk mi, hogy a' Szent Lélek kegyelme által az életréli tökéletesség szerint az Istennek törvényének engedelmeskedünk, melyet a' Iesus Christus éreztünk b'-töltött, *Rom. 8. 2-4. 4.* A' melly locusokat citálz a' Szentek Törvénybéli tökéletességeknél állatására, azok tégedet nem legitnek: mert, nem mondatnak *magokra* nézve *tökéleteseknek*, hanem *másokra* nézve, ugyan kik másokra nézve fedhetetlenül igyekeztenek élni, de ugyan nem töltötték bé a' törvényt: mert, hogy csak *Ezechiásról* szolliak, volt ő benne fel-felvalkodás s kevélység, láld *Esa. 38. 39.*

V. De nagyobbbat mond p. 101. *Sőt,* úgy mond, az Istennek parancsolattya felett való jot-is törtek, *1. Cor. 15. 10. Rom. 9. 3. Fel. 1.* Itt nem csak Szent Pálnak;

Pálnak; de még a' Iesus Christusnak-is ellene mond, ki így szól: *Ha mindene- ket meg-cselekednétek is, a' mellyek nek- tek parancsolatnak, azt mondgjátok haszontalan szolgák vagyunk: mert a' mit kellett cselekednünk, azt cseleked- tük, Luc. 17. 10.* Te pedig azt mon- dod, a' parancsolatok felett való jókatis tehettek: s-így czáfolod meg édes Me- sterünket: mert nem vagy ő. Felsége Tanítványa. A' locusokat nem érted.

A' Bűnről.

I. Szent Pál minden embereket bű- nősuak mond, *Rom. 5.* de ők a' B. Százet bűnnélkül mondgják lenni, mint meg-mutattam, s-azért szoll így, p. 102. *Hamissan mondgya Németbi,* hogy a' Papista Ecclesiának lelke veszté- se alatt kell binni. *Éc.* Vajigazán mon- dom. 1. Mert ti tanítványtok, hogy ma- gula nélkül születtetett; s-azért-is szent- telitek

telitek szülerésének Innevét, de talem,
nem olvastad *Bellar. lib. 3. cap. 10. de
cultu Sanct.* 2. Mért VII. Alexander
azt meg-erősítette, azért lelked vesze-
tése alatt tartozol hinni: mert az ő vé-
gezésének alája vettettel, s magad is
átok alatt tartod a' Pápák rendelését,
pag. 11. Ez is azért intem itt a' Cassai
Pápi-*stákat*, mint te a' Gönczietek. p.
102. *Meg-tanulhattyátok Cassai Pápi-
sták csak ez egy Pápai meltoságnak kisé-
sebbiséértis mennyit kell hinnetek ez új
Proba-Kövesnek.*

II. Hogy Szent Pállal minden bűnt
halálosnak hiszünk természetire nézve,
arra mond, p. 102. *Szent Pálra is ha-
misan fogja, mint ha minden bűnt ha-
lalosnak mondana, Rom. 5. 12. Fel. 1.*
Igazán tanítom Szent Pállal, s nem fo-
gom rá: mert ő így szoll, *egy ember
által jött e világra a' bűn és a' bűnért a'
halál, Rom. 5. 12. és a' bűnnek földgya
az halál, Rom. 6. 23. Te hamisítod*
azért

azért Szent Pált, s nem én. 2. *Ha az
igaz is el-esik napjában*, a' mint mon-
dod tehát (1) halálosképpen esnek el,
ha az Vt kezén nem tartaná, *Psal. 34.
v. 24.* (2) Nem törheti bé az Isten-
nek törvényét (3) Ha az igaznak bü-
ne olyan mint a' szálka, mint a' csepű,
és mint a' szunyog, mint mondod, *pag.
113.* bizony halálos; mert mind a' szu-
nyog, mind a' szálka, mind a' csepű meg-
fojthat, mint szintén hogy a' gerenda és
a' Teve meg-ölhet. Hogy pedig p. 103.
így szollasz: *Nem ilyen halálosok, u. m.
az hirtelen indulatok, ez idétlenség.*
x. Mert én a' gonosz kívánságokat mon-
dom Szent Pállal halálosnak, mivel a'
törvény ellen vagyok, *Rom. 7. 7. 2.*
A' hirtelen indulatok, ha az emberé,
s azok bangyönyörködik halálosok, *Pf.
19. 13.* ha pedig az Ördög önti hirtel-
en az ember szívében, s azzal meg nem
edgyez, Isten azt az Ördögnek tulajdo-
sítja, a' kinek rájzattya, *Rom. 7. 20.*

É. e. S. ez volna ám az Romai Apostoli vallás.

III. Hogy Szent Pállal a' bűnnek bocsánattját Istennek tulajdonittjuk, Rom. 5. 1. mond p. 104. *A' bűnnek bocsánattját-is éppen csak a' Christustul várjuk, de eszközök által, 2. Cor. 5. 18. &c. ezeket Németi keresd fel, s' ne káromkodgyál. Fel. 1. Káromkodik az, a' ki mind a' Teremtésben, mind a' bűnnek bocsánattjában az Isten mellé eszközt ragaszt; mert ezek Isteni munkák, Rom. 4. 6, 7. 2. Ha csak a' Christustul várjátok bűnötök bocsánattját, miért toldgyátok oda az eszközöket, hiszen nem volt senki, ki a' Christussal szennvedett volna a' bűnért, Esa. 63. 3. & Rom. 8. 2, 3, 4. Szent Péter-is más eszközt a' Iesus Christus vérén kívül nem ílmér, 1. Pet. 3. 19. 3. Meg-kerestem a' tülled értetlenül citált locustokat; de azok nem tanították a' bűn bocsátásnak eszközeit; hanem az igaz poenitentia-*

sartás

sartás által meg-tért emberben meg-ki-vánando birnek gyümölcsét mutogat-tyák. A' Szent Pált, 2. Cor. 5. 18. sem-mire nem érted: mert ő az Evangelio-mot meg engeszteltetésnek szolgál-tyának mondgya, nem azért, mint ha a' bűn bocsátásnak eszköze volna; ha-nem hogy az Evangeliomban prädikál-tatik, hogy a' Christus a' mi bűneinkért békéltetessen eleget tölt, Rom. 8. 2, 3, 4. Ez volna ám a' Romai Apostoli vallás!

IV. Mivel igen tudatlan Szent irás magyarázó, így szoll p. 104. *Igy békéltetd, úgy mond, a' Szent Pál mondá-sát, Rom. 11. 6. a' Szent Jakabéval, Jac 2. 24. noha az is hamisan fordítot-tatok a' Magyar Bibliátokban, É. e. F. I. A' Szent Pál és Szent Jakabot bár ne békéltetd öszve, mert meg-edgyeztek ök egy-mással mindenkor, Te pedig ed-gyikkel-is nem edgyeslsz: Mert a' Szent Pál az Isten előtt való meg-igazulással szoll; Szent Jakab pedig az emberek*

I 2

előtt

előtt való igazulástul, azaz, azon Isten előtt való igazulásnak, cselekedetek által való meg-mutatásául. 2. Miért hamissolsz, míg meg nem érted igyűnket. (1) a' mi fordítónk a' δικαιστον-t: nem azért fordította így: *esmeretetik*, mint-ha nem értette volna azt: hanem azért, hogy annak igaz értelmét ki fejezné, mely szo Szent Iakabnál másképpen vétetettik, s másképpen Szent Pálnál, mint meg-mutattam. (2) Ez a' szo δικαιστον, meg-igazittatik, mivel a' Polgári széktől vétetettik, tulajdonképpen annyit télsen, mint igaznak *esmeretetik*, abban a' dologban, a' kivel galaki vádoltatik.

V. 3. Tudczé tudatlan Doctör görögül? Nem itilem: mert ez a' szo δικαιωω, azt is télszi, *justum puto, judico, censeo*: Sophoel. in Ajace: μεδὲν δικαιωῶ, &c. *non censere principes esse audiendos.* & Herodo: δικαιωσαι αἰνῶματι σου, *censent Egyptii sacrificare.*

Hallodé

Hallodé ezeket öreg! 4. Nagy Isten ellen való dolog tehát, hogy így szollasz p. 105. *A' Calvinista Biblia hamiságát fedezgeti a' csinált szakáll.* Fel. 1. Kál tomkodás ez, mert a' mi Bibliánk az Isten könyve, melyhez mi szakált árok alatt nem toldunk; hanem ti fűztétek a' Traditioknak szakállát az Istennek beszédéhez. 2. Ha a' mi Bibliánk azért hamis; hogy a' Sido f. Görög nyelvnek *dialecticus* szerént *ad literam*, nem fordíthatott; tehát minden nyelveken lévő Bibliák mind hamisak lesznek: mert csak egy Nemzet is az ő nyelvén a' Sido f. Görög szonak erejét berű szerént ki nem mondhatya. 3. Vajha fel forgnának Kálditól fordított Magyar Bibliákat, bizony ezerni ezer helyen meg hamisíthatnok fordítását! vedd ki azért a' Gerendát a' Káldi szeméből.

VI. A' bűn bocsánatot az *Indulgentiákhoz* köti s. mond. p. 105. 106. Az *indulgentiákból is mutogattya Nemeishi*

nem régi voltát vallásának. &c. Fel.

1. Az Indulgentiákból a' Te vallásodnak

újtságát mutogatom; mert a' régi Ro-

mai Apostoli Ecclesiában nem volt, a'

mijénkben-is nincs. Ezért régi a' mi

Vallásunk. 2. Vj vallásod az Indulgen-

tiákra: mert Urban Pápa találta; azt

mondgya a' Chronika, ad ann. 1087.

3. Nem-is 1517-ben támadott a' Cal-

vinus vallása: mert Sz. Pál idejében-is

volt, mint meg-mutattam; hanem ak-

kor kezdetett Lutter és Calvinus által

üzettetni a' Papistai terétség a' mikor az

indulgentiák ellen kezdettek állani,

hogy a' Sz. Pál vallása tündöklene. 4.

Hogy pedig azok a' jó lelkű Reformáto-

rorok a' Cassai és Pataki Kalendárium-ból

ki-hagyattanak, azért Vallásunk nem új;

mert mi nem Kalendárium-ból próbál-

lyuk vallásunkat, mint te, p. 153. ha-

nem a' Szent írásból. 5. Talán a' te

instantiádra hagyták el azokból a' Ka-

lendáriumból: hogy az 1517. éfztendő

rajban

rajban lőtt dolgokat a' Chronikákból fel

ne keressék, mellyben csak Helveciá-

ban c c x x. két száz husz ezer aranyat

tsalt Sampsferi nevű Barát az Indulgen-

tiákkal, kinek ellene állott Zvingliu.

6. Nem hagyta el a' Gönczi Chronika a'

Reformator Lútherust ad ann. 1517.

Luther Márton ellene támadta a' Pápa

búcsujának, ki meg-bizonyítja, hogy

azok mind tiszta hazugságok volná-

nak; azt-is meg-bizonyítja, hogy a' Pá-

pa tévelygene minden Püspökökkel, ba-

rátival és Pápiával össze: Azért Lute-

ther Márton a' ki az Evangéliumot ís-

met a' világosságra hozá, s-igyszaggat-

tam ki Kalendariomos és Chronikás

vallásodnak szakállát.

VII. A' Sz. Pált-is Indulgentiásnak

tétfi s-mond, p. 107. Az indulgentiát a'

búcsut &c. elkövette a' Sz. Pális 2. Cor.

2. 10. Fel. 1. Ne keverd Sz. Pált az In-

dulgentiákban: (1) Mert, Sz Pál a' Iesus

Christusban várta bűne bocsánatját,

Phil. 3. 9. Rom. 8. 2--4. (2) Mert, Vrbán Pápa találta; a' Búcsu járásáig penig a' képekhez és maradványokhoz találta; tok, an. 600. (3) Sz. Pál mikor így szól: A' kinek penig ti meg-engedek, én is meg-engedek, &c. nem szól olyan bűnnek meg-bosátásául a' minéműt ti állattok; hanem olyanrul, mellyel minden Christus tanítványának az ő felebarátságának meg kell engedni az elle- ne tött fogyatkozásokat, Luc. 17. 3, 4. 3. Nem is szól a' bűnnek büntetésének meg-engedéséről: mert mikor Isten a' bűnöket meg-engedi, azoknak bünte- tését meg-engedi, Rom. 8. 1. Ez vol- na ám a' Romai igaz Apostoli vallás.

VI. R E S Z.

Az Evangéliomról.

I. I T T azt mutattam-meg, hogy a' Je-
sus Christus Papságát le-vonnyák
az Vj

az Vj) Romaiak a' Misében, melyre így szoll, p. 108. Ertetlen Némeszbi tudodé micsoda a' Mise, &c. tanuld-meg ha Istened vagyon Szent Páltul, &c. Fel. 1. Tudatlan Doctor tudom micsoda a' Mise; mert így szoll Bellarminus: *Sacrificium Missae proprie consistit in oblatione corporis & sanguinis Domini quae à Sacerdote fit.* lib. 1. cap. 1. de Miss. Ládd hogy nem tudod Te micsoda a' Te Miséd: mert azt mondod, hogy a' Christus kín-szenvedésének ki-képzése; Bel- larminus penig, a' Christus testének és vérének a' Pap által való meg-áldozta- tásának mondgya: idétlenség ám ezt nem tudni; sőt magad is így könyörögsz a' Mise alatt, hogy az áldozat gyümölcse legyen: *Menybéli Atya, &c. ezére a' te véretlen és minden-napi áldozatodért, mellyben neked, &c. bé-mu- rattatik a' kenyér és bor színe alatt a' te Szent Fiad; nem csak az ő kín-szenve- désének és halálának emlékezetire, &c.*

Három Idv. Kérd. Szent Pál pedig az Vr-vacsoráját csak a Christus halálának emlékeztetire izogáltatta ki, 1. Cor. 11. 2. Rajtad esik azért nem csak a' Sz. Pál átka, Gal. 1. 8. hanem még a' Trid. Conciliumé is, hogy az Vr-vacsoráját öszve zűröd a' Misével. *Si quis dixerit in Missa non offerri Deo verum & proprium Sacrisu, aut quod offerri nō sit aliud quā nobis Christum ad manducandum dari, anathema sit.* Seff. 22. cap. 9. can. 1.

II. Tovább még is nem érted a' Iesus Christus Papságát: Melchisédek rendi szerént való Papnak mondatik a' Iesus Christus: mert több Papot nem esmér utánna, s azért is mondatik örökké való Papnak, Psal 110. Heb. 7. 11. Nem papotok azért néktek, kik Misés, s áldozó papoknak tartályatók magatokat: mert edgy áldozatiyával tökéletessékké tört az ővéit. Heb. 10. 14. Ha pedig te is Pap vagy, nem csak a' Christus lézen Melchisédek rendi szerént való Pap.
Heb.

Heb. 7. 11. Nem úgy vötrék háta' Sz. Pál Ecclesiáiban, az Vr-vacsorájában a' Iesus Christust Szájjal mint ti adgyátok; hanem *hittel*, Gal. 2. 20. melyet magyaráz Idvezitőnk, Ioh. 6. 35. *En vagyok az életnek kenyere, a' ki én hozzaám jő meg nem éhezik, és a' ki hiszzen én bennem meg nem szomjuhozik, s ez volna ám az igaz Romai vallás!*

III. Hogy a' Iesus Christussal meg ne elégedgyenek, maga szavaiból is meg-tetozik, pag. 109, 110. *Magunk mig a' Christusban nem oltatunk, semmit nem érdemlünk*, Eph. 2. 3. Rom. 11. 22. &c. *De a' Christusban oltatván sokat érdemlünk*, &c. Fel. 1. Sz. Pál a' Iesus életét élte, Gal. 2. 20. mégis azt mondgya hogy, *nincs én ki törvénybeli igazsága*, Phil. 3. 9. 2. A' ki érdemes cselekedetiben bizik, az nem oltatik bé a' Christusban; hanem haszontalanná tétetik és a' kegyelmből ki-esik, Gal. 5. 4. azért te is a' Christust ul sem-

mit nem érdemlesz. 3. A' mikor a' hie-
vek a' Iesus Christusban bé-oltatnak is,
nem magok, hanem a' Christus érdemel-
nékiek: *mert a' Iesus Christus él ő ben-
nek*, Gal. 2. 20. a' kiért Isten ad nekünk
lelki és testi jokat, *Rom. 8. 32.* A' citált
locusok is nem segillik vallásodat: *mert*
2. Thess. 1. 5. olly méltoságrul szoll, a'
melly Isten kegyelméből adatik, *v. 11.*
A' több locusokra is érd-meg ezzel.

I V. Mivel az Evangeliomot ki-teke-
rém kezéből a' Sátánnak mond p. 110.
111. *Látod Németi, hogy az igaz ré-
gi Romai Szent Hitünk ellen akar-me-
nyiszer mondja a' Sátán, Scriptum*
*est, ottan mindigárt a' Christussal fe-
lelhetünk, rursum scriptum est, &c.* Fel
I. Nem a' régi Apostoli hiten lévő Ro-
mai Hit ellen citáltam a' Szent írást; ha-
nem az Vy-Romai Hit ellen. 2. Mutasd
Vy-proba kövedben, hol citáltál a' Sz.
Pál leveléből ellenem, mint a' Iesus
Christus a' Sátán ellen a' Szent írásból.

3. Ci-

3. Citáltál ellenem, nem Szent írást,
hanem Conciliumokat és Szent Atyákat
nagy időtlenül: azért én mondhatom
édes Iesusommal te ellened: *Scriptum*
est Epistola ad Romanos. 4. Mellyi-
künk citálta Sátán modra a' Szent írást,
meg-tetozik ha olvasás Vy-Proba kö-
vedet, mellyben el-kerülőd az Írásnak
erejét. 5. Nem minket mond a' Chro-
nika *Tojományosoknak*, hanem titeket,
kik a' Pápáktul bocsáttartatok, p. 88.

A' Hitrúl.

I. A' Iralugordván a' *Hathato el-bi-
vatal*, a' Hitnek csak edgyik
ágazattyát illeti, a' hol azt állattuk Sz.
Pállal, hogy a' választottak vég-képpen
az Isten kegyelméből ki nem eshetnek;
melly ellen citállya Szent Pált s-mond,
p. 112. a' *Hit által állasz, meg-lásd;*
mert neked is nem kedvez, &c. Fel.
I. Igazán szakáltalanul, Te hagyd Sz.

17

Pál

Pál szavait, s nem én : mert efféle inté-
sek nem arra valok Szent Pálnál, hogy a'
választottak ki-eshetnek az Isten kegyel-
méből; hanem hogy meg-tilcsa halga-
toit az ő magok erejében való bizako-
dástul. 2. Félni kell minden választot-
taknak, de fíni félelemmel, hogy vala-
miképpen édes Istenét meg ne bántsák;
mely félelem ki nem éjti őket Isten ke-
gyelméből. 3. Nem érted a' Sidoknak
résztzerént való meg-vettetések, *Rom*
11. 20: mert a' természet szerént való
ágak (a' Sidok) nem estenek ki mind,
az Isten kegyelméből vég-képpen a' kik
választottak voltak, *Rom. 11. v. 2--5*.
Nem vetette el Isten az ő népét, melyet
örökkül fogva ismért, &c. S-ez volna
ám az Apostoli igaz Romai vallás.

II. Mit habozsz ha igaz Romai vagy,
p. 113. Felünk, nem az Isten igeretire
nézve, hanem a' mi gyarloságunkra
nézve, &c. Fel. Most erősítet azt,
a' mit tagadál: *az Isten decretumát*
nem

nem térszed hijába-valová. Vaj ázzá
térszed. 1. Mert a' te gyarloságoddal,
s változóságoddal az Isten igeretét meg-
akarod erőteleníteni, ki ellen szoll Sz.
Pál, *Rom. 3. 3. vallyon az azoknak hi-*
telességek az Istennek igeretiben való
őköltettségét hijába valóvá tette?
2. Az emberi erőtelenség nem térszi ké-
zelkedőkké a' választottakat; sőt inkább
erősíti: *mert az Istennek ereje erőte-*
lenség által végez tetik-el, 2. *Cor. 12. 9*
3. A' Sziv-is vizsgálhatatlan emberre
nézve; de a' Szentlélek a' mi lelkünkkel
el-hiteti azt, hogy mi Isten fia lévén,
soha Isten kegyelméből ki nem eshetünk
Rom. 8. 16. 34. &c. S-ez volna ám az
igaz Apostoli Romai vallás!

III. Mely igen ragaszkodgyál az
Istennek jo-voltához, meg-tetcszik, *p.*
114. a' reménységnek, úgy mond, *vas-*
macskájához támaszkodván, &c. Fel
1. Ha igaz Romai vagy, miért nem
mondod Sz. Pállal: tudom kinek *Hit-*
tem,

sem, 2. Tim. 1. 17 hanem csak remél-
 lesz. 2. Reménségrül emlekezik Szent
 Pál, *Heb. 6. 19.* de érti azidvezítő hit-
 tel öszve kötöttett reménséget, *Heb. 11.*
v. 1. mellyet meg-előz a *Hit*, mellyet
 Vaf-macsának mond, melly által tar-
 tatik a' meny-ország, *Iob. 3. 16. Rom.*
1. v. 17. De ti a' meny-orzágot hittel
 nem tartjátok: mert a' Tridentinumi
 Concilium átoknak mondgya azt, *Sess.*
5. cap. 13. can. 16. 3. Nem vagyok
hamis lélek, a' mint Teszidcz. p. 114.
 hogy azt mondom, *költött fabulákat*
pradikálótok: (1) mert magatok ta-
 nítottátok, hogy a' Találmányok nélkül
 nem tökéletes a' Szent írás; azokat pe-
 nig a' Göntzi Chronika mind fabuláknak
 mondá lenni. (2) A' magatok tudos
 halgatói-is meg-vallják azt, hogy sok
 nem igaz fabulákkal töltitek pradikál-
 lástokat, ilyenek *Szent Antal. Szent*
György. Orsolya. Ur-napon lőtt csudák.
s több haszontalanságok, kik soha nem
 lőtte nek,

A' meg

A' Meg-Igazuláfról.

MI Szent Pállal azt vallyuk, hogy hié
 Máltal igazulunk-meg; de ő így szoll
 p. 115. *Több is kell ahöz*, úgy mint,
Isteni félelem, Pœnitentia, &c. Fel:
 1. Itt meg-hazúttolod Szent Pált, ki azt
 mondgya: *csak Hit által, Rom. 3. 28.*
&c. Te azt mondod: *több is kívánta-*
tik ahöz, jo Szent Pál! féllly hogy Isten
 Elymással meg ne büntessen, hogy Szent
 Pál ellen támadcz. *Actor. 13. 8. — 11.*
 2. Azt vallyuk Sz. Pállal, hogy az *Isteni*
félelem, pœnitentia, remenség, szere-
tet, &c. mint hitnek gyümölcsei, meg
 kívántatnak a' meg-igazittattakban, de
 nem meg-előző okai a' meg-igazulásnak:
 mert így előbb volna a' gyümölcs a' fá-
 nál. *Bernárd is* így szoll: *Opera se-*
quuntur justificatum, non precedunt
justificandum. 3. Szent Pál ezeket a'
 hitnek gyümölcseit nem hamisítja,
 ugyan;

ugyan; ſőt commendállyá, *Gal. 5. 22.* de hamisíttya azokat, kik csak a' puszta természet erejéből származott cselekedeteket rekesztik ki az igazulásnak dolgából mint te. p. 116. (1) Mert Szent Pál minden cselekedetéről megkülömböztetés nélkül szoll, *Gal. 5. 4.* (2) Mert Szent Pál a' Iesus életét, s nem természeti életet élt, *Gal. 2. 20.* mégis nem volt néki igazsága a' törvényből, *Phil. 3. 9.* S-ez volna ám a' Sz. Pál Romai igaz vallása! A' több citált locus fok-is ezekkel megvilágosíttatnak.

VIII. R E S Z.

Az Ecclesiárúl.

I. ITT is futtában által esik a' megászenteltetésen, s az Ecclesiához kap, s mond, p. 116. 117. Mint-ha a' mi Ecclesiáinknak nem volna főbbik feje a' Christus, hogy im valamint Szendrői György

György az *Aba-újvár &c. Seniora;* úgy sokkal inkább a' Romai Pápa Szent Péter után, &c. Fel. 1. Az Vy-Romai Ecclesiának akarminéműfeje légyen a' Pápa: de Szent Pál idejében, nem volt több feje az Igaz Romai Ecclesiának a' Christusnál, *Rom. 8. 29. Eph. 1. 21.* — 23. 2. Talám azért második feje a' Pápa Ecclesiátnak, hogy a' Iesus Christus nem elégséges Ecclesiátnok igazgatására; a' mi Christusunk pedig elégséges az ő testének igazgatására, *Ephes. 1. 23.* 3. Ha olyan feje a' Pápa Ecclesiátnak, mint Sz. Péter, semmiképpen nem Feje: mert Sz. Péter nem volt felelyebb való a' több tanítványokkal, *Luc. 22. 26.* 4. Szent Péter után nem főbbik páfzor a' Pápa: mert semmiben nem követi a' Sz. Péter vallását, ugyanis (hogy többet ne említsék most) Szent Péter legeltette az Istennek juhait; a' Pápa pedig a' tülletek néki tulajdonított kegytős hatalommal uralkodik az nyájon Sz.

jon Szent Péter parancsolattya ellen.
1. Pet. 5. 2.

II. 5. Ha főbbik feje Szent Péter után a' Pápa; az egész világon lévő Ecclesiátoknak, kiigazgatta akkor Ecclesiátokat, mikor *Theodorus* Pápa után vacalt a' Romai szék 15. esztendeig, *Chronica ad ann. 643. &c.* Ismét, mikor a' Pápa Eretnekké lőtt, akkor, a' mi csodás volt a' Fő, olyan volt a' tag is; mint *Liberius* Pápa Ariánus volt, azt mondgya a' Chronika, ad ann. 357. *Anastasius* I. nagy eretnokséget állata, mikor négy személyeket parancsola imádní, ad ann. 493. *Anastásius* II. a' Nestoriának eretnokségét próbálta, melyért meg-hala a' kamara széken a' mint a' Chronika tanít, ad ann. 497. Iejes legeltetők voltak ezek s ezekhez hasonlók, ha Ecclesiátoknak Fejei voltak. 6. De hogy Szent Péter successora nem volt Pápátok, a' Chronikából is tudom, ad ann. 44. *Péter soha Pápa nem volt,*

sem

sem nem esmérte a' Pápákat, mint nem őfiai, és nem ő hely-tarsoit. Köszönyük ezt jó Chronika.

III. Igazán irod Tiszteletes SZENDREI GYÖRGY Vramat ez három Vármegyékben lévő igaz Apostóli Ecclesiának vigyázó Seniorának: mert az; de nem uralkodo Pápája. (1) Mert Tiszteletes SZENDREI GYÖRGY Vram nem fellyebb való magános méltosággal s hatalommal ezeknek az Ecclesiáknál; de a' Pápa fellyebb való a' Conciliumoknál, úgy tanittatók. (2) Mert T. SZENDREI GYÖRGY az Istennek juhait az igével legelteti; a' Pápa nem, hanem uralkodik. (3) Mert Tisz. SZENDREI G. V. a' Királyokat, Fejedelmeket s Méltóságos Vratok, tisztekre nézve Isteneknek mondgya; de a' Pápa Szolgainak s Vasallusinak hívja, &c. Tudatlanul okoskodik azért p. 117. 118. *Inkább is hiszem hogy a' Szendrei György vigyázása, ki-rekeszti a' Christust a' Némethi okosko-*

kösködése szerint, hogy sem a R. Pápa páfztorsága, &c. Fel. 1. Talám azért rekeszti ki, hogy SZENDREI GYÖRGY Vram a Iesus nyáját legelteti, 1. Pet. 5. v. 2. Sőt inkább a Pápa rekeszti ki a Iesus Christust, mert uralkodik a Christus parancsolattya ellen, Luc. 22. 26. 2. Hogy mondod Páfztornak a ki minden Királyok felett emelte-fel székít, és másik Isten ez földön, Sess. 4. Concil. Lateran.

IV. Mivel nincsen a Szent Pál Ecclesiájában, annak tagjait nem isméri természetekről. Széért szolligy pag. 118. Lehetnek némellyek a Christus Ecclesiájában most, ha az utánki vágattatnak is, Rom. 11. 27. Fel. 1. Lehetnek a hitetlenek, Saullal a Prophetákkal, Iudás és Simon-magus, Elymás az Apostolokkal; a külső társalkodásra nézve; de azok nincsenek a belső kegyelmekre nézve, az Istennek választottinak gyülekezetiben, melyet a Iesus Iáját

vérén

verén váltott meg. Act. 20. 28. 2. Szentén azért nem voltak igaztagjai az Ecclesiának, hogy ki-vágattattanak vég-képpen, mert nem voltak a választottak közül, 1. Ioh. 2. 19. A Szent Pál Iza-vait fellyebb meg-mutattam, hogy nem érted. 3. Ha a Iesus juhait közül valaki végképpen ki-vagattatnék, tehát Id-vezítőknnek szava meg-változnék, Ioh. 10. v. 28. Senki ki nem ragadgya azokat az én kezemből, melly távol légyen.

V. A Sz. Pál ellen tagadja az Ecclesiának néhai láthatatlanságát, s-mond p. 118. El sem rejtheti a Sátán a Hegyen helyhez tetett Christus városát, Matth. 5. 14. &c. Fel. 1. Nem rejthet el; de meg-homályosíthatja: mint az Apostolról fundált Romai Ecclesiát sok esztendőök alatt, a Romai birodalomban, a Találmányoknak dögletes süstivel meg-fekettítette volt a Prophetiák szerint: Cant. 1. 6. Apoc. 9. 2, 3. 2. Illyés idejében ha hiszsz Szent Pálnak,

nak, *Rom. 11. 1. 1--5.* 7000 Férfiak Istennek Ecclesiája voltak s még sem lattattattak, s most is sok ezrek lapanganak igátok alatt, a' Nap-nyugat Országokban, kiket ti nem láthatván, *inquisitioval* kerestek s még sem találjátok mind fel.

V. Szent Máthé is nem az Ecclesiá-rul szoll; hanem annak *Doctörirul* szoll; kiknek nem kell el rejtetni, hanem mindeneknek láttokra, a' *Sion* hegyén építetett Isten Ecclesiájában munkálódniok kell. *Tirnius* Iesuita is, ez helyett a' Doctörök, nem az Ecclesiára magyarázta. 2. A' Nap is nem az hegyen, hanem az égben helyeztetett, s még is a' felleget időben nem látczik, de ugyan az égen vagyon. *Regécz-Vára* is magas hegyen vagyon; de a' nagy ködben még is nem látczik, s ugyan Vár azért: így a' mi Ecclesiánk is, a' mikor az emberi *találmányoknak* ködeitől elburittatott volt is köztetek, igaz Ecclesia

clesia volt. 3. Elásta is nem érted, mert *cap. 2. 2.* nem az Ecclesiának *látogatóságáról*, hanem az Vy-Testamentumbéli Ecclesiának ki-terjedéséről es méltóságáról szoll

VI. Hogy azt mondom, minket elszenvednének ha igaz Romaiak volnának, arra mond pag 118. az eretnek embert is a' pogánynál inkább parancsolja a' Szent irás el távoztatnunk, 1. Cor. 5. 10. Fel. 1. Mi eretnekek nem vagyunk: mert a' mi fejük a' *Christus* eretnek nem lehet; de volt eretnek *Pápa*, azt mondgya a' *Chronika*, ad ann. 357. &c. Sőt nagyobb mond *Platina* ad ann. 998. *Sylvester Secundus* *relieto monasterio diabolum secutus, cui se totum tradiderat, factus est Papa auxiliio diaboli.* &c. fontos szók ezek. 2. A' Szent Pál minden Pogányoktól tilalmazza halgatoit, valakik a' Iesust nem hiszik 2. Cor. 6. 15. minéműek a' Sidok Törkök, &c. kiket békefésségen elszenvedtek

vedtek, minket pedig a' Iesussal üldöz-
 tők, *Ioh. 15. 18. 3.* A' Szent Pál sza-
 vai, ha le-merted volna írni, *1. Cor. 5.*
7. 10. nem minket néz, hanem a' bál-
 ványozokat. 4. A' *Titus* levele-is *cap.*
3. v. 10. nem mireánk illik; mert min-
 ket nem intetek az Istennek akarattya-
 ból; hanem, hogy mititekét hívunk ki
 a' tévelygésből, minden Symptomokban
 ki átkoztok, *pag. 83.* azért mi eregne-
 kek Szent Pál értelme szerént nem va-
 gyunk: mert ő-is eretnek volna. mi-
 vel ő véle tartjuk.

VII. Ti rejátok illik hát, nem mi
 rejánk, mellyet mondasz, p. 119. *Ti*
penig bídalmasztok minket, mint a' Si-
dok a' Christust igazságáért, &c. F. I.
 Mi nem szitkozódunk: mert Sz. Pálul
 tanultunk, *Rö. 14.* hol láttz az én írásom-
 ban egy szitkot; te pedig Vy-Proba kö-
 vedet azzal kezded, s-azzal végezed-el.
 2. Hogy mi a' zirots és faragottképeteket
 bálványoknak mondgyuk; azzal nem
 szitko-

szitkozódunk: mert Istenis annak mond-
 gyá, *Exod. 20. 23. &c. 3.* Ha az ol-
 tári szentségteknek imádásaért bálvá-
 nyozónak mondunk, azzal sem szitkozo-
 dunk: mert bálvánt imád az, valaki
 Istent lélekben és igazságban nem tisz-
 teli, *Ioh. 4. 24. &c. 4.* Mellyik Apo-
 stol tanítja, hogy az Istent a' Misében
 imádgátok; hiszem azt tanítá a' Chro-
 nika, hogy a' Pápák találtrák a' misét,
 annak öltözetit, &c. *an. 91. és an. 140.*
 5. Mozes-is az Ercz-kigyot, *Numer.*
21. v. 8. nem azért emelte fel, hogy
 imádgák abban az Istent, hanem hogy
 lenne a' fel-emeltetendő Iesusnak ábrá-
 zolója (*Azorius Iesuita-is tanítja*)
Ioh. 3. 14. kinek sebeivel gyógyultak-
 meg, mind Ov-s-mind Vy-Testamen-
 tumbéli választottak, *Esa. 53. 5.* Azért
 én is a' Tudományra nézve így rekesztem
 bé; a' te szavaidnak vizsgál fordításával
 a' heredik részt: *Azért a' Tudomány-*
ra nevez, az igaz Apostoli hiten épül

Romai vallástul oly mészseestetek Pá-
pisták, mint az ég a földtől: mert
a Szent Pál leveléből vallástokat nem
próbálhattátok.

VIII. RESZ.

A' Sacramentumokrul,

I. **M**ivel mi Szent Pállal csak két Sa-
cramentumokat állatunk, azért
csufolodik s mond, pag. 120. *Meg-
akarván Németi mutatni a Sz. Pál
leveléből, hogy csak két Sacramentum
vagy, oda mutat, a hol csak a kör-
nyül-metélkedésről vagy szó, &c.*
Fel. Tudatlan Doctor vagy. 1. Mert
nem a Sacramentumoknak kettős vol-
tokat tanítom azokból a helyekből;
hanem azt, hogy a Sacramentumok
külső látható jelei a belső láthatatlan
kegyelmeknek; kik a belső kegyelmek-
nélkül nem használnak. 2. A' Környül-
metél-

metélkedés-is nem kell nekünk; hanem
a Ceremoniásoké legyen, kiknek mind
Sacramentumotok lehet, valamennyi
Ov-Testamentumbéli Ceremoniák vol-
tanak: igaz Ceremoniások-is vagytok,
mert hét Sacramentumotok vagyon.

II. Az öt Sacramentumotokat pedig
soha a Szent írásból meg nem muratha-
tod: mert Lombardus előtte (ki élt 1160)
sohol nem találod, azt írja Cassander Ba-
rátod, *Consult. arr. 13.* A' citált locu-
cusok pedig a te Sacramentumidat nem
próbálják, ok az: (1) Mert az Vy-
Testamentumbéli Sacramentumok min-
den hívekre tartoznak; de a ti öt Sacta-
mentumitok nem tartoznak mindenkire
mellyére újítoknak-is mondanak ben-
netek a Párisiak. *Cur castitatem, in-
quit, quam Christus laudavit contra-
bunt ad solum regularem? Novatores
sunt ut in aliis, ita in hoc quoq.* *Cons.
vindiciarum p. 667.* 2. Ha Sacramen-
tuma Papi rend, miért hát hogy azt nem

adgyátok az egész községnek. 3. Ha Sacramentum a' Házasság, miért nem házafodrok meg? Azért, mert nem lehetnétek a' Pápa tanítványi; a' Christustanítványi pedig Szent Péterrel megházafulhataak, ugyan tanítványok. 4. *B. Renanus* nevet benneteket, az öt Sacramentumokért: *Baptismus*, inquit, & *Eucharistia duo Sacramenta primitiva Ecclesia, in Notis marg. in lib. 4. Tertul.*

III. Nem képtelenkedem hát, hogy a' Házasságot a' Szerzetesek részéről Szentség törésnek irtam: mert a' mely Pap, *Gregorius* Pápa idejében megházafodott, tisztitúl megfosztatott, *Sigebert ad annum. 1074.* Hát az *X. ut-
Tökös* Könyv nem képtelenkediké, mikor a' Házasságot *Fœdum particulare-*nak, az az, magános utálatosságnak irtja? pag. 5. Isméred tudom a' könyvet. 4. De azt moodod, pag. 122. olyan Szentség törés, mint az Ur teste a' Iudás szá-

dás szájában, &c. Fel. Nem olyan: (1) Mert a' Iudás szájában nem volt az Ur teste, nem lévén semmi köz *Christusnak a' Belialfiával*, 2. Cor. 6. 15, 16. 2. Mikor Iudásnak nyujtáná Iesusunk a' falatot, nem volt az Ur-Vacsorája, hanem *busvétii báránynak* étel: mert annak utánna szerzé Idvezitönk az ő testének és vérének Sacramentumit, mikor már Iudást a' Sátán ki-vitte vala. *Ioh. 13. 26.* 3. Tanítványi szájában sem volt, Iesusunk teste, hanem annak emlékeztetőjelei a' kenyér és a' bor: mért vélek edgyütt az asztalnál ült. *Matth. 26. 26. &c.*

IV. Hogy Szent Pállal a' Sacramentumi külső jegyeknek *munkálkodo kegyelmet* nem tulajdonitunk, arra mond, p. 122. *Sidoskodik Németbi, &c. Fel.* En nem Sidoskodom; hanem a' ki az Öv Testamentum Ceremoniáit, megtartya, tudni illik, *Oltár, Papi-öltözék, Szentelt víz, &c.* Sőt ha igazán

kell modani, Te *Sido* vagy, kinek még nem született a' Iesus Christus, Léretted meg sem holt: mert minden-nap a' *Miszeben* teremted s meg-áldozod a' Christust (ti mondgyátok) az élőknek s holtaknak bűnökért.

V. Hogy a' kisedeknek, kik keresztelezés nélkül mulnak-ki, (ha választottak) idvességeket hiszszük, így szoll, p. 123. *Szolván pedig Szent Pál a' Christus lelki gyökéréről, &c. a' keresztelestlen gyermekeket meny-országban küldi, &c.* Fel. I. Tudatlan vagy, hogy Sz. Pált nem érted, ki itt a' Gyűkeren érti kiváltképpen Ábrahámot, ki volt gyűkere a' ki-vágatott Iraelnek v. 28. 2. Ha pedig a' Iesus Christus értetik a' gyűkeren, idvezülnek inkább a' kisedek: mert a' kik *Iesusban* oltatnak-bé a' Sz Léleknek belső munkája által, azok el nem veszhetnek hanem a' Christussal léfzenek, *Ioh. 17. 24.* 3. Igazán te víszed bűdös gyűkérré a' Christusban bé-oltott kif-

tott kisedeket, ha limbusba küldöd, kiket azért küldesz oda: mert talám te is nem akarsz meny-országba menni, *Mat. 23. v. 13.* 4. Hol mondgya azt Christusunk, hogy a' keresztelestlen gyermekek Limbusba mennek, sohol nem, sőt meny-országot ígér nékik Szent Péter által, *Act. 239.* Szent Iánost citálad nagy tudatlanúl, *cap. 3. f.* a' holott Idvezitők nem a' külső keresztségről; hanem az újja-születésről szoll: Azt kérdem tülled: kinek beszélget Szent Iánosnál Idvezitők, keresztelestlen kisgyermeknek-é? Ah nagy idétlen gyermekség! hiszem a' meg-élemedett Nicodemussal beszélget Iesusunk, ki akkor nem volt Limbusban, *Ioh. 3. 12. &c.*

A 5

Az

I X. R E S Z.

Az Ecclesiiai Igazgatásról.

I. **H**ogy Szent Pállal csak a Iesus igazgatására bizzuk az Anyaszentegyházát, mond ő, p. 124. *Foldozza ismét a' csak szóval, &c. ha csak Christus igazgattya Ecclesiátokat, mire való a' Szendrei György Senior-sága, &c. Fel. 1. Ti vattok a' foldozók, kik a' sok Pápák tojományit hozzá toldottátok a' Szent íráshoz. 2. Mikor az, csak-szó neveted Szent Pált gunyolod; ki így szoll, egy az Ur és ő adott német-lyeket Apostolokat, &c. az ő testének építésére, Eph. 4. 5—12. 2. Tiszt. Szendrei György Seniorsága, nem arra való, hogy senkitől nem függő akarattya szerént, az Apostoli tudományban igazán következő Lelki Tanítokat rendellye az Ecclesiákban, minden examen nélkül, mint a' Pápa cselekeszik, Bell-*

libr.

libr. 4. cap. 24. &c. hanem, hogy az Ecclesiáknak dolgait a' Synatokban proponálly, azt per modum Praefidis dirigálly a' voxokat colligálly, &c. de Pápai hatalmat magának nem tulajdonit, tudom azt, hogy nem lehetne Iesus tanítványa, Luc. 22.

II. A' Pápai hatalmat ki-fejező sok illetlen sententiákat el-halgtatván, csak az edgyikért hazuttol, p. 124. *A' penig nagy hazugság, hogy a' Szent Pál levele ellen végezhetne a' Pápa, &c. Fel. 1. Nem én hazudok, hanem a' Te hízeltedő Barátid, kik így szólnak: Mert a' Pápának hatalma vagyon arra, hogy Apostoltul adatott parancsokban dispensál, Gloss. dist. 34. c. 18. lestor, &c. és a' Házaság sem Ottörvény, sem Apostoli méltóság által nem tilalmaztatik; de Ecclesiiai törvény által teljességgel meg tiltatik, Cauf. 26. quæst. 2. 2. Meg-mutattam, hogy az egész Szent Pál Romai levele ellen di-*

K 6

spen-

spensáltak a Pápák, melyre kellett volna felelned. 3. Ha a Pápanak *gyontato Attya* vagyon, tehát (1) a *gyontato Attya* feje mind a Pápanak, s mind az egész Pápista Ecclesiának. (2) Ha poenitentiát hagyhat a Pápanak, gyontato papja nem meg-fedhetetlen tehát, és nem jól mondgya a Lateranumi Concilium a Pápanak: *Te vagy más Isten a földön*, kitigy magyaráztok: *Omnes creatura humana debent Papa de necessitate salutis subesse*. Capiſt. fol. 124. Te pedig nagy háládatlanul Pápádat a gyontato Pap alá vered.

III. Mivel mi a *Királyokat s Fejedelmeket* Isten után leg-főbbeknek tartjuk, azért csufol, p. 125. *A Keresztjén Császárok is Németbi kosta fraternel alázatosbak*, &c. Fel. 1. Igazán *Kosta Frater* az, a ki vallását Szent írásbéli helyekkel meg nem kövérítette, hanem csak csupa mezitelen *konz* módon hagyá, uy-proba kövében. 2.

A Csá-

A Császároknak a mennyiben az Istennek Ecclesiájának tagjai, alázatosoknak kell lenni; de a mennyiben Isten után tisztetek e világon, nem kell a Pápák lábát csokolni; és nem kell meg engedni, hogy Coronájokat a Pápa fejekből, lábával ki-verje, hanem ha ellenek járnak a Pápák, őket *Abiáthárral* edgyűrt székekből ki-tegyék, 1. Reg. 2. 27. 3. Mellyik *Theodosius* volt az, ki mindenek felett való Bironak mondotta a Pápát, ird-le s-meg-felelek: mert hárman voltak a *Theodosiusok*, Major, Minor, &c. Tertius azt mondgya a Chronika.

IV. *Theodosius Major*, talám azére hízelkedett *Ambrosnak*: mert gyilkos volt, Chron. ad ann. 388. *Minor*, talám azért: mert Baráttá lött, *Sozom. lib. 9. cap. 1. Tertius* pedig azért: mert ő-is Baráttá lött: *Ez is Baráttá lön*, úgy mond, mert az ördög uta igen nyugodalmas; azt írja a Chronika, p. 138. ad ann. 717. 4. Ha *Theodosius* meg-

K7

bíral

birálta-is magának a' Papát; de a' Galliái Királyok nem cselekedezik, mert Philippus, így ír Bonifacius Pápának: *Philippus Bonifacio Salutem modicam; vel nullam. Sciatur tua maxima fatuitas in temporalibus nos alicui non subesse secus credentes fatuos & dementes reputamus, &c.* Doct. Iesu. tom. 3. pag. 383. Szent Pál vallásán volt ám ez Philippus: Ki a' Császárokat s' Királyokat ez földön leg-főbb Biráknak mondgya lenni. Rom. 13. 1—6. *S-ez volna ám az Apostoli igaz Romai vallás!*

V. Ne fogd mi reánk, a' miért Ti harczoltok, p. 126. *Ha ilyen hatalom adattatnék a' Luther és Calvinista prédikátoroknak, &c.* Fel. Nem kívánunk mi olyan hatalmat, melly nem a' Christus Tanítványjé. Luc. 22. 25. 2. *Ha Luther és Calvinus olyan Pápai szarvát akartak volna emelni a' Császárok ellen mint ti emeltétek; nem jöttek volna ki a' Clastrombok: mert idővel*
miqde-

mindenik Pápa lehetett volna. 3. *Mi az Ecclesia fő Lelki Pásztoráellen, ki a' Christus. szarvát nem emelünk s' meg sem öklellyük: hanem ti, kik a' Pápát fel-emeltétek a' Christusellen.* 4. *Né-
künk nem kell hoszszabb szarv a' Romai Catholica Ecclesia ellen, a' Dávid házában fel-emelt Idvességnek szarvánál* Luc. 1. v. 69. *s' azzal ökleltem én is Romai Vy-vallásodat; s'enek Házának, melly a' mi Ecclesiánk, nem áthat ellené a' pokolnak kapuja, Matth. 16 18.*

VI. Immár füstben mennek ezek. p. 127. *Az idétlen Némethi haragszik érte, hogy az Isten mindenkor fellyebb becsüllötte az egyházi gondviselőket, a' világiaknál, &c.* Fel. 1. *Tudatlan az, a' ki nem haragszik Móseffel az Isten dicsőségének kissebbitéseért, Exod 32 v. 19. &c.* 2. *Tudatlan az és nem igaz haza s' Királya hiva, a' ki az ő Királyját Istentől adatott tilzritül megfolytja, 1. Reg. 1. 11. S-ezekért méltán*

inéltn haraghatnám. 3. Tudatlan vagy a' Szent írásban: mert Móses világi Hadnagya, Aron Papja vala az Israelnek; de ugyan fellyebb becstülé Isten Móset: mert Aronnak *Istenevé* tétévé tisz-tire nézve; az Aron pedig csak *Orator* vala Mósesnek, *Exod. 4. 16.*

VII. Tudatlan írás magyarázo vagy hogy a' Királyoknak, *Ecclesiasticusok*-ul való meg-ölettetését próbálad *2. Reg. 1. 16. 16.* 1. Mert az örvéned az Isten emberének ellensége volt, az keresztyén Királyok pedig az Isten emberinek őrzői; *Rom. 13.* 2. Mert Ilyés Isten akarattýból prophetált há-lált *Acház*nak; de hol parancsoltá Isten a' Királyoknak meg-ölettetését; főt csak azok felől való gonosz gondolatokat: is meg-tiltott Isten, *Eccl. 10. 18.* Hanem *Gelasius* Pápa hagyászabadosnak a' Király meg-árkozását, *Chron. ad an. 493.* Azért nem volt igaz Római, *Rom. 12. 14. Rom. 13. 2.* 3. Tanuld-meg azért

azért Tudatlan öreg. hogy a' Tudományra, *Sacramentumokra* és *Ecclesiasticus* fenyítékre nézve, nem az Apostoltul épült Római Ecclesiában vagy, s-azt nem fogtam rejád; hanem a' Szent Pál leveléből ellene áthatatlan képpen meg-mutatám: mellyet meg-tapasztalhattz, ha a' Szent Pál leveléhez igaz uton járúlsz. S-igy szaggatám ki Vy-váltá-fodnak iffju szakállát; a' miénk pedig most is őzen marada: mert igazságnak utában találtatott: *Prov. 16. 31.*

A' TOLD ALEK RUL.

*Itt ujjobban eretnekké tétetik éé őt
síros koncza viszsza adttik.*

I. Kérdés ez vala. *A' Refor-matusok Ecclesiája eretneké és ának tudománya s' hiti eretnekisége?*

I. Hogy Eretnek ne légyen Ecclesiánk, ugy

ánk, úgy meg-probáltam, hogy arra semmit sem felelhetett; hanem így szell: *Erré való feleletit nem tanulta volt meg az idétlen Némethi Mesterénél; Inst. lib. 4. cap. 2. n. 5. &c. Fel. 1.* Erre való feleletet a' Szent Páltól úgy megtanultam, hogy te arra meg-némúltál, *uy-Proba Kövedben. 2. Mesteremnél is meg-tanultam. (1)* hogy a' túlled értetlenül citált helyben, riteket czáfol meg, kik a' személybeli következtetést akarjátok (de nem lehet) mutogatni, *felba rugvára Tudománybeli igaz Apostoli következtetést, melly mi nállunk vagyón, meg-mutattam. (2)* Hogy ti röttetek hasonlást, mert így szell; *Eretnekek, úgy mond, kik hasonlást indítván, az Anjaskentegyháznak edgyeséget meg-szag gattják; melly két körös általtartatik meg, az igaz tudománynak edgyező értelmé, és az alyafini szeretet által.* Nosza vegyük-fel Calvinus szavait. *1. Eretnek az; aze mondgya,*

a' kinél

a' kinél nincsen az igaz tudománynak értelme: hol vagyon a' Romai Apostoli tudománynak igaz értelme, ti nállatok bizony nincs, meg mutattam; de *uy-Proba kövedben meg nem mutattad. 2. Eretnek az, a' kinél nincsen alyafini szeretet: hol vagyon közzöttetek az Atyafiu szeretet? Szeretiteké ti magatok egy mást? (mert minket átkoztok, p. 83.) szollyon a' ti egy-mással ellenkező fok szerzetes rendetek. Ládd mint nyersz Calvinussal. 3. Erre való feleletemet, Szent Péterből, Agostonból, Aquinás fodból is megtanultam, kik rejad szabogatták az eretnekséget: Kik feleletet kívánnak vala túlled.*

II. Még-isfeleletet, f mond, p. 131. *Nosza már Némethi felelly, midőn ez előtt más fél száz esztendővel az egész Magyar Nemzet szép hitbeli, &c. Felelek, noha te nem feleltél nekem. 1. Nem az a' Kérdés, a' Pogányságból Pápistákká lőtt Magyaroknak edgyeségeket ki*

ket ki szaggattam meg? Hanem ez a Kérdés: a Szent Pálus fundált s dicséret Romai igaz Ecclesiát ki szaggattam meg? Meg-mutattam, hogy mi nem szaggattuk: Mert abban meg-maradtunk; hanem a Pápák szaggatták-meg; mellyet a Chronikából kívánságod szerént meg-mutattam, kik felől így szoll: Sixtus Pápa, estúl fogva a Pápák lassan-lassan, mind távoljabb mennek az Isten ügyétől. ad an. 605. Hallod mint mond a Chronika! 2. Ha az Magyarok szép edgyeségekre az igaz Ecclesiának, tehát István Király előtt Pogányok lévén igaz Ecclesiák voltak: mert akkor nagyobb edgyeségek voltak, mint mikor Pápistákká lőrtének; mivel Pápista korában szakadt-el Erdély Magyar-országától. 3. Mondom én, hogy nincs semmi közöd Szent Pallal: mert Szent Istvánra vítzed vallásod régiségét: mi pedig Sz. Pálra vítzűzük, az Vy-Testamentumban. 4. Meg-mondgyam, ki biniette a Magyarok

gyarok közé a konkolyt buza helyett: azt mondom a Chronikából, hogy azok kik a Misét-fos vizet, szentek tisztelerit, bójit, &c. hintegettek a pogányságból meg-tért Magyarok szivekben, kiket magad citálza a Chronikából p. pag. 2-4 Kiknek szivekben az Istennek igéjének magvát kell vala hinteni: mert azt hívák egyedül segítségül Istenél, ki jövelelekkor; ti pedig a Bold. Szűzet hívá-átok vélek segítségül Szent István idejében, Sigism. Ferrar. de reb. Hung pag. 18. Ez volna ám a konkoly hintés ha nem tudad.

III. Agostonnal ne dicsekedgyél, p. 133. Illyen, ugy mond, a Calvinista és Lutherista vallás, ki a régi Sz. Hitből csak azt hagyta-ki, a mi a restnek nehéz volt, &c. Fel. 1. A régi Sz. Apostoli hitből mi bizonyára semmit ki nem hagyunk, meg-mutattam Szent Pálból; hanem a Ti Romai u-vallásfókat éppen oda hagyták eleink Isten parancso-

rancsolattýából, *Apc. 18. v. 2. &c.*
 Fel. 2. Ti hagyátok oda a' régi Sz.Apo-
 stoli hitet: ez világi haszonért *Demás-
 sal* edgyütt, *2. Tim. 4. 10.* azt mond-
 gyák Prælatufók, *in Cens Pral de emend.
 Eccl. 3.* Mi világi haszonért igaz vallá-
 sunkat nem követtyük (1) Mert a' nyo-
 morúságot melléje ragasztjuk igaz tu-
 dományunkhoz, *Ioh. 16. 1, 2. és Aik.
 14. 22.* Ti penig a' világi boldogságot
 mondgyátok jelének. (2) Mert Luther
Cardinal lehet vala, csak vallástoknak
 uyságát az Evangeliomi világgal nap-
 fényre ne hozza vala, *Petrus Svaris in
 Histor. Conc. Trid. lib. 1. p. 7.*

IV. Azért valamiket számlálsz. elő.
*p. 133. a' gyónás, pœnitentia, a' Mi-
 sének s' Ur testének imádása, ünnep-
 tartás, &c.* Nem minkettélzen *Erre-
 nekeknek*, hanem azokat; a' kik ezeket
 világi haszonra s' nagy kereskedésre for-
 díttyák: s' ezekből áll ám a' fok *Clastro-
 mi és Collegiumi* jóság. Ezekben nem

ural-

uralkodnátok bizony, ha ezeket a' test-
 nek gyakorlásit, nem prædikállanatok
 s' ezekkel a' fok szegény özvegyeket io-
 szágokból ki nem kotornátok, *Matth.
 23. 14.* Melly igen meg-adgyátok ti a'
 másét, meg-mutattyátok (1) a' Ro-
 mai sz. székteknek méltóságából; mel-
 lyet a' Keresztyén Romai *Imperatortul*
 vöttétek=el. mert a' volna az Imperato-
 rok lako helye, azt mondgya a' Chro-
 nika, *ad ann. 752.* Adgya=meg hát a'
 Pápa (Zacheussal a' mit el-vött) a' Ke-
 resztyén Romai Imperatornak az ő széké-
 t=mi-is el=hívszük. hogy világi haszon-
 ért nem követitek vallástokat, *Ioh 6. 26*
 (2) Vajha meg-adnátok Magyar-or-
 szágban a' másét, bizony fényesebb
 volna a' Magyar Corona. mert ti bírjá-
 tok annak többire minden jóvedelmét,
 mellyet a' Keresztyén Királyoktul el-
 miséltetek.

V. Ti rejátok illik azért, a' mit mon-
 dasz, *p. 135, 136.* Ezt Németheinek
 köfszön-

köszönnyék. &c. a' Luther és Calvinus Prädikátorok, kik többire azért lesznek prädikátorokká, hogy a' jobbágyságot kerülik; de mi nálunk ezer s meg ezer gazdag Nemes Uri, Fejedelmi rendből lesznek lelki tanítók. Fel. 1. Meg-köszönik Némethinek a' Reformatus Prädikátorok, hogy őket Christus Tanítványinak mondom: mert Idvezítőnk is szegény el-vettettet emberek-ből hívta Tanítványokat; Szent Pál halgatoji is test szerént nem sokan voltak Nemessek, 1. Cor. 1. 26. Ti pedig a' Phariseusokkal testi nemességeket mutogattyátok, nem lévén a' Iesus Nemességében részetek, Iohan. 8. 39. 2. Vallyon csak a' Reformatus Prädikátorok közt vagyone' jobbágy sin: avag inkább nem többen vadnaké, Papok, Bárátok, s Iesuiták jobbágy síjak, s magad is nemzedetre nézve jobbágy voltál, s azért lörtél Iesuitává, hogy Földes Vrad hordozná fejed felett a' superlátót a' pro-

a' processio-kor. 3. Ha gazdagok vartok is, nem úgy kerestek, mint mi, hanem edgyitekrül a' másokra marad, a' sok jámborok keresménye, kit ki kértek a' sok Misével, indulgentiákkal, &c. Matth. 23. 14. 4. A' Fejedelmek és sok Vri rendek is, néha azért lesznek szerzetesek: mert kevés jószágok vagyon; néha azért, hogy igaz jussal birt jószágokat eleiktül el-csallátok, mellyhez külfömben nem juthatnak, hanem ha szerzetesek lesznek: ilyen példa elég vagyon Országunkban. 5. Vallyon olyan Papok é a' Fejedelmekből és Vri rendekből álló Papok, mint a' Iesus Christustól küldetett Apostolok? Nem olyanok; mert azok legeltetik az Vrnak nyáját, 1. Pet. 5. 2. A' Ti Papi Vraitok nem legeltetik, hanem uralkodnak, a' Szent Péter tanítása ellen. 1. Pet. 5. 2. Azért az Vr-Papok néked köszönnyék, hogy nem a' Szent Péter Ecclesiájában vannak.

VI. Mivel igen hozzáfzokott a firos konyhához, így szoll p. 136. Németbi a Siros koncziát sem bagyta elírásából; mert az a Czimerek, a kiknek bűdös a Czibere. &c. Fel. 1. Nem mi kén-
csünk, hanem tiétek; mert a Triden-
tini Gyűléskor, lelkükben meg-győ-
zettetett Cardinálók mondták, hogy
a Siros Konczor féltettétek, azért nem
böcsátottátok elő a Reformatiot, in
Hist. Conc. Trid. de Consil. Prelatorum.
2. A Siros Koncz azok Czimere, a
kiknek ajtajok előtt mindennap meg-
jelenik János Biro, s István Biro; nem
miénk, mert édes Idvezitőnk sem vágyot
illy firos koncziára, Matth. 8. 20. Sz.
Pállal mi-is készek vagyunk az Istenerre
minden világi gazdagságot el-hagyni.
Philip. 3. v. 7, 8. 3. A Czibere-
is azoknak bűdös, kik a böjt napokon vá-
logatnak a fris halakban, vajás s-czu-
koros rántottakban, és a jó borokban;
mellyekben Szent Pál az Istennek orzá-
gát nem

gát nem állattya; Rom. 14. 17. Sz.
volna ám az igaz Apostoli Rom. vallás.

VII. Im már hogy azon Konczait
nem kedvellyűs, a velését akarja né-
künk adni s-mond, p. 137. Valóban-
is Siroskoncz, hogy az hamis keresetben,
részségben, paráznaságban élven,
a Luther és Calvinista, még-is csak el-
hidgye, hogy el-választatott az örök
életre, Calv. lib. 4. c. 17. n. 2. Fel. 1.
Nem az el-választottak okoskodása ez,
hanem az hitetleneké: mert az el-vá-
lasztottakat Isten a Sz. életre is el-hiv-
ta, Tit. 2. 12. &c. 2. Meg-vallyuk,
hogy néha a Választott ember-is (Isten
magoknak hagyván ideig) Szent Mathé-
val Vámos lehet; Noe-val meg-rész-
gedhetik; Dáviddal paráznaságban
eshetik; de tagadgyuk, hogy abban az
állapottyában örök élettel dicsekedhet-
nék mind addig, miglen azon meg-esett
Szentekkel bűneit meg-ismérvén, igaz
poenitentia tartással meg-bántott Isten

néhez nem tér, *Pf. 3. 2. 3.* 3. Ez a Siroz Koncz bizony tiyétek: mert nem lehet olly czégeres bűnben élő, ki néktok fűletekben bűneit meg-vallya, hogy kevés resti sanyaruság után, bátorságos nem lehet jámborsága felől jide czéloza a *Conciliū, Sef. 14. c. 5. 6.* 4. Tiyétek ez a Konc még-is: mert ugy tanitotok, *A' melly embernek felesége halála után szolgálójátul gyermeke lesz en, Pap lehet az, Glossa dist. 45. disciplina &c.* Ide czéloz Bellar. libr. 1. de Cler. cap. 2. 5. Calvinust nem igazán citálad: mert ő külömben szoll: *peccatis nostris. &c.* a' mi bűneink miatt szintén ugy nem kárboztatunk, mint szintén ő maga (tudni illik, a' Christus) mivel hogy, minkes a' zoktul meg-szabadított. Hald meg azért mit mond tenéked *scarsaidnak*, kik ötet vádollyátok; *Oblatrant impuri quidam canes dum gratitane ejus (Dei) electionem praelectum faciunt omnis licentia: quasi verò ideò im-*
pne

pne peccare fas sit, quia ad justitiam & sanctitatem praeordinati sumus, &c. in Comment. 2. Pet. 1. 10. Néked adá hiszem a' konczöt Calvinus.

VIII. 11. Siroz Koncz, hogy az *Luther* és *Calvinisták* a' *Tiz-parancsolatnak* meg-tartására nem kötelesek *Calv. lib. 3. cap. 17. n. 10. Fel. 1.* Nem igaz, mert mi azt vallyuk *Szent Pállal*, hogy kötelesek vagyunk a' törvénynek engedelmeskedésére, mig élünk, *Rom. 6. 16 & 7. v. 1. &c.* de annak tökéletes bé-töltésére minket Ilté nem kötelez: mert mi-érettünk a' Christus bé-töltötte, *Rom. 8. 3.* hanem azokat kötelezi átok alatt, kik a' törvénynek cselekedetiből akarnak idvezűloi, *Gal. 3. 4.* Kiken marad a' törvénynek átká, *Deut. 2. 7. 29:* mert az illyen *Phariseusi igazakért* a' Iesus átokká nem lött, *Gal. 3. 13. Math 9. 13.* 2. Tiyétek ez a' Koncz: mert a' ti Pápátok felől azt állattyátok, hogy a' törvényben sáfarkodhatik, azért ti

nem akartok köteleztetni a törvénytől. *Vide supra cap. 9. n. 2.* 3. Szégyen-ség, hogy Calvinust értetlenül citálad: mert ő nem szoll a törvénynek bé-tölté-sérül; hanem a Christusban lévő igazsá-gunknak hathato meg-érzésérül, mel-lyet az Istennek lelke díttál a mi lelke-inknek, Rom. 8. 16. *S-ez volna ám az igaz Apostoli Romai Ecclesia.*

IX. 111. *Siros-Koncz, hogy a Lu-ther és Calvinista vallás szerént az em-bernek Keresztényen jo-maga viselése nem használ az örök életre,* Calvin. lib. 3. cap. 11. n. 18. Fel. 1. Vaj-halznosnak mondgyuk, sőt ugyan szükségesnek-is, nem érdemlő okúl; hanem eszközképpen *Tít. 2. v. 11, 12.* Ferreis hivattartunk mint új teremtetett állatok, hogy a' jósa-gos cselekedetekben járjunk; *Ephes. 2. v. 10. Heb. 12. 14.* 2. Calvinust nem érted: mert ő, a' törvényt és a' hitet veti össze ellenkezésképpen a' megiga-nylásnak dolgában; de nem tanítja,

hogy

hogy a' hit által meg-igazult ember, jámbor f-jo-magaviseelő ne legyen: mert tudta azt, hogy a' meg-igazultak-nak, nem test szerént; hanem lélek sze-rént kell járni. Rom. 8. 1. *S-ez volna ám a' régi Apostoli Romai Ecclesia.*

X. 14. *Siros Koncz, hogy a' Luther és Calvinista ember ha gonofzságot cse-lekeszik-is, kételen velle,* Calv. lib. 3. cap. 13. n. 3. Fel. 1. Parvárez, mert azt vallyuk, valamint Adám szabad aka-rattýából vétkezett, úgy ma maradéki-nak is terméfszeri szabad akarattýa csak a' gonofzra hajol, *Ecc. 7. 29. és Hebr. 10. 26.* 2. Tíjéteke Koncz: mert ha szükség a' fülben való bűnnek meg-val-lása és az indulgentiák, kételen go-nofzságot cselekedni a' Papista: mert mit bocsatotok meg, ha nem vétkezik, és miért vernétek taksát az indulgentiákban, ha gonofzságot nem cseleked-nék. 3. *Calvinust* most-is ellened citá-lod: mert ő nem a' bűnre való kén-

L4

lenség.

lenségéről szoll; hanem az emberi gyarlóságról, ki akarattya ellen-is sokszor embert bűnre ösztönözi, a' mellyért hozzáfzkodik Szent Pál, Rom. 7. 24. *S-ez volna ám a' régi Apostoli Romai Ecclesia!*

X. v. Azis, úgy mond, *Siros kontz körül emlekezik Calvinus Apátok*, in Comment. 2. Pet. cap. 2. mondván, az Evangelicusok között, alig vagyon tizedik ember, a' ki Evangelicusá lőtt volna egyebért, hanem hogy minden tisztátalanságban szabadossan merüljön. &c. Fel. 1. Igazán mondd, hogy Evangelicusok vagyunk: mert mi jénk az Evangelium, s néktek hagytuk a' *Breviariumot*. 2. Nem igazán fordított, Calvinust, ki így szoll: *Vix enim dicimus quisque eorum qui Christo nomen dederunt, fidei puritatem ad extremum usque retinent. Mert azok között a' kik a' Christusnak nevét viselik, tizedik alig találja meg az hitnek tisztá-*

tisztaságát mind végig. Hallod kikerül szoll: (1) Kik csak nevét viselik a' Christusnak, de annak elégséges értelmes igazságával meg nem elégsznek, mint te-is, p. 115. (2) Kik a' hitnek tisztaságátul elszakadtnak, mint ti az Romai Apostoli Hittől, mellyet megmutattam. (3) Kik veszedelmes tévelygéseket hoznak bé az Ecclesiában, mint TI, kikerül jövendőt Szent Pál, 1. Tim. 4. 1-4. De lásd Calvinust bővebben, in Comm. 2. Pet. 2. 3. Mijért lenne valaki a' szabados gonosz életért Evangelicusát hiszem szabad nekünk Sz. Pállal meg-házafodnunk, 1. Cor. 7. 9. 4. Ti penig az Evangeliumnak világán kívül, melly tiszta életűek legyetek, meg-mutathatnok *Platinából, Man-tuanus Carmelitából*, és több Historicusokból: de azokat el-halgtatván, a' mi ártatlanságunknak meg-mutatásáért, meg-mutatom kik legyenek azok, kikről Calvinusból akar szollani, azok,

kik így tanítanak; *A' Pap nem annyira vétekezik, ha száz ágyast tart is, mint ha igaz feleséget.* Costerus Iesuita; in Enchir. cap. 17. &c. De ennél nagyobbatis mondotok, melyeket igaz Evangelicuskak csak le-írni is nem illik. Imár a' te szod-ként p. 139. ha ezeket a' *Siros Konczokat* nem féltetétek, bizony az Apostoli hiten épült Romai Ecclesiában vízfizta tértétek, s jobb is volna Sz. Pállal világi *nyereségeket* el-hagyni, s a' Iesus Christust követni; *Phil.* 3. 7. 8. mint Calvinus, Luther és ő előtté lévő Reformátorok cselekedtenek.

XI. Imár hogy a' kontzot nem akarják konyhájokrul el-eresztteni, *Irigyeknek* mond p. 139. *Hapenig a' Romai Pápák méltóságát orollyátok; nem tudgyátok-e hogy az első 33. Pápák mind eddig verontással halált szenvedtek.* &c. F. I. Mi bizony Konczotokat nem irigyeljük; s a' Pápa méltóságátis nem orollyuk; hanem azt bánnjuk Sz. Pállal, hogy ti el-

szakad-

ván a' régi Romai Apostoli Ecclesiától, a' Pápát méltóságosbá töltétek a' Romai Imperátornál, a' Szent Pál ellen. *Rom.* 13. 1. &c. 2. Ez világi méltóságát Iesusunkal Pápátoknak engedgyük; mert a' Iesus Tanítványihoz nem illik, *Luc.* 22. 25. 3. Azok a' Pápák halált szenvedtek, de (1) nem mind a' mostani Papista vallásért; mert annak utánna hatalmazott-el a' fok emberi találma nyokkal az írja a' *Chronica.* (2) Pogány Imperátoroktul szenvedtek halált; az mostani Imperátorok penig Keresztényének s még sem adgyátok ti meg a' Császárnak, a' mi a' Császáre, *Matth.* 22. 21. (3) Nem-is voltak még akkor a' Pápák olly méltóságosok mint most; hanem *Phocas* ajándékozá III. Bonifaciusnak. 4. *Constantinus* donatios levél is nem segíti, a' Császárok felett való *Pápai* méltóságot. (4) Mert *Constantinus* a' *Niceabeli Conciliumban* a' *Præfidentia*t nem engedte a' Püspökök-

L. 6

nek;

nek: Conciliumot maga méltosával hivott, &c. *Euf. l. 1. de vita Constant.*

XII. Mivel sem a Gönczi Chronica, sem Calvinus nem segítik (fogadása ellen p. 1-5) Angliában küld Püspökhöz, p. 141. Tanuld-meg Németbi az Angliai Hierarchitus Calvinista Prédikátoroktól, kik a Püspöki jogágot bírják, &c. F. 1. Ielesokoskodás Doctortul: Valaki püspöki jogágot bír az igaz vallásban vagyon; az Egri, Váczi, Esztergomi, Varadi, &c. Törökök Püspöki jogágot bírnak, azért igaz vallásban vannak 2. A mi az Angliai Hierarchiát és Papi uraságot nézi, arról mi nem tanulunk: mert mi nem emberi példával, hanem Isteni regulával élünk Szent Pállal, *Gal. 6. 16.* egyébaránt a vallás fundamentomos czikkelyire nézve az Urban egygyek vagyunk vélek. 3. Vajki sok jó lelkű Angliai Lelki-tanítoknak nem tetszik az Vy-Romai formára intéztetett pompás Hierarchia, s bizony nékem is

nem

nem tetszik s hogy tanulók hát tülők ebben a pompáságban. Mivel azért sem Agoston, sem Thomas Aquinas értelme szerint meg nem mented magadat az eretnekségtől, az eretnek nevet Sz. Péter szavai után is tarcs magadnak. 2. Pet. 2. 1-12. Mert mi velünk tartya Szent Péter, mine Szent Pál Baráttya.

II. Kérdés ez volt: A Reformatusok Hittől szakadtaké, és azoknak tudománya Hittől szakadása, hogy az Uj Romai Ecclesiától elszakadtak? 1. Itt is semmit nem felel, hanem kívül kerül, s-mond p. 142. Ennek igazságos feleleti abból jö-ne-ki, ha azont vallanak-e a mostani Romaiak, a mit vallottak a régi Romaiak, az első őrszáz esztendőök folytában, &c. Fel. 1 Ennek igaz feleleti abból jö-ki, hogy a Reformatusok a régi Apostoli hiten épült Romai Ecclesiában vannak ma-is, azért nem eretnekek. 2. Itt tetszik meg hogy elszakadtál az Apostoli Romai Ec-

L 7

clefi-

clésiátul: mert még-is csak az 500 első
esztendőkre szorítod vallásodat; melly
kezdett anno Christi 91. a' mint ma-
gad mondod p. 2. 3. *Calvinus*t, hogy
az 500. esztendőként értetlenül citáltad,
lásd *parag. 1. m. 2.*

II. Ezek után fel-kiált s mond, pag.
143. *A' ki akar idvezülni, az élő Isten-
re kényszeritem, lássa meg, ha ugyan
azon hité a' mostani Romai Hit a' ki az
első öt-száz esztendőben volt?* Fel-
1. Ha hit nélkül lehetetlen idvezülni,
hogy idvezülsz te, ki a' magad cseleke-
detből akar szidvezülni; pag. 101. 115.
2. Hát a' szegény Papista kölség hogy
idvezül; a' kinek csak azt kell hinni, a'
mit az Ecclesia hiszen, kinek Szent Pál-
lal tulajdon hittell kellene hinni, *Rom.*
1. 17. 3. En-is azt mondom, a' melly
(tülletek el-csábított) *Papista* id-
vezülni akar, lássa meg, s-vizsgálja-
meg, ha abban a' Romai Ecclesiában
vagyóné, a' mellyet a' Szent Pál épített
és abban

és abban a' vallásban vagyóné, a' mel-
lyet SzPál tanított, és nem azt lássa meg,
ha az öt-száz esztendők kezdetiben ko-
holt Pápák vallásában vagyóné. En meg
mutattam, hogy a' Szent Pál vallásában
nem vagytok: azért csak Isten tudgya
mint idvezültök.

III. 3. Hogy nem az öt-száz eszten-
dőben lévő Hit légyen a' mai Romai Hi-
ted, így mutatom meg a' Chronikából:
mert *Anacletus* Papa parancsolá, hogy
a' *Misében minden ember mindenkor
communicallyon*, ad ann. 102. Most
penig csak magad communicálsz: a'
községhek penig elég esztendőben egy-
szer communicáloi; Ismét, *Felix* Pápa
parancsolá, hogy *szentelt templomon
kívül senki ne keresztteljen, se misét ne
mondgyon*, ad ann. 275. Most penig,
magános házakban-is te szabadossan ke-
reszttel és misét szolgáltatcz. I. *Victor*
Pápa rendelé, hogy *minden vízből se
légyen kereszttelni*, ad ann. 201. Most
penig

penig meg szózd f. pökdösöd a' keresz-
telő vizet, &c. Ísmét, *Simmachus* Pá-
pa szerzé, hogy soha aszszony ember
egyházi emberrel ne lakjék, hanem ha
rokonsága lejjend, ad an. 498. De most
elég aszszony ember lakik az Vy Romái
egyházi emberekkel. Továbbá, *Nagy*
Gergely Pápa Parancsolá, hogy senki ne
mondaná magát az Anyaszentegyház
fejedelmének, mert az csak az egy
Christus ann. 592. Most penig ti a' Pá-
pát az Anyaszentegyház Fejének és Fe-
jedelmének vallyátok: Innét már mi
követ titeket *Papokul* meg nyomorit-
tatott szegény kölség? ez. (1) Hogy hit-
től szakadtak vagytok, (2) Hogy nem
idvezülhettek, az Vy Proba köves ítéleti
szerént, p. 143. Mert ma nem azt a' Hi-
tet vallyátok, a' kit az 500. esztendőkbé
parancsoltak a' Pápák, a' mint meg-mu-
tatám: de mi ti felöletek olly gonosz ité-
lettel nem vagyunk, mint az Igazságnak
Proba kövéből én meg-mutattam p. 72.

Nem

Nem igaz tehát a' mit mondasz, p. 145.
azon *Romái hit volt eleinte a' ki most-is*
&c. mellyet Némethi meg-mutata a'
Gönczi Chronicából; nem-is idvezül-
hetcz te a' magad szava-ként: mert az
500. esztendőbeli Vy-Romái hitnek el-
lene tanítasz, mászszor többes.

IV. A' második kérdést bé-rekeszti,
f. mond, p. 147. *Azért Frater Néma-
thi a' szép rendes Ecclesiából zárava-
ros Babylonba léptetek, &c.* Fel. 1. En
Fraterem nem vagy; mert Szent Pál
nem *Fratered*, 2. Cor. 6. 15, 16. 2.
A' szép rendes régi Apostoli Ecclesiátul
el nem szakadtunk, mert ma-is abban
vagyunk, hanem tülletek szakadánk-
el, kik fogva tartotok vala bennünket
Babylonban. 3. Mi, nem bé, hanem
ki-léptünk *Babylonból* az Istennek pa-
rancsolattya szerént, *Apoc. 18. 4. s.*
melly *Roma*, azt mondgya *Ribera* le-
süta in cap. 14. *Apoc.* Térj-meg azért
Te-is, és jöj-ki Babylonból: mert bé

men

nem mehetczaz Istennek országában, *Matth. 18. 3.*

III. Kérdés ez volt: *A' Reformatusok tudománya új és minapi tudománya?*

I. Erre-isfelemit nem felel, hanem mond, p. 148. *Nem igazán mondgya Németbi: ezek a' vallások újjak olyan formán miképpen a' Christus tudománya új vala a' Sídoknak, &c. Fel. 1. Nem igazán itod Te lefzavaimat: mert én nem mondom, újjak ezek a' vallások: hanem így szollok, a' mi vallásunk új a' Pápisáknak, &c. 3. Igazán mondgya Németbi: mert valamint Idvezitönk az Írásból próbálván igaz Istenséget, s a' Sídok pedig Abrahámmal akarják a' Christ uft újja tenni, Ioh. 8. Így mikor mi a' Szent írásból mutatjuk vallásunk igazságát, s régiségét: ti ellenünk a' Conciliumokat és Szent Átyákat citállyátok, mint ha azok régibbek volnának a' Szent írásnál. 2. Nemis rollunk*

rollunk jóvendől Idvezitönk. *Matth. 24. 11.* hanem azokrukiket a' 23. részben le-ir: kik a' magok igazságában bizakodnak, kik a' parancsolatoknak megtartásával dicsekednek, kik a' kössegét ceremoniakkal terbelik, kik a' Szenteknek temető helyet építenek &c. Illyenek nem mi; hanem ti vagytok, azért ti rullatok jóvendől Idvezitönk. Ti csábitottatok hát-el sok népeket bekerülvén a' tengert, *Matt. 23. 15.* nem a' Luther és Calvinisták, kik nem mennek oda, a' hová nem küldetnek, vagy nem hivattatnak. *Matth. 10. 11.* Te penig ott-is kelsz, a' hol nem vetnek, s azért-is nem Iesusunk tanítványa: *Matth. 10. 14.*

II. De halljuk-meg, mint téfzi édes Iesusunkat-is uyitonak, p. 149: *azért nem olyan formán újjak, a' mint a' Christus tudománya, hanem ha annyi-ből, hogy míg a' Christus az Új-Testamentumot ke nem adta, Matth. 26. 28.*

felhá

Joha addig ez világon nem volt, &c.
 F. 1. Ah fedgyen meg az Isten! *Jud. v. 9*
 Miért téfzed Iesufunkat is *új-tudomá-*
nyosnak, holott ő Felsége semmit nem
 tanított a' mi az Ov-Testamentumban
 nem volt volna, *Luc. 24. 44. &c. Ioh.*
5. 39-47. 2. Most ismét, bizony So-
 cinianus vagy: mert azok tanítyák,
 hogy az Vv-Testamentum nem volt az
 Ov-Testamentumban, s azért nem is
 hiszik a' Christ. igaz Istenségét. Pápisták
 ilyen *Doctort* tartotok a' Collegiumbás
 ki Socinianismust tanít? 3. A locust is
Socinianismus modra citálad: mert
 volt a' Iesus *véré* s annak látható, s é-
 demlő ereje a' példázatokban, *Heb. 9.*
9-14. confer Heb. 13. 8. Apoc. 13. 8.
Act. 15. 11. &c. Provinciális ints meg
 a' Doctort ne Socinianuskodgyék.

III. Tíjéd légyen ez is, pag. 150.
 Voltak ugyan egy néhány czikkelyi, a'
 mint Némethi mondja éppen Paradi-
 csomban is, a' mikor a' Pokolbéli Sátán
 az Isten-

az Istenül rendelkezett bűjtőt meg-se-
 geté Adámmal. Fel. 1. Nem némely
 czikkelyire; hanem (1) *fundamentu-*
mára nézve (melyből vallásunknak ága-
 zati folynak) volt vallásunk a' Paradi-
 csomban, *Gen. 3. 25.* Az Afzszonyi ál-
 lat magva, &c. az az, a' Christus. *Gal.*
4. v. 4. rontya meg a' kígyónak fejét;
 de Ti ott nem voltatok, mert a' Száz
Máriára magyarázzatok. (2) Ott
 volt a' Szent Házasságra nézve: mert
 mi meg-házasodhatunk, *Genes. 2. 24.*
 &c. de Ti Papságtok és Apácáságtok
 vesztése alatt meg nem házasodhattok.
 (3) Ott volt az igaz bűjstre nézve is:
 mert Adám addig bűjtőle igazán, míg
 nem évék a' gyümölcsben: így mi is,
 akkor bűjtőlünk igazán külsőképpen,
 mikor az Isteni szolgálatnak s könyör-
 gésnek idején, az ételtől s italcul ma-
 gunkat ideig meg-tartoztattuk, *1. Sam.*
1. 6. Esd. 8. 23. Joel. 2. 12. Iona 3. 8.
 Haazért a' ti bűjtőtök Iste rendelése (de

azt tagadgya a' Gönczi Chronica) tehát az *ördög* szegeti meg veletek, a' 40-napi, Szombati, és Pénteki böjtkor az böjtdt: mert ti-is a' halakat, sokféle esemegéket meg-eftetek, s' friss borokat ifztok, mind Adám és Eva, évének a' böjt napon: ezt nyered az Adám böjt napi ételével. Fellyebb tudta tehát Némethi vinni vallását *Berengarius*nál: mert (1) éppen Paradicsomra vitte, mikor Szent Pál irásából mutatta annak igazságát, s' régiségét. Te pedig csak 500. eftendőre vitted: azért uy-vallásod, s' nincs közöd paradicsommal.

IV. Ezis tiéd légyen, p. 152. *Ma-humet-is*, úgy mond, *ösörök* lehet, a' ki velünk sokban edgyet ért ellenünk. Felt. ösörök azoknak, ki velle ellenünk edgyet ért ezekben az *Ov. és Uy-Testamentum* sok helyen meg-vesztegettetett a' Szent irásban nincsenek mindennek meg-irattarva, nem a' *Jesus* egyedül való *Közbe-járo*, a' jószágos cselekedésekért

rekért adatik az idvesseg, Szűkségesek a' mosodás, Baráti élet, bucsu járás, olvasón való imádság, &c: Ezekre nem mi; hanem ti taníttjátok a' szegény ösöröket, azért tenéked edgyiknek ösörök Muhamet, s' azt nyered Muhamettel. Majmár hogy én igazat mondtam, így szól, p. 152. *Hamissan mondgya* tehát Némethi, hogy vallását a' *Christustul* fogva ez mai napig le-hozza, &c. Felt. 1. Vaj csak rövid nap *Szent Péter* en (kit Pápának mondasz) kezdem s' minden *Seculumokon* le-hozom Vallásunkat, mind a' *Személykeli* s' mind a' *Tudománybéli* következtésre nézve. 2. *Biblia* ny igazán mondtam, mert Szent Páltul fogva le-hoztam, s' kiis rekesztélek az igaz *Római Ecclesiából*. 3. Az *Isaiás Luciferével*, Esa. 14. 12. mi az *eghből* (azaz, az *Ecclesiából*) le nem igrottunk: mert abban meg-maradtunk, a' mint meg-mutattam; hanem *ugrasok-le a' Római Apostoltul* ép-píttetett

pítettett Isten országából, az emberi találmányos íretét Babylonban. 4. Kik legyenek a' Luciferok, lásd a' Gönczi Chronicát, ad ann. 605. *Sabianus Pápa*, pápálkodék Romában, ettől fogva a' Pápák mind Anti-Christusok és Lucifer helytartói. Ezris köszönd a' Chronikának.

V. Mivel megíjeszté a' Göntzi Chronica, a' *Kalendarium*hoz folyamodik s-mond, p. 153. *Fénlett pedig Kalendariumi drága Szent életű emberekkel minden időben a' mi Romai Ecclesiánk, &c.* Fel. 1. Ládd hogy Vy-Vallásod: mert csak *Kalendarium*béli Férfiakkal s-Afszonyokkal fénlík vallásod, kik közül némellyek soha nem is voltak: mint, *Szent György, Catharina, &c.* a' mi vallásunk pedig régi: mert *Biblia*-béli Szent emberekkel, minéműek, *Abrahám, Isák, Iákób, Dávid, Salamon, Esaiás, Jeremiás, &c.* *Apostolok és Evangelisták, kikkel egy val-*
lásunk

lásunk vagyon, kik Szent Pallal tartjuk *Aktor. 26. 22. 2.* Melly drága Szent életű emberek fénlittenek Ecclesiátokban, eleitől fogva, *Plátinátokból* megtettségik s-a Chronica sem felejtí el, ad ann. 858. egykor, úgy mond, *Romában leány választék Pápaságra, ki midőn pápálkodnék egy üdnap napon a' Processóban gyermeke lön, &c.* Innét megajitilhettyük, melly Szent életű emberekkel fénlýék az *Uy-Romai Ecclesia*, a' kinek ilyen Pápája vagyon. 3. Ne csapdósd magadat: lám azt mondád p. 118. hogy a' *Sárán el nem rejtheti az hegzen lévő váraft*, s-itt pedig láthatatlanná télszed az Ecclesiát, hamar el-felejteted. 4. A' mi vallásunk-is fénllett *Scotiában, Sabandiában, &c.* mikor a' Romai birodalomban, az emberi találmányoknak süstível el-burítottott volt, s-nem látczott, Istennek sok Illyéfinek, *Rom. 11. 1-6.* S-ez volna ám az igaz Apostoli Romai vallás.

IV. Kérdés ez volt: *A' Reformátusok Ecclesiájában idvezülhet-e ember?*

I. Erreis csak tekergéssel felel, mondván, p. 154. 155. *A' feleletnek két első szavaiban menten nyakon csapja magát Némethi, mondván, igen is, nem is egyebűt, &c.* Fel. 1. Nyakon csap bizony tégedet Szent Pállal Némethi; mert mi idveségünk felől bizonyosok vagyunk, *Rom. 8. v. 11, 16;* Te pedig kétségben hívod idveségedet, azért csak a' mi vallásunkban idvezülhet ember: mert itt csak a' *Jesú-neve* által várjuk idveségünket, *A'for. 4. v. 12.* 2. Nem is mondom én, hogy minden más vallásu ember az ő vallásában idvezül: mert így nem kellett volna Szent Pálnak a' pogányokhoz küldetni az idveségnek hirdetésére, *A'for. 13. 46.* hanem azt mondom, hogy a' mi vallásunkban kell hozattatni, a' kik idvezülnek, mert a' mi vallásunk az idveségnek funda-

fundamentumán a' Iesuson építetet, *Eph. 2. 20-22.*

II. Így ment engemet-még *Jesúsom* amaz katonáhozfé illő szidkodtul, p. 156 *Hamis lélek vagy, mert a' Pápisták is azt mondják, hogy igen is idvezültek ha meg tértek. &c.* Fel. 1. Bizony Szent Pál ilyen szidkozodo szolga tárfor, a' Romai igaz Ecclesiában nem szenvedt, *Rom. 12. 17.* 2. Hát *Igaz lelki Pap* vagy, miért hogy minket *kárhoztat*, *Rom. 14. 4.* A' Pápistákat pedig idveséggel nem *vigasztalod*, hanem purgatoriumba küldöd. 3. Valamennyiszer vétkezünk Istenünk ellen, az Isten bűn-bocsáto kegyelme által megtérünk, s azért hiszszük idveségünket; de Babylonba bizony viszsa nem térünk a' fertőre, *2. Pet. 3. 22.* Te térij inkább meg tévelygésedből: mert nem idvezülz, *Luc. 13. 5.*

III. Még is szokása szerént, mond p. 156. *Második csalárdság: mert,*

ugy mond, a' Pápisták között a' kik
idvezülnek a' Calvinista vallásra bo-
zattatnak, avagy csak balálók oráján.
Éc. Fel. 1. Családság, hogy nem az
én szavaimat térszed le: mert én nem
mondom a' Calvinista vallást; hanem a'
Reformátát: melynek fundamentuma a'
Christus, kiből egyedül adatik idveség
Aét. 4. 12. 2. A mit mondtam, Bel-
larminusból meg-mutattam, azért ha-
missolysz, hogy le-irtam szorul-szora;
énis hamissolhatalnak, hogy se le nem
irtad, se igazán nem fordítottad, így
szoll azért, lib. 5. de just. cap. 7. prop. 3.
*Propter incertitudinem propriae iustitiae
& periculum inanis gloriae, tutissimum
est fiduciam totam in sola misericordia
Dei & benignitate reponere.* Az az,
a' magunk igazságának bizonytalan-
ságaért, és az haszontalan dicsekedés-
nek veszedelmes voltaért, legbátorsá-
gossabb egész hitedelműnkert, csak egye-
dül az Istennek irgalmasságában és ke-
gyelmef-

gyelmességében helybeztetni. Hallod!
ha így holt-meg, nem csalárdkodom;
ha pedig így nem holt-meg, a' mint él-
tében tanított, ő volt csalárd és hypo-
crita. A' Magdeburgomi Ersek-is a' mi
Vallásunkban holt-meg, Ki így szoll az
Minorita Barátoknak: *Nulla modo me-
is, nec vestris operibus confidam, sed
solius mihi Christi opera sufficiunt:* az-
az, Semmiképpen, sem az én cseleke-
detemben, sem a' tizedekben nem bírom;
de az egy Jესus Christus cselekedeti elé-
gedendők énnékem. *Morne. de myster.
iniqu. p. mihi 553.* Hallod! azért nem
jó lélekkel szídez engemet igaz monda-
somért, p. 158. *Ah hamis lélekily va-
stag hazugságodért meg-vér az Isten,
&c.* Az én Istenem itillye meg, ha én
hazudok-é vagy a' Ti Doctortotod, a' kik-
ből efféléket írunk. A' locus is mellyet
citálisz ellenem, Aét. 13. 10. te rejád
illik: mert Te vagy Elimás természetű,
ki a' Szent Pálnak kellene mondaszmin-

denczikkelyében V y Proba kövednek;
én pedig ő véle harczolok te ellened.
Félhetez te is, hogy Isten meg vakít:
mint Elimást.

IV. De halljuk-meg, a' Szentekkel
edgyütt minket-is miképpen kárhoztar,
p. 161. *A magok vallása ként is nem
idvezülhetnek: mert valakiben igaz-
ság nincsen, el-kárhozik,* 1. Ioh. 3. 10.
de &c. Probo minorem: *Valaki az
Isten parancsolattját meg nem tartja,
abban igazság nincsen, &c.* 1. Ioh. 3.
v. 4. Fel. 1. Ha ez a' te okoskodásod
igaz, bizony csak egy Prophetá s' Apo-
stol is nem idvezült: mert mi-velünk
edgyütt azt vallyák, hogy nincsen ő
bennük természetű igazság: David,
meg vallom én ellenem az én hamisá-
gomat, Psal. 32. 5. és Pl. 38. 5. Elaiás,
Iaj énné-em, mert meg-ferteztetett
ajaku ember vagyok, cap. 6. 5. Szent
Pál, nincsen ennékem igazságom, Phil.
3. 9. Ládd, hogy mind ezeket a' Szen-
teket

teket: Te nem igaz Romai Ecclesiának
fia, kárhoztatod Szent Pál ellen, *Rom.
14. 4. 2. A minorodnak formája sze-
rént is minden Prophetákat, s' Aposto-
lokat kárhoztatod; mert azok közzül
csak egy-is az Istennek parancsolattját
maga erejéből bé nem öltöthette, Dávid
meg-rontá, Psal. 5. 1. Szent Pál is an-
nak kívánságát nem cselekedhette,
Rom. 8. 19. &c. Azért a' te helytelen
okoskodásodból így okoskodunk a' ma-
gunk mentségére: Valakiben termés-
eti igazság nincsen, és az Istennek tör-
vényét maga erejéből bé nem öltöti, az
nem idvezül; de a' Szentekben mi ve-
lünk edgyütt olyan igazság nem volt,
&c. Azért (a' te ítéleted szerént)
azok mi velünk edgyütt el-kárhozta-
nak De áldott az Isten, ki minket a' te
átkod és kárhoztatásod alól meg sza-
badított, adván mi érettünk Szent Fiát,
ki a' törvénynek érettünk eleget tölt,
Rom. 8. 1-4. hogy ő lenne a' mi igazsá-*

gunk, Philip. 3. 9. 1. Cor. 1. 30. *S-ez volna a' amaz Apostoli igaz Romai val-lás.*

V. En-is immár a' Szent Pállal Te-néked ilyen erőlséget formálok: *Vala-kik a' törvény által akarnak idvezülni, azok a' kegyelemből ki-estenek, de a' Pápisták a' törvény által akarnak idve-zülni: azért ők a' kegyelemből ki-este-nek. a' Major est, Gal. 5. v. 4. a' Minor ti-jétek és ti-jéd, pag. 101. 115. 158. &c. a' kik penig a' kegyelemből ki-estnek, azok nem idvezülnek, lásd Vy-Proba Köves, hogy te a' magad vallása szerént is nem idvezülhetez: a' tülletek meg-nyomorittatott köfség felől mi jo re-ménységben vagyunk, Rom. 14. v. 4. S-ez volna a' amaz Apostoli igaz Romai Ecclesia, a' kiből adatik az idvesség. Calvinust penig és a' Helvetica Confes-siot, nem igazán citálok s-ném-is érte-d.*

VI. A' sem igaz a' mit módasz, p. 162. hogy mi a' *Iesus*rol el-feledkeztünk: mert

mikép-

miképpen feledkeznénk mi arról el, a' ki életünkben és halálunkban nekünk egyedül való nyereségünk, *Rom. 14. 8. Phil. 1. 21.* De ti el feledkeztok a' *Iesu*-rul, kik így tanítottok Gabriel Biellal. *El-sőbena' Boldogságos Szűz hűz folyamo-dunk, a' kinek a' Királyok Kir-állja, az Atya Isten az ő országának felét adta: Ki rekedtám innen a' Iesus, ma-ga Szent Pál azt mondgya, hogy az mi Iesusunkat az Atya Isten helyhezte az ő jobbjára, és mindeneket vetett az ő lá-ba alá, Eph. 1. 20-23. Ti penig a' mi Iesusunkat a' Boldog Szűz hatalma alá rekesztitek, így szólván: Ob Boldogsá-gos szűz, &c. a' te Anyai hatalmad-dal parancsolt a' szabaditonak. El-feledkeztetek hát ti az istenről.*

VII. Azt se mond, p. 164. hogy mi *Szűz Mariának gyalázoi vagyunk, Távol légyen az: I. Mert mi csak föl-di Királyunk Annját is meg-becsülljük (Rom. 13. 1. &c. tudván az ötödik pa-*

M 5

rancso-

rancsolatot-is) annal inkább a' Szűz Máriát; de nem imádjuk: mert nem Istenünk nőünk, *Matth 4. 10.* 2. Sőt inkább bizonyí gyalázzatok a' Szűz Máriát, mikor ki farádjatok f le írjátok, és a' Sidokkal f Pogányokkal csufoltatjátok: melly *Jesufunk* kisseb- ségére vagyon. 3. Nem gyalázzuk a' B. Szűzet, hogy halálunk oráján lelkünket néki nem ajánlyuk: mert Szent *Istvánis* gyalázta volna, ki velünk *Jesufunknak* ajánlá lelkét, *Act. 7. 59.*

VIII. Hogy fok *csél csapós* íráfíd után minket *csél csapónak* mondasz, s *Ispórályban* küldesz, p. 167. arra azt mondom. I. Hogy Szent írásból f nem Paterekből és Chronicából próballyuk vallásunkat, azért volnánk *csél csapok* *Actor. 17. v. 18.* Te vagy az, a' ki hol Chronicázsz, hol Kalendáriumozsz val- lásod próbálásában. 2. *Ispórályban* mi nem megyünk vallásunk állatásában: mert a' *Jesuf* által mi meg gyógyultunk,

Esa.

Es. 53. 5. hané az ollyáok mefiek az *Ispórályban*, mint Té, kik a' uyomorult ha- lando embercknek bizonyossággal kötöz- getik betegs vallások; az Istennek pa- rikájában lévő olajjal nem akarnak kö- tőztetni és gyógyittatni. (*Esa. 8. 20.*) mi az Isten igéjének parikájában mara- dunk, a' törvényre és a' bizonyosságra fu- tunk, *Esa. 8. 20.* 3. Melly jó dispu- tatorok legyetek vallások állatásában, meg-tetctzik mostani Vy-Proba köved- ből is, azért viizszá adom Augustinus szavait, p. 168. és azt mondom: *Ob- nixâ fronte statuisi. non curare, quid dicas dum quocunque modo meis argumentis & rationibus contra- dicas.* Azért légy tova.

TOLDALEKOTSKA.

I. **M**ivel az én kis Könyvecskémre, csak töldezaffal f földözaffal fe- leltél: azért én is a' Te utól fántikalo *Seculumos* Byzonysággidra azt mondom hogy

hogy a Te mostani Romád: nem a Sz.
Pál Romája: mert attul a Tudomány-
ra nézve el szakadtál, a mint, mind
nap, s mind most, meg-mutattam. Az
Erkölcökre és Püspökökre nézve, is nem
a régi Romaiak vagytok, azt mondgyák
Doctóritok. 1. Az Erkölcöskörűla mo-
stani Rómaiaknak most többet nem mon-
dok *Mantuanus Carmelitánál*, ki Ro-
mát *Bordélynak* nevezi, így szólván:

*I pudor in villas, si non patientur
easdem*

*Et villa venicus, Roma est jam tota
lupanar.*

Kitől így bucsuzik.

*Roma vale vidi, satis est vidisse re-
vertar,*

*Cum leno, meretrix, scurra, Cy-
nadus ero.*

2. A Püspökökre nézve, is nem a régi
Roma a mai Roma; mert azt mondgya
*Costerus Iesuita: Valljuk, hogy Szent
Péter successora bálvány imádolehet,
hogy*

és hogy ördögi tudományban is fog-
lahatja magát, *Enchir. cap. 3. Ismét:
El-hittem, hogy sokan a Pápák köz-
gűl a székben erőszakkal ültenek, so-
kan a székben felsejt életet éltenek, és
hogy sokan most is az ó gonofságokért
Pokolbá gyótródnak. Cost. part. 3. Apo-
log. cont. Gomarum. Bezzeg Sz. Pál nem
így emlekezik ám a régi-8-idejebéli Ro-
mai Ecclesiának Doctóri és tagjai felől,
Rom. 16. 1-16. Az Vy Romai Docto-
rok felől penig meg-jövendölke, a mit
Costerus igen szépen le-irt, lásd: Rom.
16. 17. 18.*

II. Fűtben megyen tehát Romai Pá-
páidnak szazoknak tudományoknak di-
cséreti: pag. 155. Valakik azért a
Szent Doctóroknak bizonságán, az ő
tudományokat az Apostolokig így fel-
nem vihetik, mind hamis magyarázók
és eretnekek. Fel. 1. Mely szép Docto-
ron viszed fel vallásodat, meg-mo-
dá Costerus Barátod. 2. Fel-vittem
Vallá-

Vallásunk *Tudományát* a' Római igaz Ecclesiának *Doctórá*n a' Sz. Pálon, ki benneteket ki-rekeszte az ő tülle fundált Római Ecclesiájából s *Uy Rómában* hagyta. 3. Varjcsak rövid nap minden seculomokon fel víszem vallásunkat, Sz. Péterre s Szent Pétertől is el-rekeszték Jek, ki is a' Szent Pál Barátya. 4. Azok hamis *Magyarázók és eretnekek*, kik az mulandó emberek tudományából próbályák vallásokot és nem az Szent Iráson Szent Pállal *Rom. 15. 4. S-ez való* na am az igaz Római Ecclesiának *proba-köve*! melly el ronca az emberi találmányoknak porából Cásán koholt *Uy Proba-követ*, melynek porát ha tovább is őszve szeded, örök nyugodalmad nem léfzen, *Jerem. 6. 16. és Esa. 8. 20.* De ha az Szent Pál *Igazság Proba kövéhez* ragaszkodol, örök életed léfzen, *Gal. 6. 16.*

III. Mivel én Sz. Pállal Istenemnek tulajdonítottam a' *Dicsőséget* köny-

VECS-

vecs-kémnek végén mondván: *Dicsőség Istennek*: itt is mint *Ujító*, meg olztya az Isten Dicsőségét s mond: *Dicsőség Istennek és az Isten Szentének* 2. *Thes. 1. 10. Gal. 1. 24. Fel. 1.* It nagy értetlenség ed tetczik ki: mert Szent Pál a' Szenteknek itt Isteni dicsőségét nem tulajdonít; hanem azt mondgya hogy az Isten meg *dicsőítet*ik az ő szenteiben, az ítéletnek napján. Ha azért mind azoknak Isteni dicsőségét tulajdonítasz, az kikben az Isten az ítéletnek napján meg-dicsőítetik; tehát az ördögnek és az el-kárhozandóknak is (mely tavoly légyen mi túllünk) dicsőséget kel tulajdonítanod: mert azokban is meg-dicsőítetik az Isten, *Matt. 25. 41. lásd. Rom. 9. 17. 2.* Mi azért, igaz Apostoli Hiten-lévő Római-Reformátusok, még is Szent Pállal *Dicsőítsuk* az Istent mondván: *Annaké ki csak egyedül bölcs Isten Dicsőség, az Jesus Christus által, mind örökké. Rom. 16. 27. A M E N.*

Regy. O. a' fogynak azokat így jobbits. meg

Az ajánló levélben linea 6. nem mind.
pag. 2. lin. 3. olv. meg-ke pag. 3. lin. 10.
olv. Reformatio. pag. 4. lin. 15. regulá-
kat: s attam. pag. 10. l. 18. olv. Vallasunk,
pag. 19. lin. 2. olv. ezeekben, pag. 20. lin.
9. olv. nyolcz holnapot, p. 41. lin. 2. olv.
Higinus, p. 43. lin. 13. mere, pag. 44. line
16. függése, p. 13. lin. 20. olv. noha, p. 55.
lin. 9. tisztabban, pag. 58. l. 11. olv. kez-
destetek, és l. 12. olv. ezer, p. 59 lin. 13.
olv. kétszélől járóitok, p. 62. l. 3. accessi-
runt, p. 65. l. 6. textussal, olv. Christussal
p. 68. l. 16. olv. Szer. p. 74. lin. 1. erant.
p. 81. l. 17. olv. Gakitor, p. 82. lin. 7. be-
szédekről, olv. személyekről, és linea 2.
Domineur, olv. Domines. is. p. 110. l. 13.
Stecka. is p. 123. lin. 8. περσ, pag. 131.
lin. 24. Nem, p. 135. l. öttek, olv. rőttek,
p. 149. lin. 2. méltósága, és l. 23. Apostolos
p. 155. l. 8. Háromság, p. 167. l. 16 de-
betur, p. 188. l. 11. dialectusa, p. 190. l. 4.
Sampson. p. 104. lin. 9. Gedrg y, p. 107. l.
13. Tirinus. pag. 213. lin. 22. moodod olv.
mondod, p. 224. Ecclesiánk olv. Ecclesiánk,
p. 230. l. 1. bizony olv. bizony. p. 247. lin.
15. uraság olv. uraság p. 245. lin. 13.
eselekedesről olv. eselekedesről p. 254. l. 11
Gaj olv. Gárj, p. 260. l. 19. Doktoritod olv.
Doktoritok p. 165. l. 3. nőnk, ol. nékünk.
pag. 158. lin. 21. eretneket olv. eretnekek.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Regy. O. a' fogyaikoz'ásokat így jobbits. meg
 Az ajánló levélben linea 6. nem mind,
 pag. 2. lin. 3. olv. meg-kei pag. 3. lin. 10.
 olv. Reformatio. pag. 4. lin. 15. regulá-
 kat: s attam. pag. 10. l. 18. olv. Vallasunk,
 pag. 19. lin. 2. olv. ezekben, pag. 20. lin.
 9. olv. nyolcz. bolnapok, p. 41. lin. 2. olv.
 Higinus, p. 43. lin. 13. mert, pag. 44. linea
 16. függése, p. 13. lin. 20. olv. noba, p. 55.
 lin. 9. usztuban, pag. 58. l. 11. olv. kez-
 destetek, és l. 12. olv. ez er, p. 59. lin. 13.
 olv. kikirelöl jároisok, p. 62. l. 3. accesse-
 runt, p. 65. l. 6. textussal, olv. Christussal
 p. 68. l. 16. olv. Sacer. p. 74. lin. 1. erant.
 p. 81. l. 17. olv. Sakitor, p. 82. lin. 7. be-
 szédekről, olv. személyekről, és linea 2.
 Dominetur, olv. Dominet. is. p. 110. l. 13.
 Stella. is p. 123. lin. 8. περεσ, pag. 131.
 lin. 24. Nem, p. 135. l. ötiek, olv. rörtök,
 p. 149. lin. 3. méltóság, és l. 23. Apostolos
 p. 155. l. 8. Háromság, p. 167. l. 16. de-
 betur, p. 188. l. 11. dialectusa, p. 190. l. 4.
 Sampson. p. 104. lin. 9. Geörg, p. 107. l.
 13. Tirinus. pag. 213. lin. 22. moodod olv.
 mondod, p. 224. Ecclesiánk olv. Ecclesiánk,
 p. 230. l. 1. bizony olv. bizony. p. 247. lin.
 15. uraság, olv. uraság, p. 245. lin. 13.
 eselekedetből olv. eselekedetből p. 254. l. 11
 Gaj olv. Gáj, p. 260. l. 19. Doktorirod olv.
 Doktorisok p. 165. l. 3. nőkünk, ol. nőkünk,
 pag. 168. lin. 21. eretneket olv. eretnekek,

